

**МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД**

Засгийн газрын V байр, Б.Ширэндэвийн гудамж 8/4,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас/Факс: (976-51) 26 75 33,
Цахим шуудан: info@mojha.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mojha.gov.mn

2026.05.11 № 1/2424
танай _____-ны № _____-т

МОНГОЛЫН ХУУЛЬЧДЫН
ХОЛБООНЫ ЕРӨНХИЙЛӨГЧ
М.МӨНХБАТ ТАНАА

Санал авах тухай

Улсын Их Хурлын гишүүн П.Наранбаяраас санаачлан боловсруулсан Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөлд Засгийн газрын санал, дүгнэлт авахаар ирүүлснийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.3 дахь хэсэгт заасны дагуу хүргүүлж байна.

Хуулийн төслийг судлан үзэж, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.4 дэх хэсэгт "Энэ хуулийн 21.3-т заасан байгууллага, албан тушаалтан нь Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүний санаачилсан хууль тогтоомжийн төсөлд өгөх саналыг тухайн хууль тогтоомжийн төслийг хүлээн авсан өдрөөс хойш ажлын 10 өдрийн дотор бэлтгэж, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан хугацаанд саналаа ирүүлнэ үү.

Хавсралт: ... хуудастай.

С.АМАРСАЙХАН

Яамны А4 2026 он

152631116

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД С.АМАРСАЙХАН ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

Төрийн ордон, Жамсумпал Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас (976-51) 26-08-17, Факс (976-51) 26-24-08,
Цахим шуудан: info@ecabinet.gov.mn,
Цахим хуудал: www.cabinet.gov.mn

2026.05.07 № ХЭГ/1513
танай _____ -ны № _____ -т

Санал, дүгнэлтийн төсөл бэлтгэх
тухай

Улсын Их Хурлын гишүүн П.Наранбаяраас Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийг санаачлан боловсруулж, Засгийн газрын санал, дүгнэлт авахаар ирүүлснийг Танд хүргүүлж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 4 дэх заалтад заасны дагуу санал, дүгнэлтийн төслийг бэлтгэн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэх арга хэмжээ авахыг хүсье.

Хавсралт ... хуудастай.

Монгол улсын Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар
Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар
Монгол улсын сайд, засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга
Б.Энхбаяр
2026.05.07 17:24

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД
НЯМ-ОСОРЫН УЧРАЛ ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУУЛЫН ГИШҮҮН
Наранбаяр

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг
Хан-хонь 25 сууцны 10 тоотой 1-д тогтоомжийн танхим
Утас: 26 46 84 Факс: 26 46 16
Э-хуудал: andy@sc.mn, andy@sc.mn

2026.04.30 № 409/03/4691

Танхим - 1

Хуулийн төсөлд санал авах тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд "Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл"-ийг санаачлан боловруулж, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэгт заасны дагуу Засгийн газрын санал, дүгнэлтийг авахаар хүргүүлж байна.

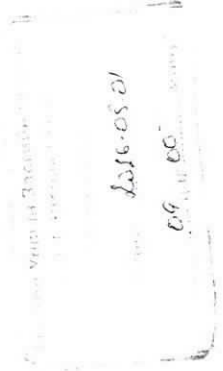
Тус хуулийн төслийг Монгол Улсын Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, саналаа ирүүлэхийг хүсье.

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл, түүний үзэл баримтлал, танилцуулга болон холбогдох тайлан судалгааг хавсаргав.

Хавсралт 112 хуудастай.

УЛСЫН ИХ ХУУЛЫН
ГИШҮҮН

П НАРАНБАЯР

2026000136

БАТЛАВ:

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШУУН П.НАРАНБАЯР

2026 оны 04 дүгээр сарын 29-ний өдөр

НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРОЛЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1. Хууль зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургаадугаар зүйлийн 11-д "Гэр бүл, эх нялхас, хүүхдийн ашиг сонирхлыг төр хамгаална" хэмээн зааж, хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах асуудлыг хуульчлан баталгаажуулсан бөгөөд Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон пактын 24 дүгээр зүйлийн 1-д "Аливаа хүүхэд яс үндэс, арьсны өнгө, хүйс, хэл, шашин шүтлэг, үндэсний буюу нийгмийн гарал, хөрөнгө чинээ болон төрсөн байдлаар алагчлагдахгүйгээр өөрийн гэр бүл, нийгэм, төрийн зүгээс насанд хүрээгүйнхээ хувьд шаардлага бүхий хамгаалалт эдлэх эрхтэй" гэж, Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц "хүүхдийн бие бялдар, оюун ухаан гүйцэд төлөвшөөгүйн улмаас түүнийг төрхөөс өмнө болон төрсний дараа онцгой халамж, хамгаалалт, түүний дотор эрх зүйн зохих хамгаалалт шаардлагатай" талаар дурдаад, тус конвенцын 16 дугаар зүйлийн 1-д "Нэг ч хүүхдийн хувийн болон гэр бүлийн амьдрал, орон байрны халдашгүй байдал болон захидал харилцааны нууцад хөндлөнгөөс, хууль бусаар буюу дур мэдэн оролцох, эсхүл түүний нэр төр, алдар хүндэд хууль бусаар халдаж болохгүй" гэж, 19 дүгээр зүйлийн 1-д "Оролцогч улсууд эцэг эх, хууль ёсны асран хамгаалагч, хүүхдийг эрх бүхий асран халамжилж байгаа бусад хүн хүүхдийг бие бялдар, сэтгэл зүйн хувьд л хэлбэрээр дарамтлах, доромжлох, сөргөөр ашиглах, хайр халамжгүй орхих, зүй бусаар хандах, хэргийгээр харьцах, албадан хөдөлмөрлүүлэх буюу бэлгийн хүчирхийллээс хамгаалах зорилгоор хууль тогтоох, захиргааны, нийгмийн болон гэгээрлийн бүхий л шаардлагатай арга хэмжээг авна" гэж тус тус заасан байна.

Ийнхүү Монгол улсын Үндсэн хууль болон нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенцээр хүлэсэн хүүхдийн эрхийг хамгаалах, эерчихөөс урьдчилан сэргийлэхэд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх үүргийн дагуу Монгол Улсын Их Хурлаас 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдөр Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг баталсан бөгөөд тус хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1-д "Эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч гэр бүлийн орчинд, хуулийн этгээд хуульчлан заасан эрх эдлэл, үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хүүхдийг эрүүл мэнд, оюун санаа, хүмүүжил, төлөвшилд нь сөргөөр нөлөөлөх бүх төрлийн хорiolтой, хүүхдэд хортой агуулгаас хамгаална" гэж, 25.3-т "Хүн, хуулийн этгээд хүүхдийг цахимгаар урхихах, дээрэлхэх, дарамтлахыг хориглоно" гэж тус тус хуульчилсан.

Мөн Хүүхдийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн 7.1-д "Хүүхэд гэмт хэрэг, зөрчил, хүчирхийлэл, бие махбодын шийтгэл, сэтгэл санааны дарамт, үл хайхрах байдал болон мөлжлөгийн аливаа хэлбэрээс нийгмийн бүх орчинд хамгаалагдах эрхтэй" гэж, 7.3-т "Хүүхэд өөрийн нэр төр, гэр бүлийн амьдрал, хувийн мэдээлэл, орон байрны халдашгүй байдал, хувийн орон зайгаа хамгаалуулах эрхтэй" гэж тус тус заасан байна.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 2.3.2-т "Хүүхдийн эрх, хөгжил, хамгааллын тогтолцоог бэхжүүлж, хүүхэд, гэр бүлд ээлтэй, тэгш боломж бүхий нийгмийн хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлэн, олон үндэстний гэр бүлээс гаралтай, хөгжлийн бэрхшээлтэй, шилжин суурьшигчид, эмэгтэйн эрсдэлт бүлгийн гэр бүлийн хүүхдүүдийн тэгш эрх, аюулгүй байдлыг хангана" гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан "Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийн 2.1.1.5-д "Нийгмийн бүхий л орчинд хүүхдийн сайн сайхан байдлыг хангаж, гэр бүл төвтэй, салбар дундын хүүхэд хамгааллын үндэсний тогтолцоог бэхжүүлнэ" гэж, 2.2.4.4-т "Хүүхэд, залуучуудыг сургалтын байгууллагын орчинд цахим эрсдэлээс хамгаалах, аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр стандарт боловсруулж, мөрдөнө" гэж, 4.1.1.4-т "Бүх нийтэд хүнй эрх, жендэрийн боловсрол олгох үндэсний тогтолцоог хөгжүүлж, цахим орчин дахь ялгаварлал, хүчирхийллээс хамгаалах тогтолцоог бэхжүүлнэ" гэсэн зорилтыг тус тус дэвшүүлжээ.

Иймд дээрх хууль, бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээний хүрээнд нийгмийн сүлжээг ашиглахад хүүхдэд насны хягаарлалт тогтоож, цахим орчинд хүүхдийн эрхийг хамгаалах, аливаа эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, хяналт, хариуцлагын үр дүнтэй тогтолцоог бэхжүүлэх зорилгоор Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг зохицуулах тухай хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нийцүүлэн боловсруулна.

1.2. Практик шаардлага:

Цахим орчин дахь хүүхдийн аюулгүй байдлын талаар үндэсний суурь судалгаа (2020)-нд дурдсанаар 7-12 настай хүүхдүүдийн 50 хувь, 13-18 настны 77 хувь нь фейсбүүк хэрэглэдэг бөгөөд тэдгээрийн 87 хувь нь ямар нэг хэлбэрийн цахим халдлагад өртсөн байна.

Цахим орчин дахь хүүхдийн эсрэг гэмт явдлын шалтгаан, нөхцөл, урьдчилан сэргийлэх арга зам (2021) судалгаагаар өсвөр үеийнхний 92 хувь нь интернэт хэрэглэдэг бөгөөд хүүхдэд учрах эрсдэлд хамгийн их нөлөөтэй (68.2%) хүчин зүйлээр интернэт орчныг тодорхойлсон байна. Мөн судалгаанд оролцсон хүүхдүүдийн 14.6 хувь нь цахим орчинд хүчирхийлсэн, басамжилсан, садар самуун агуулгатай үйлдэл хийхийг тулгасан шаардлагад өртөж байжээ.

Хариуцаж холбооны зохицуулах хорооноос хийсэн "Цахим орчин дахь хүүхдийн аюулгүй байдал ба зохицуулалт" (2021) судалгааны тайланд дурдсанаар судалгаанд оролцсон 13-18 насны нийт хүүхдийн 71 хувь нь өдөр бүр цахим орчинд давтамжтай нэвтэрдэг бөгөөд 96 хувь нь фейсбүүк, 89 хувь нь фейсбүүк мессенжер

ашигладаг гэсэн байна. Мөн 13-18 насны хүүхдүүд гэртээ интернэтэд ороход аав, ээжийн эзгүйд орох хандлага өндөр буюу 89 хувьтай байна.

Цахим орчин дахь ялгаварлан гадурхалтаас үүдэн хүүхдүүд өөртөө итгэлгүй болох, нийгмийн харилцаанд орохоос айж эмээх, улмаар амиа хорлох шалтгаан нөхцөлийг бий болгож байна. Мөн цахим орчинд бусадтай харилцаа тогтоож, улмаар гэмт хэргийн хохирогч болох тохиолдол ч нэмэгдсээр байна.

Зөрчлийн тухай хуульд хүүхдийн эрхийн зөрчилд хамаарах зөрчлийг заасан ч цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийн зөрчил, хүүхдийн эсрэг бэлгийн дарамт, хүчирхийлэл, бэлгийн мөлжлөгийн шинжтэй зохицуулалтыг нарийвчлан тусгааргүй байна. Цэгдвэгийн байгууллагын мэдээлэл, судалгаанаас үзэхэд Зөрчлийн тухай хуулийн 6.20 дугаар зүйлээр 2015-2019 оны хооронд нийт 860 зөрчил бүртгэгдэж байсан бол 2024 онд 2192 болж нэмэгдсэн байна.

Орчин үеийн цахим технологийн сөрөг хүчин зүйлийн нөлөөллөөс хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой асуудлаар олон улсын байгууллагууд ихээхэн анхаарал хандуулж, олон төрлийн арга хэмжээ зохион байгуулах болсон бөгөөд Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага (OECD)-аас өмнө гаргасан "Цахим орчин дахь хүүхдийг хамгаалах тухай зөвлөмж"-ийг шинэчилж, "Цахим орчин дахь хүүхэд" гэсэн нэртэйгээр 2021 оны 05 дугаар сарын 31-ний өдөр дахин гаргасан байна.

Тус зөвлөмжийн зорилго нь наг талаас хүүхдийг цахим орчны эрсдэлээс хамгаалах бол нөгөө талаас цахим орчноос хүүхэд өгч болох боломж, ашиг тусыг дэмжих, энэ хоёр харилцан хамаарал бүхий хүчин зүйлийн хоорондын тэнцвэрийг бүрдүүлэхэд чиглэжээ. Шинэчлэгдсэн зөвлөмжид цахим орчны нарийн төвөгтэй байдлаас үүдэлтэйгээр хүүхдийн хувийн нууц, хувийн мэдээллийг хамгаалах хэрэгцээ, шаардлага нэн чухлаар тавигдаж байгааг хүлээн зөвшөөрч, олон талын оролцогчдын хүлээх үүрэг, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлсон байна.

Манай улсын хувьд Монгол Улсын Их Хурлаас 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдөр баталсан Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлээр хэвлэл мэдээлэл, өргөн нэвтрүүлэг, цахим орчин дахь хүүхэд хамгаалалтай холбоотой харилцааг зохицуулж байгаа боловч "цахим орчинд хүүхдийн эрхийг хэрхэн хамгаалах, цахим гэмт хэргээс тухайлбал, цахим орчин дахь бэлгийн хүчирхийлэл, зүй бус зэр сурталчилгаа, хуурамч мэдээ, мэдээллээс хамгаалах, сөрөг агуулгатай контентын хандалтыг хязгаарлах, арилгахтай холбоотой цогц харилцааг тусгайлан зохицуулаагүй байна. Түүнчлэн, тодорхой насны хязгаарлалттайгаар нийгмийн сүлжээний платформийг ашиглах талаар хуульд тодорхой зохицуулалт тусгагдаагүй байна.

Австралийн Засгийн газар цахим орчин дахь сөрөг нөлөөллөөс хүүхдийг хамгаалах зорилгоор 2024 оны 11 дүгээр сард "Нийгмийн сүлжээний доод насны хязгаарыг тогтоох"-той холбоотой хуулийг баталсан бөгөөд 16-аас доош насны хүүхдийг нийгмийн сүлжээнд нэвтрэхийг хориглосон.

Тодруулбал, Австралийн хүүхдүүдийн 80 хувь нь YouTube, TikTok, Instagram, Snapchat зэрэг платформийг ашигладаг бөгөөд насны хязгаарлалтгүй, хяналтын механизм хангалтгүй зэргээс шалтгаалан насанд хүрээгүй хүүхэд аливаа

шүүлтүүргийгээр мэдээ, мэдээлэл авах, гэмт хэргийн хохирогч болж байгаа тул ийнхүү хуулиар зохицуулах арга хэмжээ авч буйгаа зарлажээ.

Тус хуулийн дагуу нийгмийн сүлжээний платформ хөгжүүлэгч, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд 16-аас доош насны хүүхдийг нэвтрүүлэхгүй, хааг үүсгэхгүй байх үүрэг хүлээсэн бөгөөд уг үүргээ биелүүлээгүй бол торгуулийн шийтгэл оногдуулахаар хуульчилсан байна. Нөгөө талаар энэ нь тухайн хүүхэд болон эцэг, эхэд ямар нэгэн үүрэг, хариуцлага хүлээлгэхгүй байх талаар мөн дүрджээ.

Харин Франц Улсын хувьд 15-аас доош насны хэрэглэгч нийгмийн цахим сүлжээнд нэвтрэхэд заваал эцэг, эхийн зөвшөөрөл авахыг шаарддаг байна. Энэ мэтчилэн АНУ, Австрали, Япон, Итали, БНСУ, Швед, ОХУ, ИБУИНВУ, БНХАУ зэрэг улс орнууд цахим орчинд хүүхдийн эрхийг хамгаалах талаарх бодлогоо тодорхойлж, нарийвчилсан зохицуулалт бүхий хуулиудыг баталжээ.

Иймд дотоод хууль, эрх зүйн орчныг сайжруулах хүрээнд хүүхэд нийгмийн сүлжээний платформийг ашиглахад тодорхой насны хязгаар тогтоож, хүүхдийн эрүүл мэнд, оюун санаа, хүмүүжил, төлөвшилд нь сөргөөр нөлөөлөх контент, бүтээл, мэдээ мэдээлэл, зар сурталчилгаанд өртөхөөс сэргийлэх, цахим гадуурхал, дарамт зэрэг цахим орчны эрсдэлт нөхцөлд орохоос хамгаалах зайлшгүй шаардлага тулгарч байна.

Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 25.11-д "Цахим орчинд хүүхдийг хориотой болон хүүхэд хортой агуулгаас урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах журмыг цахим хөгжил, харилцаа холбооны, хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамран батална" гэж заасны дагуу уг журмыг хожуу буюу 2025 оны 03 дугаар сарын 28-ны өдөр баталсан байх бөгөөд журмын хэрэгжилтийн талаарх мэдээлэл байхгүй байна.

Монгол Улсын Их Хурлаас Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан хүний эрх, эрх чөлөөг захиргааны хэм хэмжээний акт гарган зохицуулахыг хязгаарлах бодлого баримталж байгаа энэ цаг үед дээрх асуудлыг журмаар бус хуулийн хүрээнд нарийвчлан зохицуулах нь зүйтэй байна.

Эдгээр практик нөхцөл, шалтгааны улмаас цахим орчинд хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдийг цахимаар урхидах, дээрэлхэх, дарамтлах зэргээр эрсдэлт нөхцөл өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хүүхдийн эрүүл мэнд, оюун санаа, хүмүүжил, төлөвшилд нь сөргөөр нөлөөлөх бүх төрлийн хориотой, хортой агуулгаас хүүхдийг хамгаалах, түүнд тавих хяналт, хариуцлагын тогтолцоог бэхжүүлэх зорилгоор Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийн боловсруулах шаардлага үүсэж байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ:

Хуулийн төслийн зорилго нь 16 насанд хүрээгүй хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдийг нийгмийн сүлжээнээс шалтгаалсан эрүүл мэнд, оюун санаа, хүмүүжил, төлөвшилд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэх, гэмт хэрэг, зөрчил, халдлагад өртөхөөс хамгаалах зорилгоор хүүхдийг "насны хязгаарлалттай нийгмийн сүлжээ"-нд бүртгэхэд оршино.

НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРОЛЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

16 насанд хүрээгүй хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдийг нийгмийн сүлжээнээс шалтгаалсан эрүүл мэнд, оюун санаа, хүмүүжил, төлөвшилд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг сэргийлэх, гэмт хэрэг, зөрчил, халдлагад өртөхөөс хамгаалах зорилгоор тэдгээрийг "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ"-нд бүртгэхийг хязгаарлахад энэхүү хуулийн төслийн зорилго оршино.

Хуулийн төслийг боловсруулахдаа Олон Улсын туршлага, технологийн шийдэл, боломжийг харгалзан, өөрийн орны онцлогт нийцүүлэн, Хууль тогтоомжийн тухай хууль, бусад холбогдох дүрэм, журмын хүрээнд боловсрууллаа.

Нийгмийн сүлжээнд 16 насанд хүрээгүй хүүхдийг бүртгэхийг хязгаарлах нь Монгол улсад анхны тохиолдол учир Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл анхдагч хуулийн төсөл байх бөгөөд нийт 5 бүлгээс бүрдсэн.

Хуулийн төслийн:

- Нэгдүгээр бүлэгт хуулийн зорилт, үйлчлэх хүрээ, мөн нэр томьёоны тодорхойлолтыг томьёолж

- Хоёрдугаар бүлэгт насны хязгаарлалттай нийгмийн сүлжээ, нийгмийн сүлжээ эрхлэгчийн чиг үүргийг тодорхойлж нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч хэрэглэгчийг таньж мэдэх, түүний дагуу насны хязгаартай хэрэглэгчийг өөрийн үйлчилгээ үзүүлж буй нийгмийн сүлжээнд нэвтрүүлэхгүй байх, мөн хүүхдийн эмзэг мэдээлэл болон хүүхэдтэй холбоотой мэдээ, мэдээллийг цуглуулахгүй байх, гуравдагч этгээдэд дамжуулахгүй байх үүргийг тус тус хүлээлгэсэн.

- Гуравдугаар бүлэгт төрийн байгууллага, албан тушаалтны чиг үүргийг тодорхойлж өгсөн. Тухайлбал Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь төрөөс баримтлах бодлого, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийг үүргээ биелүүлэхэд хамтран ажиллах бөгөөд нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийн жагсаалтыг батлахаар зохицуулсан. Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нь хууль тогтоомжийг олон нийтэд таниулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих, ингэхдээ нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч нь хуульд заасан үүргээ биелүүлж буй хянах, хуульд заасан гомдол, хүсэлтийг өөрийн эрх хэмжээний хүрээнд шийдвэрлэх, нийгмийн сүлжээ дэх хүүхдийн эрхийн зөрчлийн судалгааг гаргаж түүний дагуу эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох талаар арга хэмжээ авах талаар тусгасан.

- Дөрөвдүгээр бүлэгт энэхүү хуулийг зөрчсөн үйлдэлтэй холбоотой гомдол мэдээлэл гаргах, түүнийг хянан шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлж өгсөн. Гомдол мэдээллийг нийгмийн сүлжээ эрхлэгч мөн харилцаа холбооны зохицуулах хороо хүлээн авч шийдвэрлэх бөгөөд эрүүгийн хууль болон бусад хуульд үндэслэн холбогдох байгууллагад шилжүүлэх эсвэл өөрийн эрх мэдлийн хүрээнд шийдвэрлэх сонголттойгоор тусгасан

-Тавдугаар бүлэгт, хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлагатай холбоотой зохицуулалтыг тусгаж өгсөн.

Нийгмийн сүлжээнд 16 насанд хүрээгүй хүүхдийг бүртгэхийг хязгаарлах нь Монгол Улсад анхны тохиолдол учир Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл анхдагч хуулийн төсөл байх бөгөөд нийт 5 бүлгээс бүрдэнэ.

Хуулийн төслийн нэгдүгээр бүлэг хуулийн зорилт, үйлчлэх хүрээ, мөн нэр томьёоны тодорхойлолтыг, хоёрдугаар бүлэгт насны хязгаарлалттай нийгмийн сүлжээ, түүнийг эрхлэгчийн чиг үүргийг, гуравдугаар бүлэгт, төрийн байгууллага, албан тушаалтны чиг үүрэг, дөрөвдүгээр бүлэг гомдол мэдээлэл гаргах, түүнийг хянан шийдвэрлэх журмыг, тавдугаар бүлэгт хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлагатай холбоотой зэрэг зохицуулалтыг нийт 44 зүйл, заалтаар тус тус тусгана.

Хуулийн төслийн зохицуулалтын хүрээнд насны хязгаарлалттай нийгмийн сүлжээнд 16-аас доош насны хүүхдийг бүртгэхгүй байх эрх зүйн үндсийг тогтоох ба насны хязгаарлалт бүхий нийгмийн сүлжээний жагсаалтыг батлах чиг үүргийг Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад олгоно.

Мөн хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой арга хэмжээний талаар уг хуулийн дагах мөрдөх журмын тухай хуулийн төсөлд тусгана.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал:

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль батлагдсанаар Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээгээр хүлээсэн хүүхдийг аливаа эрсдэлээс хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, үүргээ биелүүлэх ба 16-аас доош насны хүүхдийн нийгмийн сүлжээнд бүртгэхийг хориглосноор насны хязгаартай хэрэглэгчийг нийгмийн сүлжээнээс шалтгаалсан зөрчил, халдлагад өртөхөөс сэргийлнэ.

Дөрөв. Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал:

Энэхүү хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хууль тогтоомжтой нийцүүлэн боловсруулна.

Хуулийн төсөлтэй уялдуулан Зөрчлийн тухай хууль, Харилцаа холбооны тухай хууль, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд тус тус нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон тус хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль боловсруулна.

"НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРОЛЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ" ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЦУУЛАГА

1. Олон улсын зохицуулалт

2025 оны байдлаар дэлхийн хүн ам ойролцоогоор 8.1 тэрбум байгаагаас 6 орчим тэрбум хүн буюу дэлхийн нийт хүн амын 74 хувь нь интернэт хэрэглэгч байна. Ойролцоогоор интернэт хэрэглэгч гурван хүн тутмын нэг нь 18-аас доош насны хүүхэд байна.¹

Коронавируст халдвар /Ковид-19/ өвчний улмаас дэлхийн нийт оюутан, суралчдын 99 хувь буюу 1.7 тэрбум хүүхэд танхимын хэлбэрээр сургалт явуулах боломжгүй болж цахим хэлбэрээр сургалтыг үргэлжлүүлсэн нь тодорхой үр дүнд хүрч цаашид өргөжин хөгжиж байна.²

Гэвч ДЭМБ-ын судалгаагаар жил бүр 200 сая хүүхэд бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийллийн золиос болдог байна. Үүний тодорхой хувь нь нийгмийн сүлжээнд үйлдэгдэж, жилээс жилд хувь хэмжээ нь нэмэгдэж байгаа бөгөөд интернэт орчин нь мөлжлөг, хүчирхийллийн талбар болж байна. <https://gia.gov.mn/12/item/709> Иймээс цахим орчин, интернэт хэрэглээг эрх зүйгээр зохицуулахын зэрэгцээ технологийн шийдлийн хувьд зохицуулах нь илүү оновчтой болохыг дэлхий нийтээр хүлээн зөвшөөрч байна.

Олон Улсын Цахилгаан холбоо (ITU)-ны байгууллага "Хүүхдийг Нийгмийн сүлжээнд хамгаалах удирдамж"-ийг 2020 онд шинэчлэн гаргасан бөгөөд "Хүүхдэд зориулсан удирдамж"-аараа цахим орчны эрсдэл, боломжуудыг ойлгуулах, өөрсдийгөө хамгаалах арга замуудыг заах, "Эцэг эх, багш нарт зориулсан удирдамж"-аараа Хүүхдүүдийн цахим орчны хэрэглээг хэрхэн дэмжих, удирдан чиглүүлэх талаар практик зөвлөмжүүдийг агуулсан.

НҮБ-ын Хүүхдийн Эрхийн Хороо нь 2021 онд Хүүхдийн Эрхийн Тухай Конвенцын Ерөнхий Тайлбар №25-ыг баталсан. Энэ тайлбар нь хүүхдийн эрхийг дижитал орчинд хэрхэн хамгаалах талаар дэлгэрэнгүй зааварчилгаа өгсөн. Тухайлбал тус тайлбарт хүүхдүүдийг нийгмийн сүлжээнд аливаа хэлбэрийн хүчирхийлээс хамгаалах, хувийн нууцыг хадгалах, насанд нь тохирсон мэдээлэл, үйлчилгээ авах эрхийг хангах зэрэг асуудлуудыг хөндсөн.

Австрали Улс:

2015 онд "Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах тухай" хуулийг баталсан бөгөөд 2021 онд өргөжүүлж "Цахим аюулгүй байдлын тухай" хуулийг

¹ <https://www.unicef.ch/en/what-we-do/national/digitalization/>

² https://gia.gov.mn/12/item/709#_ftn1

баталсан ба тус хууль нь 2022 оны 1 дүгээр сарын 23-ны өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна. Тус хууль нь нийт 16 хэсэг, 240 зүйл бүхий 209 хуудаснаас бүрдэх төрөлжсөн хууль юм.

Энэ хуульд 2024 оны 12 дугаар сард өөрчлөлт оруулсан бөгөөд тус өөрчлөлтөөр 16 хүртэлх насны хүүхдийн цахим хэрэглээг бүрэн хаахаар зохицуулсан. Австралийн хүүхдүүдийн 80 хувь нь Meta, TikTok, Instagram, Snapchat зэрэг платформыг ашигладаг бөгөөд ямар нэгэн насны хязгаарлалт байхгүй, хяналтын механизм хангалтгүй зэргээс шалтгаалан насанд хүрээгүй хүүхэд ямар нэгэн шүүлтүүргүйгээр мэдээ, мэдээллийг авах, гэмт хэргийн хохирогч болох тохиолдол байгаа тул ийнхүү арга хэмжээг авч буйгаа зарлажээ.³

Тус хуулийн дагуу нийгмийн сүлжээний платформ хөгжүүлэгч, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд 16-аас доош насны хүүхдийг нэвтрүүлэхгүй, хаяг үүсгэхгүй байх үүрэг хүлээсэн бөгөөд уг үүрэг биелүүлэхгүй бол нийгмийн сүлжээний компаниудад 33 сая ам.доллар хүртэл торгуулийн шийтгэл оногдуулахаар хуульчилсан байна. Энэ нь тухайн хүүхэд болон эцэг, эхэд ямар нэгэн үүрэг, хариуцлага хүлээлгэхгүй байх талаар мөн дурджээ.

16-аас доош насны хүүхдүүдэд нийгмийн сүлжээ ашиглахыг хориглосны дараа нийгмийн сүлжээний платформууд 4.7 сая хаягийг устгасан байна. <https://www.pbs.org/>

Франц Улс:

2023 оны 6-р сарын 29-нд нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн бүртгэлийг зохицуулах хууль баталсан. Үндсэн агуулга:

- 15-аас доош насны хүүхэд нийгмийн сүлжээнд аккаунт нээхэд эцэг эхийн зөвшөөрөл заавал шаардлагатай.
- Платформууд хэрэглэгчийн насыг шалгах, эцэг эхийн зөвшөөрлийг баталгаажуулах систем нэвтрүүлэх ёстой.⁴
- Мөн 2026 оны 1-р сард Хүүхдийн сэтгэцийн эрүүл мэнд, кибер дарамт, хорт контентоос хамгаалах зорилготой шинэ хууль баталсан ба 2026 оны 9-р сард хичээлийн шинэ жилээс хэрэгжиж эхэлнэ. Үндсэн агуулга:
- 15-аас доош насны хүүхдэд нийгмийн сүлжээ ашиглахыг хориглох
- Платформууд нас баталгаажуулах (age-verification) систем нэвтрүүлэх⁵

³ <https://www.pbs.org/newshour/world/french-lawmakers-approve-ban-on-social-media-for-kids-under-15/>

⁴ https://www.lemonde.fr/en/france/article/2023/06/29/france-requires-parental-consent-for-under-15s-on-social-media_6039514_7.html

- Зөрчил гаргасан платформд компанийн жилийн орлогын 1% хүртэл торгууль ногдуулах боломжтой.⁶

Норвеги улс:

Францын 15 насны "digital majority" загвартай ойролцоо 1) нийгмийн сүлжээний насны босгыг 15 нас болгох, 2) нас баталгаажуулах систем нэвтрүүлэхээр ажиллаж байна.

Их Британи улс:

2023 онд Online Safety Act 2023 хуулийг баталсан. Энэ хуулиа насны шууд хориг тавиагүй боловч хүүхдийн хамгаалалт маш хатуу, платформууд аюултай контент устгах үүрэгтэй, мөн нас баталгаажуулах механизм шаарддаг.

Америкийн нэгдсэн улс:

Холбооны түвшинд ижил хууль байхгүй ч олон мужид ижил санаачилга гарсан. Жишээ нь:

Utah Social Media Regulation Act (2023)

Arkansas Social Media Safety Act (2023) Эдгээр нь хүүхэд аккаунт нээхэд эцэг эхийн зөвшөөрөл авах, нас баталгаажуулах систем шаарддаг.

Индонез улс:

2026 онд 16-аас доош насныханд нийгмийн сүлжээ хориглох бодлого хэрэгжүүлэхээр болсон. YouTube, TikTok, Facebook, Instagram зэрэг платформд нас баталгаажуулах шаардлага тавина.

Энэтхэг (Каранатака муж):

6-аас доош насныханд социал хэрэглээг хориглох шийдвэр гаргасан.

Бразил:

2025 онд баталсан хууль, 16-аас доош насныхны аккаунтыг эцэг эхтэй холбох платформууд нас баталгаажуулах систем ашиглах, зөрчвол 50 сая реал хүртэл торгууль ногдуулах

⁶ <https://www.pbs.org/newshour/world/french-lawmakers-approve-ban-on-social-media-for-kids-under-15/>

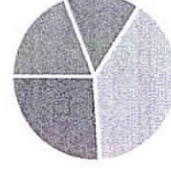
⁶ <https://iclg.com/practice-areas/cybersecurity-laws-and-regulations/France/>

2. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах Монгол Улсын эрх зүйн орчин /нийтлэг зохицуулалт/

- Эрүүгийн хууль /2015/- 16.9 дүгээр зүйлийн 1 "Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчилсан хэвлэл, ном зохиол, зураг, кино, дүрс бичлэг, бусад зүйлийг бэлтгэсэн, борлуулсан, тараасан, хадгалсан"
- Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль /2021/- 29.1 "Мэдээллийн эзнээс хуульд заасан үндэслэл болон анх зөвшөөрөл авснаас өөр зорилгоор мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, ашиглахыг хориглоно"
- Хүүхэд хамгааллын тухай хууль/2024/
  - 8.6-т "Интернэцийн орчинд эрх эзэмшиж байгаа иргэн, хуулийн этгээд хүүхдэд зориулсан тусгай багцын үйлчилгээтэй байх бөгөөд үйлчилгээний гэрээ байгуулахдаа тухайн этгээдийн асран хамгаалалд 18 нас хүрээгүй хүүхэд байгаа эсэхийг заавал асууж, насанд хүрэгчдэд зориулсан тусгай сувгийн үйлчилгээг хэрэглэх эсэхийг тохиролцоно"
  - 25.2-т "Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие махбод, оюун санаа, ёс суртахууны хөгжил, төлөвшилд сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц цахим тоглоом, хүүхдэд хортой агуулга, цахим сүлжээнээс хүүхдийг хамгаалах талаар зөвлөмж, зааварчилгааг олон нийтэд түгээх, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих чиг үүргийг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал харьцсан төрийн захиргааны байгууллага, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, цагдаагийн төв байгууллага хэрэгжүүлнэ"
  - 25.3-т "Хүн, хуулийн этгээд хүүхдийг цахимаар урхидах, дээрэлхэх, дарамтлахыг хориглоно.
  - 25.4-т "Хүн, хуулийн этгээд хүүхдийн нэр төр, алдар хүндийг гутаан доромжилсон, эсхүл хүүхдийн эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн зөвшөөрөлгүйгээр хүүхдийн зураг, дуу, дуу-дүрсний бичлэг агуулсан контент, мэдээ, мэдээлэл, бүтээлийг олон нийтэд түгээхийг хориглоно."

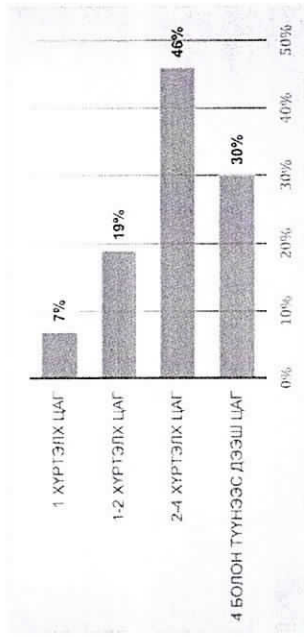
3. Судалгаа /1129 хүүхэд/

Нас

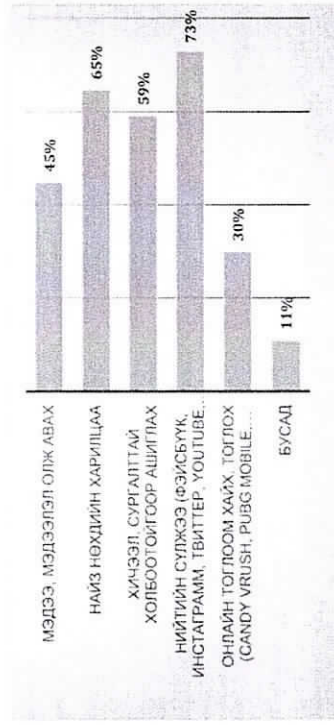

• 16-18 жил • 10-12 жил • 13-15 жил

1. Нийгмийн сүлжээнд хонгт өнгөрүүлдэг цаг

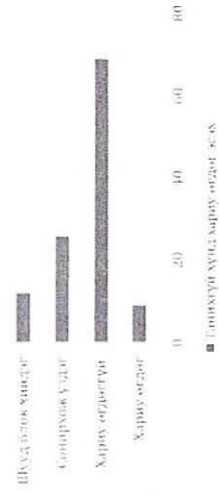

2. Интернетт ашигладаг зорилго

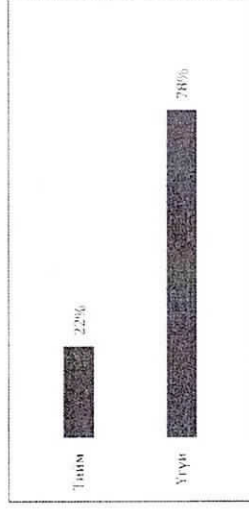

3. Танихгүй хүнд хариу өгдөг эсэх

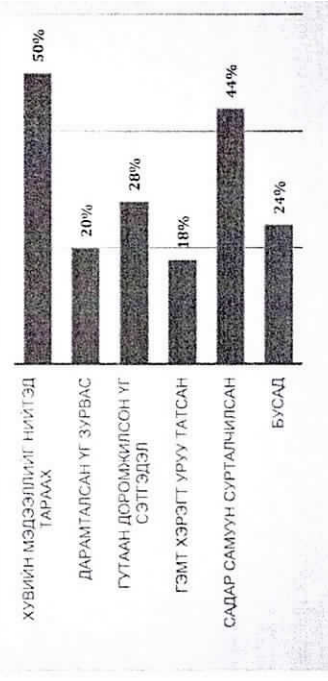
Танихгүй хүнд хариу өгдөг эсэх

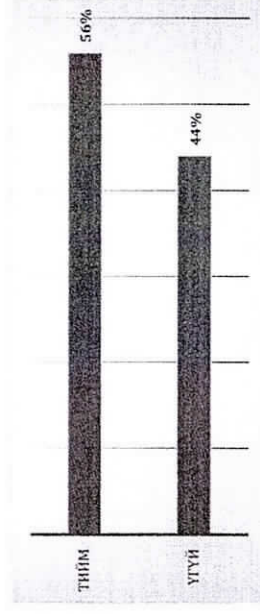
4. Сөрөг захидал авч байсан эсэх

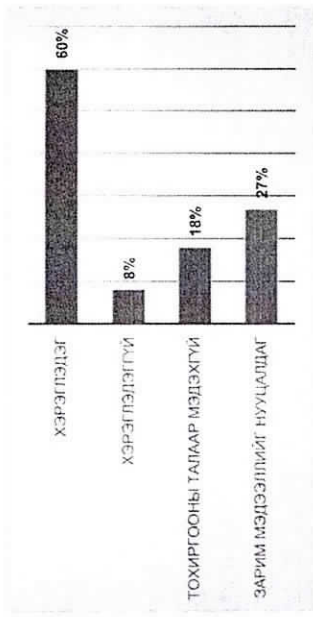
5. Сөрөг захидлын төрөл

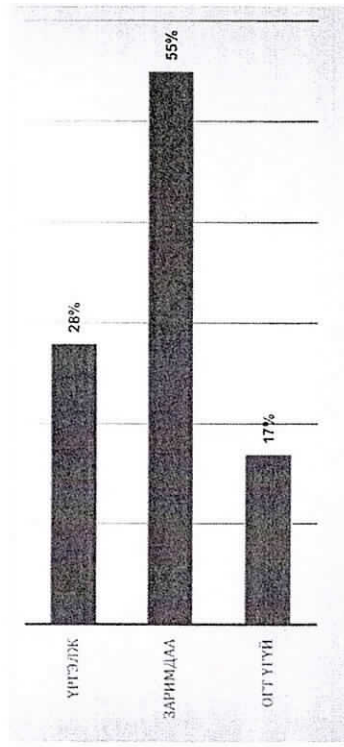
6. Буруу зүйлд уруу татсан мэдээлэлтэй таарч байсан эсэх

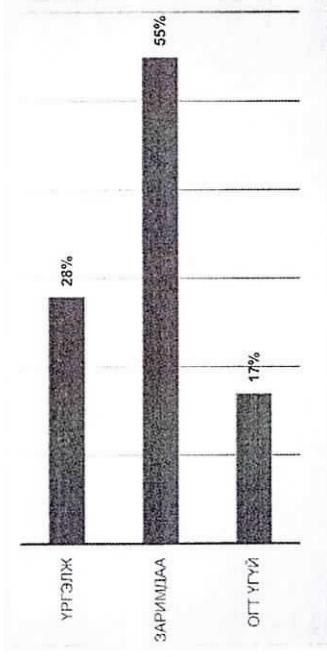
7. Хувийн мэдээллээ хамгаалах тохиргоо хэрэглэдэг эсэх

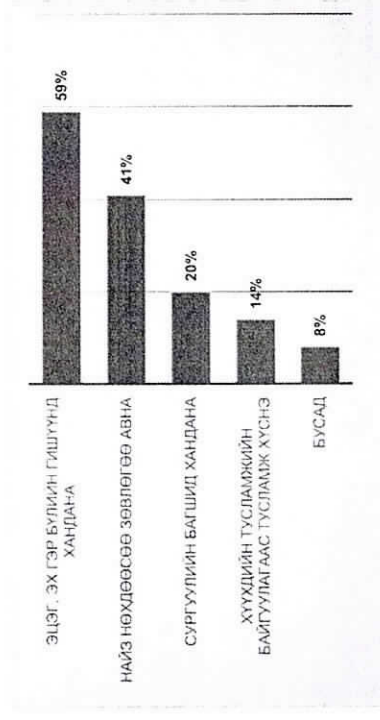
8. Цахим хэрэглээний цагт тавих эцэг, эхийн хяналт

9. Цахим хэрэглээний агуулгад тавих эцэг, эхийн хяналт

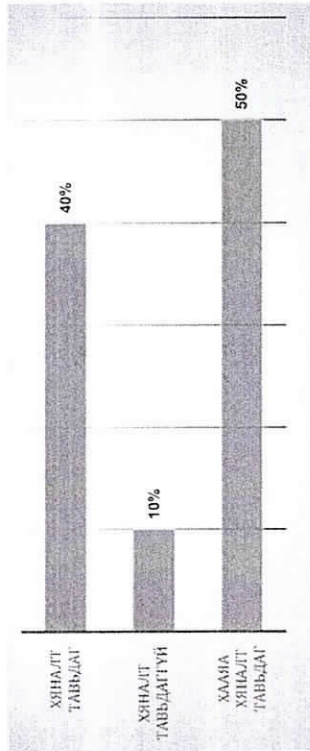
10. Цахим орчинд гугаан доромжлогдвол ямар арга хэмжээ авах вэ

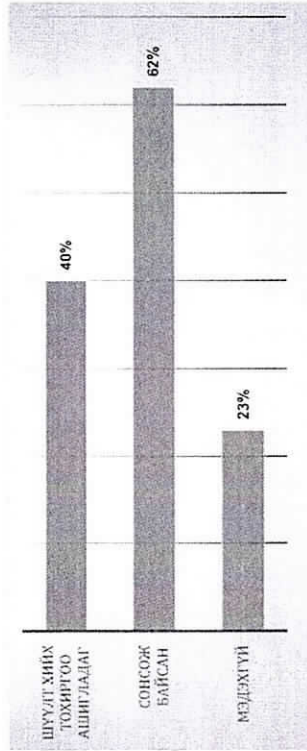
10-18 насны нийт 1129 хүүхдээс судалгаа авахад интернэтийг 2-4 цаг хүртэлх хугацаанд хэрэглэдэг, интернэтийг ихэвчлэн нийтийн сүлжээ (Фейсбук, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)-нд холбогдох, найз нөхдийн харилцаа холбоо тогтооход хэрэглэдэг, интернэт хэрэглээний цаг болон агуулгад эцэг, эхийн хяналт сул байдаг, интернэтэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралддаг, нийгмийн сүлжээнд гугаан доромжилж ялгаварлан гадуурхвал нийт хүүхдүүдийн 59 хувь нь эцэг эх гэр бүлийн гишүүдэд хандахаар байна гэсэн дүгнэлтэд хүрч байна.

3. Судалгаа/ Эцэг эх асран хамгаалагчид/

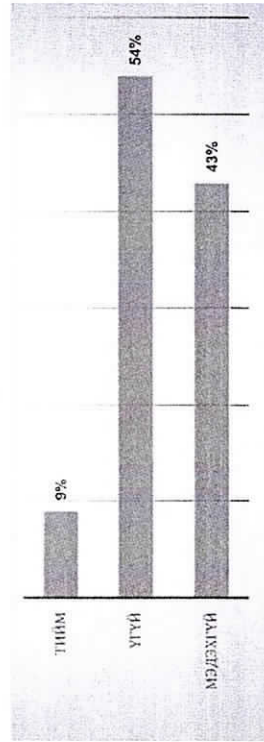
1. Хүүхдийнхээ цахим хэрэглээнд хяналт тавьдаг эсэх

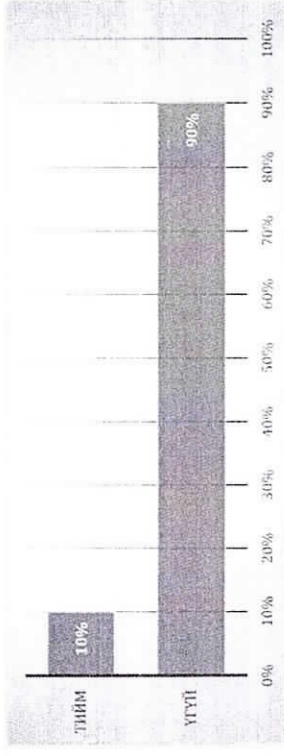
2. Цахим мэдээллийн тохиргооны талаарх таны мэдлэг

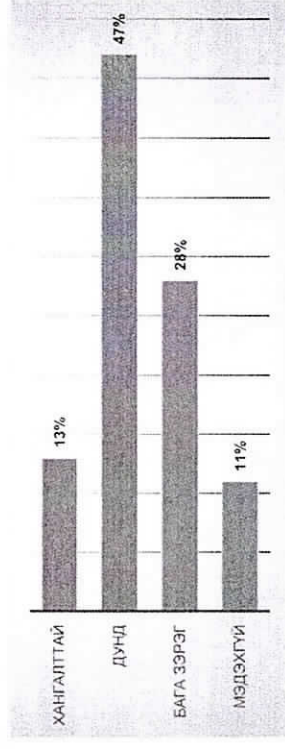
3. Таны хүүхэд нийгмийн сүлжээнд дарамт, шахалтад өртөж байсан уу?

4. Таны хүүхэд цахим дарамтад өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэг үү?

5. Та нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн хамгааллын талаар хэр мэдээлэлтэй вэ?

Нийт 253 эцэг, эхээс 6 төрлийн асуулга бүхий судалгаа авахад эцэг эхийн хяналт сул байдаг. Хүүхдүүд нийгмийн сүлжээнд дарамт шахалтад өртөж байгаагүй, хүүхэд цахим дарамтад өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэггүй, нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгааллын талаар мэдлэг дунд эсхүл бага зэрэг гэсэн хариулуудыг дийлэнх нь сонгосон байгаа бөгөөд тусгайлсан хууль гаргах нь зүйтэй гэсэн саналыг дийлэнх нь гаргасан байна.

4. Хуулийн төсөл /5 бүлэг 54 заалт/

Нэгдүгээр бүлэг: Хуулийн зорилт, Тус харилцааг зохицуулж буй хууль, тогтоомж, Хуулийн үйлчлэх хүрээ, Хуулийн нэр томьёо

-Зорилт: Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдийг цахим дарамт, донтолт, заналхийлэл, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах үйл ажиллагааны тогтолцоо, эрх зүйн үндсийг тогтооходтой холбогдсон харилцааг зохицуулах.

-Зохицуулах хууль тогтоомж:

- Монгол Улсын Үндсэн хууль
- Хүүхдийн эрхийн тухай хууль
- Хүүхэд хамгааллын тухай хууль
- Харилцаа холбооны тухай хууль
- Гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль
- Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль
- Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль
- Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль
- Энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад акт
- **-Хуулийн нэр томъёо:**
- "насны хязгаартай хэрэглэгч" гэж 16 нас хүрээгүй Монгол Улсын иргэн, Монгол улсад суугаа гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг;
- "нийгмийн сүлжээ" гэж интернэт сүлжээ ашиглан олон нийтийн дунд мэдээлэл түгээх, олж авах, хуваалцах, харилцан солилцох, сурталчлан таниулах, сэтгэгдэл, санал бодлоо илэрхийлэх, харилцах боломж бүхий цахим хэрэглүүр (аппликацшйн), платформийг;
- "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ" гэж энэ хуулийн 5.1-т заасныг;
- "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч" гэж энэ хуулийн 4.1.3-т заасан "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ" эрхлэгч хүн, хуулийн этгээдийг.

Хоёрдугаар бүлэг: Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ

- Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ:
- Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээний жагсаалтыг Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны саналыг үндэслэн Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.
- Жагсаалтыг батлахдаа Монгол Улсаас бүртгэлтэй 100,000 буюу түүнээс дээш тооны хэрэглэгчтэй нийгмийн сүлжээг хамруулна.
- Цахим сургалт, хурлын платформ, файл хадгалах болон хуваалцах үйлчилгээ болон бусад хуулиар зөвшөөрөгдсөн нийгмийн сүлжээ, нийгмийн сүлжээний хүүхдэд зориулсан тусгай хувилбар нь насны хязгаартай нийгмийн сүлжээнд хамаарахгүй.
- Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээнд 16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэхийг хориглоно.

Нийгмийн сүлжээ эрхлэгчийн эрх үүрэг:

- Монгол улсын нутаг дэвсгэрээс хэрэглэгч бүртгүүлэх хүсэлтийг баталгаажуулахад бүртгэлтэй гар утасны дугаарыг ашиглана;
- Хэрэглэгчийн нас баталгаажуулах зорилгоор ашигласан, цуглуулсан мэдээ, мэдээллийг нэн даруу устгах бөгөөд аливаа хэлбэрээр гуравдагч этгээдэд дамжуулахыг хориглоно;
- Хэрэглэгч заасан хугацаанд өөрийн насыг баталгаажуулаагүй тохиолдолд нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч нь тухайн хэрэглэгчийн бүртгэлийг түр хязгаарлах, эсхүл үйлчилгээг ашиглах боломжийг түдгэлзүүлэх;
- Хэрэглэгчийг танин баталгаажуулах зорилгоор холбогдох байгууллага, албан тушаалтантай хамтран ажиллах;
- Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээний жагсаалтад хамаарах гадаад улсын нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч Монгол улсыг хариуцсан төлөөлөгчийг томилох

Бусад этгээд хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах.

- Аливаа этгээд насны хязгаартай нийгмийн сүлжээнд 16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэх боломжоор хангах болон өөрийн бүртгэлтэй хаягийг ашиглуулахыг хориглоно.
- Үүрэн холбооны үйлчилгээ эрхлэгч 16 нас хүрээгүй хүүхдэд баталгаажуулалтын кодыг илгээхгүй байх техникийн боломжийг бүрдүүлнэ.
- Гуравдугаар бүлэг: Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээг зохицуулах талаар төрийн байгууллагын чиг үүрэг:
  - Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг;
  - Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудлаар төрийн бодлого, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;
  - Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийг энэ хуульд заасан үүргээ биелүүлэхэд хамтран ажиллах;
  - Гадаад улсын нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчтэй хамтран ажиллах;
  - Хуульд заасан бусад.

Бусад төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг:

- Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага багш, ажилтан боловсролын сургалтын үйл ажиллагаанд сурагчидтай харилцах, мэдээлэл солилцох, хамтран ажиллахдаа хүүхдэд зориулсан тусгай хэрэгцээний платформийг ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

- Гэр бүл, хөдөлмөр нийгэм, хамгааллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах хууль тогтоомжийг олон нийтэд таниулан сурталчлах, хэрэгжилтийг хангахад дэмжлэг үзүүлнэ.

Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны чиг үүрэг:

- Энэ хуулийн 6.1.3, 6.1.5-д заасан үүргээ биелүүлээгүй тухай эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, дүгнэлтийг үндэслэн технологийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

- Энэ хуулийн 11.1.9-д заасан урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж боловсруулахад Кибер халдлага, зөрчилтэй тэмцэх нийтийн төвд дэмжлэг үзүүлэх;

- хуульд заасан бусад;

- Нийгмийн сүлжээний хандалтыг хязгаарлах, тархалтыг бууруулахаас өмнө нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчид эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, дүгнэлтийг хүлээн авсны дараа нэн даруй мэдэгдэл хүргүүлнэ.

Кибер халдлага зөрчилтэй тэмцэх нийтийн төвийн чиг үүрэг:

- Хүүхдийн эрхийг зөрчсөн зөрчилтэй контентын талаарх хүсэлт, гомдлыг хүн, хуулийн этгээдээс хүлээн авч бүртгэн, холбогдох арга хэмжээг авах;

- Гэмт хэрэг үйлдэх сэдэл агуулсан контентын талаарх түгээлтийг эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, дүгнэлтийг үндэслэн технологийн арга хэмжээ авч хязгаарлах, холбогдох арга хэмжээг авах;

- Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч нь хуульд заасан шаардлагыг хангаж буй эсэхэд хяналт тавих;

- Хууль бус контент түгээж байгаа этгээд, бүлэглэлийг илрүүлэх, таслан зогсоох;

- Гомдол, мэдээллийн дагуу авсан арга хэмжээний талаарх тайланг жил бүр олон нийтэд нээлттэй, ил тод мэдээлэх;

- Хүүхдийг дарамталсан, аймган сүрдүүлсэн, доромжилсон, дээрэлхсэн зүй бус агуулга бүхий мэдээ, мэдээллийг нийгмийн сүлжээ ашиглан илгээх, бусдад түгээх асуудлаас урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж боловсруулах.

Дөрөвдүгээр бүлэг: Гомдол мэдээлэл гаргах, хянан шийдвэрлэх

- Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг зөрчиж байгаа талаар ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг нийгмийн ажиглан, хүүхдийн эрхийн ажиглан, хууль сахиулагч, нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч хүлээн авч шалгах, эсхүл шаардлагатай арга хэмжээг хуульд заасны дагуу авна.

- Энэ зүйлд заасан гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, илрүүлэх зорилгоор яаралтай тусламжийн утас, цахим шуудан ажиллуулж болно.

- Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн зөрчлийн талаар ирүүлсэн гомдол, мэдээлэл гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжтэй бол хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шалтан шийдвэрлэх бөгөөд тухайн асуудлыг шалган шийдвэрлэх эрх бүхий албан тушаалтан

болон орон нутгийн хүүхэд, гэр бүлийн асуудал эрхэлсэн байгууллагад заавал мэдэгдэнэ.

- Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрх зөрчсөн, эсхүл эрсдэлт нөхцөлд байгаа талаар гомдол, мэдээллийг хүлээн авсан ажиглан, албан тушаалтан тухайн мэдээллийг газар дээр нь шалгах, үнэлэх явцад хүүхдийн амь нас, эрүүл мэндэд аюул шууд учирсан, эсхүл уг нөхцөл бүрдсэн бол яаралтай арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх саналыг эрх бүхий албан тушаалтанд тавьж шийдвэрлүүлнэ.

- Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн эсрэг гэмт хэргийг цагдаагийн байгууллага холбогдох хуульд заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

Тавдугаар бүлэг: Бусад зүйл

Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Харилцаа холбооны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.1 дэх хэсэгт "Харилцаа холбооны тухай хууль тогтоомж" гэсний дараа "Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль тогтоомж" гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Харилцаа холбооны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

30 дугаар зүйлийн 30.2.4 дэх хэсэг:

"30.2.4. Нийгмийнд сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуульд заасан арга хэмжээ аваагүй нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийн хандалтыг хязгаарлах, тархалтыг бууруулах технологийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх."

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ХҮНИЙ ХУВИЙН МЭДЭЭЛЭЛ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

7 дугаар зүйлийн 7.1.4 дэх заалт:

"Энэ хууль болон бусад хуульд заасны дагуу нэг удаа хэрэглэгчийг танин мэдэх зорилгоор"

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

5. Нэмэлт өөрчлөлт оруулах хууль /4 хууль 11 заалт/

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРЛОЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ**

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдийг цахим орчны дарамт, заналхийлэл, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах үйл ажиллагааны тогтолцоо, эрх зүйн үндсийг тогтоохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль тогтоомж

2.1. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Харилцаа холбооны тухай хууль, Гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл. Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1. Энэ хууль нийгмийн сүлжээнд насны хязгаартай хэрэглэгчийн оролцоог зохицуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад үйлчилнэ.

3.2. Техник хэрэгсэл, програми хангамжийн тусламжтайгаар хүүхдийн талаарх мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, түгээхтэй холбогдсон харилцаанд Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, энэ хууль нэгэн адил үйлчилнэ.

4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1. Энэ хуульд заасан дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1. "насны хязгаартай хэрэглэгч" гэж 16 нас хүрээгүй Монгол Улсын иргэнийг;

4.1.2. "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ" гэж энэ хуулийн 5.1-т заасныг;

4.1.3. "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч" гэж энэ хуулийн 4.1.2-т заасан "насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ" эрхлэгч хүн, хуулийн этгээдийг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

НАСНЫ ХЯЗГААРТАЙ НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭ, ТҮҮНИЙ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ЭРХЛЭГЧ

5 дугаар зүйл. Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ, түүний үйлчилгээ эрхлэгчийн үүрэг

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

1 дүгээр зүйл Зөрчлийн тухай хуулийн 6.20 дугаар зүйлд доор дурдсан хэсэг нэмсүгэй:

"101.16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэсэн бол насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ эрхлэгч хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРЛОЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ
ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ**

**НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ**

1 дүгээр зүйл. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн нийгмийн сүлжээний жагсаалтыг батална.

2 дугаар зүйл. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нийгмийн сүлжээний жагсаалтад орсон платформын үйлчилгээ эрхлэгч хүн, хуулийн этгээдтэй хамтран ажиллах, хуулийн хэрэгжилтийг хангах зорилго бүхий ажлын хэсгийг бусад төрийн байгууллагатай хамтран зохион байгуулна.

3 дугаар зүйл. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг дагаж мөрдсөнөөс хойш энэ хуулийн 2 дугаар зүйлд заасан Ажлын хэсгийг татан буулгана.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан нийгмийн сүлжээний жагсаалтад багтсан нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч хүн, хуулийн этгээд Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө насны хязгаартай хэрэглэгчийг танин мэдэх, хориглосон этгээдийг өөрийн сүлжээнд нэвтрүүлэхгүй байх арга хэмжээг авсан байна.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг баталсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

5.1. Дараах нөхцөлийг хангасан нийгмийн сүлжээг насны хязгаартай нийгмийн сүлжээнд хамруулна.

- 5.1.1 Үйлчилгээний үндсэн зорилго нь хоёр ба түүнээс олон хэрэглэгч хоорондоо цахим орчинд нийгмийн харилцаа үүсгэдэг,
- 5.1.2 Үйлчилгээ нь хэрэглэгчдэд зарим эсвэл бүх хэрэглэгчидтэй холбоо тогтоох буюу харилцах боломжийг бий болгодог,
- 5.1.3 Үйлчилгээ нь хэрэглэгчдэд мэдээ, мэдээлэл, видео болон бусад төрлийн контент байрлуулах боломжийг олгодог,
- 5.1.4 хуульд заасан бусад нөхцөлүүд.

Тайлбар: Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчид цахим бизнесийн харилцаа орохгүй

5.2.Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээнд 16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэхийг хориглоно.

5.3.Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ эрхлэгч 16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэхээс сэргийлэх болон хүүхдийн мэдээллийг хамгаалах чиглэлээр дараах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх үүрэгтэй:

- 5.3.1.хэрэглэгчийн насыг баталгаажуулах технологи ашиглах;
- 5.3.2.хэрэглэгчийн нас баталгаажуулахад иргэний үнэмлэх эсхүл бусад баримт ашиглах сонголттой байх;
- 5.3.3.хэрэглэгчийн нас баталгаажуулах зорилгоор ашигласан, цуглуулсан мэдээ, мэдээллийг нэн даруй устгах бөгөөд аливаа хэлбэрээр гуравдагч этгээдэд дамжуулах, худалдахыг хориглоно;

5.4.Насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ эрхлэгч нь хэрэглэгчийг танин мэдэх зорилгоор холбогдох байгууллага, албан тушаалтантай хамтран ажиллаж болно.

6 дугаар зүйл. Бусад этгээд хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах

6.1.Аливаа этгээд насны хязгаартай нийгмийн сүлжээнд 16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэх боломжор хангах, эсхүл өөрийн бүртгэлтэй хаягийг ашиглуулахыг хориглоно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

НАСНЫ ХЯЗГААРТАЙ НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРЛОЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ

ТАЛААР ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ЧИГ ҮҮРЭГ

7 дүгээр зүйл. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг

7.1.Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах талаар дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудлаар төрийн болдог, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

7.1.2.нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийг энэ хуульд заасан үүргээ биелүүлэхэд хамтран ажиллах;

7.1.3.энэ хуулийн 4.1.2.-т заасан насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ-ний жагсаалтыг батлах;

7.1.4.нийгмийн сүлжээний жагсаалтыг батлахаас өмнө харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос энэ хуулийн 5.1.-д заасан шаардлагыг хангаж буй эсэх талаар дүгнэлт авсан байна.

7.1.5.хуульд заасан бусад,

8 дүгээр зүйл. Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны чиг үүрэг

8.1.Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах талаар дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

8.1.1. нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль тогтоомжийг олон нийтэд таниулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

8.1.2.энэ хуулийн 5.1.-д заасан этгээдийн жагсаалтыг Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батлахад дэмжлэг үзүүлэх;

8.1.3.нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч нь хуульд заасан шаардлагыг хангаж буй эсэхэд хяналт тавих;

8.1.4.хуульд заасны дагуу ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг шийдвэрлэх, гэмт хэргийн шинжтэй гэж үзвэл харьяаллын дагуу цагдаагийн байгууллагад шилжүүлэх;

8.1.5.Энэ хуулийг зөрсөн тухай ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг үндэслэн энэ хуульд заасан арга хэмжээ аваагүй нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийн хандалтыг хязгаарлах, тархалтыг бууруулах технологийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

8.1.6.нийгмийн сүлжээ дэх хүүхдийн эрхийг зөрчлийн нөхцөл байдлыг судалж, дүн шинжилгээ хийх, цахим орчинд хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалахад чиглэсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох санал боловсруулах;

8.1.7.хүүхдийг дарагталсан, айлган сүрдүүлсэн, доромжилсон, дээрэлхсэн зүй бус агуулга бүхий мэдээ, мэдээллийг нийгмийн сүлжээ ашиглан илгээх, бусдад түгээх асуудлаас урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж боловсруулах;

8.1.8. хуульд заасан бусад

8.2. Энэ хуулийг зөрсөн Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийн хандалтыг хязгаарлах, тархалтыг бууруулахаас өмнө мэдэгдэл хүргүүлнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЭЛ ГАРГАХ, ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ

9 дугаар зүйл. Гомдол, мэдээлэл хүлээн авах, шийдвэрлэх

9.1.Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг зөрчиж байгаа талаар ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг нийгмийн ажиглан, хүүхдийн эрхийн ажиглан, хууль сахиулагч, нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч хүлээн авч шалгах, эсхүл шаардлагатай арга хэмжээг хуульд заасны дагуу авна.

9.2.Энэ зүйлд заасан гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, илрүүлэх зорилгоор яаралтай тусламжийн утас, цахим шуудан ажиллуулж болно.

9.3.Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн зөрчлийн талаар ирүүлсэн гомдол, мэдээлэл гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжтэй бол хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шалган шийдвэрлэх

бөгөөд тухайн асуудлыг шалган шийдвэрлэх эрх бүхий албан тушаалтан болон орон нутгийн хүүхэд, гэр бүлийн асуудал эрхэлсэн байгууллагад заавал мэдэгдэнэ.

9.4. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрх зөрчсөн, эсхүл эрсдэлт нөхцөлд байгаа талаар гомдол, мэдээллийг хүлээн авсан ажилтан, албан тушаалтан тухайн мэдээллийг газар дээр нь шалгах, үнэлэх явцад хүүхдийн амь нас, эрүүл мэндэд аюул шууд учирсан, эсхүл уг нөхцөл бүрдсэн бол яаралтай арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх саналыг эрх бүхий албан тушаалтанд тавьж шийдвэрлүүлнэ.

9.5. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн эсрэг гэмт хэргийг холбогдох хуульд заасны дагуу цагдаагийн байгууллага шийдвэрлэнэ.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

БУСАД ЗҮЙЛ

10 дүгээр зүйл. Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

10.1. Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

11 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

11.1. Энэ хуулийг 2027 оны ... дүгээр сарын ...-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Харилцаа холбооны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.1 дэх хэсэгт "Харилцаа холбооны тухай хууль тогтоомж" гэсний дараа "Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль тогтоомж" гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Харилцаа холбооны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

30 дугаар зүйлийн 30.2.4 дэх хэсэг:

"30.2.4. Нийгмийнд сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуульд заасан арга хэмжээ аваагүй нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчийн хандалтыг хязгаарлах, тархалтыг бууруулах технологийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх."

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХҮНИЙ ХУВИЙН МЭДЭЭЛЭЛ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

7 дугаар зүйлийн 7.1.4 дэх заалт:

"Энэ хууль болон бусад хуульд заасны дагуу нэг удаа хэрэглэгчийг танин мэдэх зорилгоор"

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Зөрчлийн тухай хуулийн 6.20 дугаар зүйлд доор дурдсан хэсэг нэмсүгэй:

"10¹ .16 нас хүрээгүй хүүхдэд бүртгэл үүсгэсэн бол насны хязгаартай нийгмийн сүлжээ эрхлэгч хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

Улаанбаатар
хот

төсөл

НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРЛОЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нийгмийн сүлжээний жагсаалтыг гаргана.

2 дугаар зүйл. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нийгмийн сүлжээний жагсаалтад орсон флатформын үйлчилгээ эрхлэгч хүн, хуулийн этгээдтэй хамтран ажиллах, хуулийн хэрэгжилтийг хангах зорилго бүхий ажлын хэсгийг бусад төрийн байгууллагай хамтран зохион байгуулна.

3 дугаар зүйл. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг дагаж мөрдсөнөөс хойш энэ хуулийн 2 дугаар зүйлд заасан ажлын хэсгийг татан буулгана.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан нийгмийн сүлжээний жагсаалтад багтсан нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч хүн, хуулийн этгээд Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө насны хягаартай хэрэглэгчийг танин мэдэх, хориглосон этгээдийг өөрийн сүлжээнд нэвтрүүлэхгүй байх арга хэмжээг авсан байна.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийг баталсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ХУУЛЬ ТОГТООМЖНИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

/Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл/

Улаанбаатар хот

2026 он

Агуулга

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Хоёр. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдан гарснаар иргэнд үүсэх зардлын тооцоо:

2.1 Зардал үүсэх эсхийг нягтлах

Гурав. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдан гарснаар хуулийн этгээлд үүсэх зардлын тооцоо:

3.1 Хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг тогтоох.

3.2 Нэг бүрийн зардлыг тооцох.

3.3 Төсөн үзүүлэлтийг тооцох.

3.4 Нийт зардлын дүнг тооцож гаргах.

3.5 Хялбарчлах боломжийг шалгах.

3.6 Нэмэлт зардлыг тооцох.

Дөрөв. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдан гарснаар төрийн байгууллагад үүсэх зардлын тооцоо:

4.1 Төрийн байгууллагад үүсэх зардал байгаа эсхийг нягтлах, зардлыг тооцоолох.

ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРГЭЖҮҮГЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт "Хууль тогтоомжийн төслийг баталснаар тухайн хууль тогтоомжийн үйлчлэх хүрээнд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд үүсэх зардлын тооцоог тухай бүр гаргаж, зардал, үр өгөөжийн харьцааг энэ хуулийн 12.1.4-г заасан аргачлалын дагуу тодорхойлно" гэж заасны дагуу Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар уг хуулийн үйлчлэх хүрээнд хамаарах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд шинээр үүсэх болон нэмэгдэх зардлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдан "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал" /шашид "аргачлал" гэх-ыг баримтлан зардлын тооцоог хийнэ.

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар уг хуулийг хэрэгжүүлэх иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагад үүсэх зардал, ачааллыг тооцож, үүнийг хялбарчлах, бууруулах талаар санал боловсруулахад энэхүү тайлангийн зорилго чиглэгдэх болно. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийн зохицуулалтыг хууль санаачлагчаас хүлээн авч судлан үзэхэд хуулийн төсөл батлагдсанаар зардал тээгч турian бүлэг этгээдээс зөвхөн хуулийн этгээдэд тодорхой төрлийн зардал үүсгэхээр байна. Энэ талаар шашид дэлгэрүүлэн тооцох болно.

Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийг байгалийн гэрэх зардлын төлбөрийн талын

**ГУРАВ, НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРОЛЦООГ
ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧЛЭСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙГ
ДАГАВДАН ХУУЛИЙН ЭГТЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО**

Энэ хэсэгт Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар хуулийн төслийн үйлчилгээд хамаарахаар засан хуулийн этгээдийн хувь уг хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор тэдэнд үүсэх зардлыг мөнгөн дүнгээр тооцоолон гаргана.

Нийгмийн сүлжээнд Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал”-ын 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэгт заасны дагуу дараах үе шаттайгаар тооцоолно. Үүнд

- хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг тогтоох,
- нэг бүрийн зардлыг тооцох,
- төсөн үзүүлэлтийг тооцох,
- нийт зардлын дүн тооцож гаргах,
- хялбарчлах боломжийг шалгах,
- нэмэлт зардлыг тооцох.

3.1. ХУУЛИЙН ЭГТЭЭДИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ҮҮРГИЙГ ТОГТООХ:

Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийн зохицуулалтыг суулаж үзэхэд мөн хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлд дараах зохицуулалт туссан байна. Үүнд

- 5.1 Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч нь өөрийн нийгмийн сүлжээн дэх контент, мэдээ, мэдээллийг хуулийн нас, бие, сэтгэхүйн онцлогт тохируулан иүүн ангилна.
- 5.2 Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч нь насны хязгаарлалттай хэрэглэгчийн бүртгэл үүсгэхээ сэргийлэх арга хэмжээг авсан байна.
- 5.3 Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч нь өөрийн нийгмийн сүлжээнд хуулийн эрхийг хамгаалахад чиглэсэн дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлдэг.
  - 5.3.1 хуулийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой техник, технологийн ноцолыг бүрдүүлэх, хэрэглээнд нэвтрүүлэх, тогтмол сайжруулах хийх,
  - 5.3.2 хэрэглэгчийг таньж мэдэх талаар шаардлагатай арга хэмжээг авах,
  - 5.3.3 хуульдтэй холбоотой цуглуулсан мэдээ, мэдээллийг халгалахгүй байх,
  - 5.3.4 хуульдтэй холбоотой мэдээ, мэдээллийг гуравдагч этгээдэд дамжуулахгүй байх,
  - 5.3.5 хуулийн аюулгүй байдал түүнд аюул учруулж болох контент, мэдээ, мэдээллийг дамжуулахгүй байх,
  - 5.3.6 цахим заналхийлэл, цахим дарамттай холбоотой гомдол хүлээн авч, шийдвэрлэх, арга хэмжээ авах талаар тодорхой шийдлэлтэй байх.

Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийг байгалийн гэрэх зардлын төлбөрийн талын

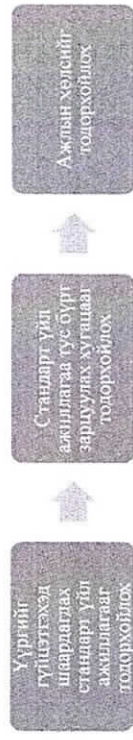
5.3.7 нийгмийн сүлжээ ангилан хуулийн салар самуунд уруу татахаас сэргийлсэн техник технологийн тодорхой шийдлэлтэй байх.

5.3.8 нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч нь бүртгэл үүсгэх үед хувь хүний эмгэг мэдээ, мэдээллийг авсан бод түүнийг халгалахгүй, дамжуулахгүй байх үүрэгтэй.

Энэ нь одоо үйл ажиллагаа явуулж байгаа нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэх чин үүрэг бүхий тодорхой хуулийн этгээд, тэр дундаа тодорхой жагсаалтад багтан үйл ажиллагаагаа явуулж буй этгээдийн жагз орсон байна. Ниймд энэхүү үүргийг биелүүлэхтэй холбоотой үүсэх зардлыг аргачлалд заасан алхамын дагуу гүйцэтгэн тооцоолох болно.

3.2. НЭГ БҮРИЙН ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ

Энэ шатанд өмнөх шатанд тодорхойлсон хүн, хуулийн этгээдийн хууль буй үүрэг, түүний гүйцэтгэлд нэг хуулийн этгээдэс зарцуулах мөнгөн зардлыг тооцоолон гаргана. Ингэхдээ дараах дарааллыг баримтална. Үүнд

Стандарт үйл ажиллагаа болон зарцуулах хугацааг тодорхойлохдоо Засгийн газрын 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтад заасан хугацааг болон програм хангамж хөгжүүлэгч байгууллагын ажилтантай ярицлага хийж замаар гарах үр дүнг харгалзан үзсэн болно.

Ниймд энэ үүргийн тухайд үүргийг нэг удаа хэрэгжүүлэх тул тухайн зардал нь хууль, хэрэгжлэх эхлэнээр нэг удаа гарах юм.

Тухай үүргийн агуулгыг тогтоохдоо хүн, хуулийн этгээдийн хийгдэх ажиллагааг дөр залдан тусгав.

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Үүргийн мэдээллийн агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа
1	Насны хязгаартай хэрэглэгчийн бүртгэл үүсгэхээ сэргийлэх	Технологийн шийдэл олох Код бичих Туршиг	Холбогдох албан тушаалтнуудтай хамтран ажиллах Туршигтын үйл ажиллагааг тодорхой хурээнд явуулах Хуульдтэй холбоотой мэдээ, мэдээлэл цуглуулахгүй байх шүүлтүүр нэмэх	1-2 сар 1 сар хүртэл 1 сар хүртэл 1 өдөр
2		Шуултүүр нэмэх Флагформд мэдээлэл үс нэмэх	Үйл ажиллагаанаа нэвтрүүлэх Нийт хугацаа	1 өдөр 4 сар 2 өдөр

Хүснэгт №1

Нийгмийн сүлжээг хуулийн оролцоог хангуулах тухай хуулийн төслийг өсгөхөөр гаргах зардлын төлөвлөгөөний тайлан

Ажлын хэсгийн тооцог гаргахдаа дундаж ажилтанд олгох сарын үндсэн цалин Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нэг ажилтны ажиллах цагийн төрлөөр тогтоосон хугацаанд хувааж ажлын хэсгийг өдөр, цаг, минутгаар гаргах

Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан судалгаагаар “2024 оны байдлаар 4 дүгээр улирлын байдлаар дундаж цалин 2,229,400 төгрөг болж өссөн байна” гэж уг судалгаанд дурдсан байна. Ажиллах хугацааг Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д заасан ажлын цагийг баримтлав

Хүснэгт №2

Ажлын хэсэг = Үндсэн цалинг : Ажиллах хугацаа	
2,229,400 / 22 өдөр = 101,336.3 төгрөг /нэг өдрийн ажлын дундаж хөлс/	

Дээрх үүргийг хэрэгжүүлэхэд нэг хуулийн этгээдэд үүсгэж байгаа зардлыг үйл ажиллагаанд зарцуулж буй хугацааг ажлын хэсгээр үржүүлэх замаар тооцоолох юм

Ид	Гүйцэтгэх үүрг	Үүргийн мэдээллийн агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа	Ажлын хөлс	Нэг бүрийн зардал
1	Насны хязгаартай хэрэглэгчийн бүртгэл үүсгэхээс сэргийлэх	Техналогийн шийдэл олгох Код бичих Туршиг	Холбогдох албан тушаалтнуудтай хамтран ажиллах Туршилтын үйл ажиллагааг тодорхой хүүрэннд явуулах	1-2 сар 1 сар хүртэл хүртэл	2,229,400 2,229,400 2,229,400	2,229,400 4,458,800 2,229,400
2		Шүүгүүр нэмэх Флаформд мэдээллийг нэмэх	Хуульгүй холбоотой мэдээ, мэдээлэл цуглуулахгүй байх шүүгүүр нэмэх Үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх	1 өдөр 1 өдөр	101,336.3 101,336.3	101,336 101,336
Нийт зардал						9,120,272

3.3.ТООН ҮЗҮҮГЭЛТИЙГ ТОГТООХ:

Энэ үе шатанд өмнөх үе шатуудад тогтоосон үүргийг жилд хэдэн удаа гүйцэтгэх вэ гэдгийг хуанлийн нэг жилээр тооцоолон гаргах юм

Одоогоор нэг платформд тодорхой тооны хэдэн хэрэглэгч байгаа талаар тоон мэдээлэл байхгүй байх тул тоон үзүүлэлт тогтоох боломжгүй байна

Нийгмийн сүлжээг хуулийн оролцоог хангуулах тухай хуулийн төслийг өсгөхөөр гаргах зардлын төлөвлөгөөний тайлан

Мөн энэ үүргийг хуулийн этгээд нэг удаа гүйцэтгэнээр дуусгавар болох юм. Энэ үзүүлэлтийг гаргахын тулд тохиолдлын тоо болон давтамжийг холбогдох статистик мэдээ ашиглан тодорхойлж гаргах бөгөөд тэдгээрийн үржвэрээр “Тоон үзүүлэлт” нь нэрхийлэгдэх юм

ТОХИОЛДЛЫН ТОО x ДАВГАМЖ = ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг этгээд Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог хангуулах тухай хуулийн төслийн дагуу хориглосон этгээдийг нэвтрүүлэхийг хориглосон үүргийг хэрэгжүүлэхгүй холбоотой гарах үйл ажиллагааны зардал 9,120,272 төгрөг байхаар тооцогдсон болно

3.4. НИЙТ ЗАХИРГААНЫ ЗАРДЛЫН ДУНГ ТООЦОЖ ГАРГАХ:

Энэ үе шатанд өмнөх үе шатанд гаргасан үүргийн нийт зардлыг “Тоон үзүүлэлт”-ээр үржүүлгээр гаргах юм

НЭГ БҮРИЙН ЗАХИРГААНЫ ЗАРДАЛ x ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ = НИЙТ ЗАРДАЛ

3.5.ХУВИЛБАРЫГ НИГТАЛЖ, ХЯЛБАРЧЛАХ БОЛДОМЖИЙН ТАЛААР:

Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог хангуулах тухай хуулийн төслийн дагуу нэг этгээд өөрийн эрхэнд буй нийгмийн сүлжээнд тодорхой шүүлтүүр бүхий хуульд заасан хориглосон этгээдийг нэвтрүүлэхгүй байх арга хэмжээ авахаар заасан болно

Энэ үүргийг тухайн этгээд нэг удаа өөрийн платформд нэвтрүүлгээр дуусгавар болох тул хангуулахын хувилбарыг өөрчлөх болон хялбаршуулах шаардлагагүй буюу хуулийн төслөөр хэтрүүлсэн их үүрэг оногдуулаагүй байна Иймд зардлыг бууруулах тодорхой саналгүй болно

3.6.НЭМЭЛТ ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ:

Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог хангуулах тухай хуулийн төсөлд холбогдох этгээдээс хуульд заасан үүргийг биелүүлэхийн тулд зайлшгүй төлөхөөр хуулиар тогтоосон тодорхой хуримал, тоног төхөөрөмж, материал зэргийг нэмэлт зардал гэсэн ойлголтод хамруулж өйлгөх бөгөөд нэмэлт зардал гархааргүй байна

ДОРОВ, НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХУУХДИЙН ОРОЛЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ ДАГАЛДАН ТӨРНИЙ БАЙГУУЛАГА БҮЮУ УЛСЫН ТӨСӨВТ ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог хангуулах тухай хуулийн төслийн 3 дугаар бүлэг буюу “Нийгмийн сүлжээнд хуулийн оролцоог хангуулах талаар төрийн байгууллагын чиг үүрэг” бүлэгт төрийн зүгээс үүсгэх зардалааг зааж өгсөн байна Энэ хэсэгт болон хуулийн төслийн бусад хэсгүүдэд төр тодорхой чиг үүрэг хүлээсэн зохицуулалт байхгүй буюу хуулийн төслийн үзэл баримтлал, танилцуулгад дурдснаар төрийн оролцоог хамгийн бага түвшинд буюу холбогдох сайд өөрийн эрх үүргийн хэмжээнд захирамж гаргахаар төсөл нь боловсруулагдсан байна Иймд хуулийн төсөлд багтсан зардал холбоотойгоор төрийн эвч ч байгууллага, төсөвт зардал үүсгэхээргүй байна

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

НЭГ. Асуудалд хийсэн дүн шинжилгээ

- 1.1. Асуудлыг тодорхойлж, шийдвэрлэх гэж байгаа тухайн асуудлын мөн чанар, цар хүрээг тодорхойлсон нь
- 1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээдийг тодорхойлсон нь
- 1.3. Тухайн асуудал үүссэн шалтгаан, нөхцөлийг тодорхойлсон нь

ХОЁР. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг томъёолсон нь

ГУРАВ. Асуудлыг зохицуулах хувилбарыг тогтоож, эерэг болон сөрөг талыг харьцуулан судалсан нь

ДӨРӨВ. Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах зохицуулалтын хувилбарын үр нөлөөг тандан судалсан нь

ТАВ. Зохицуулалтын хувилбаруудыг харьцуулж хийсэн дүгнэлт

ЗУРГАА. Олон улсын болон бусад улсын эрх зүйн зохицуулалтын судалгаа (харьцуулсан судалгаа)

ДОЛОО. Дүгнэлт

НАЙМ. Зөвлөмж

Ашигласан эх сурвалж

Хавсралт

НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРОЛЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨ, ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН
ТАНДАН СУДАЛСАН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

УДИРТГАЛ

Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд цахим орчин дахь хүүхэд хамгааллын тухай заалт хэрхэн хэрэгжиж байгаа эсэх, түүнийг боловсронгуй болгох нь энэхүү тандан судалгааны ажлыг хийх зайлшгүй шаардлагыг бий болгож байна.

Хууль тогтоомжийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах ажлын зорилго нь тодорхой асуудлыг шийдвэрлэх, зохицуулалтын хувилбарыг тодорхойлж, эерэг болон сөрөг талыг харьцуулан судалсны үндсэн дээр үр нөлөөг урьдчилан тооцож, уг асуудлыг шийдвэрлэх үр дүнтэй хувилбарыг хууль санаачлагчид уламжлах байдаг.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд, хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулахад шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, судалгаатай хандах, тухайн харилцааг заавал хуулиар зохицуулах шаардлагатай эсэх, хэрэгжүүлэх боломж нөхцөл, холбогдон гарах зардал, хууль зүй, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөг сайтар судлах, хуулийн хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судлахаас эхлээд төсөл боловсруулах үе шатыг тодорхойлох талаар заасан болно.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйл болон Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал"-д тус тус тодорхойлсноор дараах үндсэн 7 үе шатны дагуу тандан судалгааг гүйцэтгэх ёстой. Үүнд:

1. асуудалд дүн шинжилгээ хийх;
2. асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг томъёолох;
3. тухайн асуудлыг зохицуулах хувилбаруудыг тогтоож, тэдгээрийн эерэг болон сөрөг талыг харьцуулан судлах;
4. зохицуулалтын хувилбаруудын үр нөлөөг тандан судлах;
5. зохицуулалтын хувилбаруудыг харьцуулж дүгнэлт хийх;
6. тухайн зохицуулалтын талаарх олон улсын болон бусад улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгаа хийх;
7. зөвлөмж боловсруулах.

Дээрх аргачлалын агуулга, дэс дарааллын дагуу Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн хэрэгцээг зохицуулах тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах ажлыг гүйцэтгэж, тайланг боловсруулсан болно.

НЭГ. АСУУДАЛД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

1.1. Асуудлыг тодорхойлж, шийдвэрлэх гэж байгаа тухайн асуудлын мөн чанар, цар хүрээг тодорхойлсон нь:

1.1.1. Цахим орчин ба хүүхдийн эрх

Цахим орчин, нийгмийн сүлжээ, мэдээ, мэдээлэл дамжуулах хэрэгсэл, харилцаа холбооны хурдацтай хөгжил түүнийг даган хувьсаж байгаа нийгмийн өөрчлөлтөд цахимд суурилсан хэрэгцээ тэргүүлэх болсон бөгөөд үүнийг нийгмийн харилцааны бүхий л оролцолчид дэмжсээр ирсэн.

Сүүлийн үед цахим орчин дахь хүний эрх, түүний дотор хүүхдийн эрх чөлөөг хамгаалах зорилгоор нийгмийн сүлжээнд эрх зүйн зохицуулалт хийх, тодорхой хязгаарлалт тогтоох үйл явц өрнөх болсон.

Цахим орчин дахь нийгмийн сүлжээг ашиглагч хувь хүн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллага улс орнууд өөрсдийн үйл ажиллагааны зорилго, онцлогт нийцсэн техник хэрэгсэл, программын тусламжтайгаар бүрдүүлж, түүнийг хөгжүүлэх, илүү дэвшилтэт болгосоор байгаа бөгөөд тус орчин нь хил хязгаар, орон зай, цаг хугацаанаас үл хамаардаг. Гар утас, нүдний шил, телевиз, цаг, компьютер, таблет, автомашин, бусад дагалдах хэрэгсэл болон аюулгүй байдлын тоног төхөөрөмж зэрэг өдөр тутмын идэвхитэй хэрэглээний бүхий л зүйлс цахим орчинтой ямар ч саад бэрхшээлгүйгээр холбогдохын зэрэгцээ, интернэтээс шууд хамааралтай болсон нь хүний тэр дундаа хүүхдийн хүмүүжил, ёс суртахуун, эрх, эрх чөлөө, эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж байна.

Интернэт хэрэглээ, тэр дундаа нийгмийн харилцааны зарим платформууд хүүхдэд гүнзгий нөлөөлөх болсны сөрөг тал нь цахим дээрлэл, гадуурхал, гүтгэлэг, доромжлол, хууль бус контент, сурталчилгаанд өртөх зэрэг байдлаар илэрч, улмаар энэ нь донтох, ёс суртахуун, хүмүүжлийн доголдолтой болох, сэтгэл гутралд орох, эцэст нь амиа хорлоход хүргэх зэрэг тодорхой үр дагаврыг хүүхдэд бий болгох болсон тул нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудалд онцгойлон анхаарал хандуулах шаардлагыг бий болгосон.

Орчин үеийн цахим хөгжлийн эл сөрөг хүчин зүйлийн нөлөөлөөс хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой асуудлаар олон улсын байгууллагууд ихээхэн анхаарал хандуулж, олон төрлийн арга хэмжээ зохион байгуулах болсон бөгөөд Монгол Улсын Засгийн газар Боловсрол шинжлэх ухааны яам, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, Нэгдсэн Үндэсний байгууллага нарын хамтран хэрэгжүүлдэг "Хүүхдэд ээлтэй цахим орчин" төслийн хүрээнд "Цахим орчин дахь хүүхэд хамгааллын зөвлөмж" гэсэн нэртэйгээр дахин гаргасан байна.

Тус зөвлөмжийн зорилго нь нэг талаас хүүхдийг цахим орчны эрсдэлээс хамгаалах бол, нөгөө талаас цахим орчноос хүүхдэд өгч болох боломж, ашиг тусыг дэмжих, энэ хоёр харилцан хамаарал бүхий хүчин зүйлийн хоорондын тэнцвэрийг бүрдүүлэхэд оршино. Шинэчлэгдсэн зөвлөмжид цахим орчны нарийн төвөгтэй байдлаас үүдэлтэйгээр хүүхдийн хувийн нууц, хувийн мэдээллийг хамгаалах

хэрэгцээ, шаардлага нэн чухлаар тавигдаж байгаа болохыг хүлээн зөвшөөрч, олон талын оролцогчдын хүлээх үүрэг, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлсон байна¹.

Мөн Олон Улсын Цахилгаан холбоо (ITU)-ны байгууллага "Хүүхдийг Нийгмийн сүлжээнд хамгаалах удирдамж"-ийг 2020 онд шинэчлэн гаргасан бөгөөд "Хүүхдэд зориулсан удирдамж"-аараа цахим орчны эрсдэл, боломжуудыг ойлгуулах, өөрсдийгөө хамгаалах арга замуудыг заах, "Эцэг эх, багш нарт зориулсан удирдамж"-аараа Хүүхдүүдийн цахим орчны хэрэглээг хэрхэн дэмжих, удирдан чиглүүлэх талаар практик зөвлөмжүүдийг агуулсан, Гэр бүл, сургуулийн орчинд аюулгүй, зэрэг цахим орчныг бүрдүүлэхэд чиглэсэн, "Аж үйлдэрт зориулсан удирдамж"-аараа Мэдээлэл, харилцаа холбооны салбарын компаниудыг хүүхдийн эрхийг хүндэтгэх, хамгаалах бодлого, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ. Үүнд хүүхдэд ээлтэй, аюулгүй орчин бүрдүүлэх, боловсролын хөтөлбөрүүдийг дэмжих, "Бодлого боловсруулагчдад зориулсан удирдамж"-аараа Улс орнуудын засгийн газруудыг хүүхдийг нийгмийн сүлжээнд хамгаалах үндэсний стратеги, хууль тогтоомжийг боловсруулахад чиглэсэн зөвлөмжүүдийг өгдөг. Энэ нь олон талт оролцоог хангах, хүүхдийн эрхийг хамгаалах олон улсын стандартуудыг дагаж мөрдөхийг уриалсан байна.

НҮБ-ын Хүүхдийн Эрхийн Хороо нь 2021 онд Хүүхдийн Эрхийн Тухай Конвенцийн Ерөнхий Тайлбар №25-ыг баталсан. Энэ тайлбар нь хүүхдийн эрхийг дижитал орчинд хэрхэн хамгаалах талаар дэлгэрэнгүй зааварчилгаа өгсөн. Тухайлбал тус тайлбарт хүүхдүүдийг нийгмийн сүлжээнд аливаа хэлбэрийн хүчирхийлээс хамгаалах, хувийн нууцыг хадгалах, насанд тохирсон мэдээлэл, үйлчилгээ авах эрхийг хангах зэрэг асуудлуудыг хөндсөн.

Түүнчлэн Австралийн Засгийн газар 2024 оны 11 дүгээр сард "Нийгмийн сүлжээний хамгийн бага насны хязгаар"-тай холбоотой хуулийг баталж 16-аас доош насны хүүхдийг нийгмийн сүлжээнд нэвтрэхийг хориглосон. Энэхүү хууль нь 2025 оны 12 дугаар сараас хэрэгжиж эхлэх бөгөөд цахим орчин дахь сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах юм. Тус хуультай холбоотой судалгааны үндэслэл нь Австрали хүүхдүүдийн 80 хувь нь YouTube, TikTok, Instagram, Snapchat зэрэг платформуудыг ашиглаж байсан бөгөөд ямар нэгэн насны хязгаарлалт, хяналтын нэмэлт механизм хангалтгүй байсан байна. Ингэснээр насанд хүрээгүй хүүхэд ямар нэгэн шүүлтүүргүйгээр мэдээ, мэдээллийг авах, гэмт хэргийн хохирогч болж байгаа тул шаардлагатай арга хэмжээг авч буйгаа зарлажээ.

Америкийн Нэгдсэн Улсын тухайд 1998 онд батлагдсан Хүүхдийн цахим орчин дахь хамгааллын тухай хууль (COPPA) мөрдөгдөж байгаа бөгөөд 13 хүртэл насны хүүхдийн хувийн мэдээллийг эцэг эхийн зөвшөөрөлгүй цуглуулах, хадгалах, ашиглахыг хориглосон бол үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллага өөрсдийн хэрэглэгчийн насны асуухыг даалгасан байна. Ингэснээр Meta /Facebook, Instagram/, Google

¹ Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хөгжлийн байгууллага (OECD)-аас 2021 оны 5 дугаар 31-ний өдөр гаргасан "Цахим орчин дахь хүүхэд" шинэчилсэн зөвлөмж

YouTube, X /Twitter/ зэрэг компаниуд хүүхдийг заавал бүртгэж, тодорхой хэмжээний хязгаарлалт тогтоосон байна.

1.1.2 Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах Монгол Улсын эрх зүйн орчин

Монгол Улсад 1990 онд өрнөсөн ардчилсан хөдөлгөөний дунд хүн төвтэй, эрх зүйт төртэй хүмүүнлэг, иргэний ардчилсан нийгмийг сонгож авсан нь нийгмийн бүхий л хүрээ, салбарыг хамарсан шинэтгэл хийх эхлэл бөгөөд үүний эх үндэс нь Үндсэн хуулиа батлах явдал байсан.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд хүний эрх, эрх чөлөөний талаар тусгайлан зааж уг эрх, эрх чөлөөг хангах эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх үүргийг төр иргэнийхээ өмнө хариуцах талаар үүрэг хүлээсэн нь шаардлагатай бүхий л хууль тогтоомжийг баталж мөрдүүлэх нөр их ажлыг өрнүүлсэн. Энэ хүрээнд бидний тухайлан авч үзэж байгаа Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хууль тогтоомжийн зохицуулалт хамаарах юм.

Эдүгээ хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбогдон үүсэх харилцааг 1989 оны Хүүхдийн эрхийн конвенци зэрэг Монгол Улсын олон улсын гэрээ, мөн Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Садар самуун явдалтай тэмцэх тухай хууль, Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хууль, Оюуны өмчийн тухай хууль, Зар сурталчилгааны тухай хууль зэрэг дотоодын нэлээдгүй олон хууль тогтоомжоор зохицуулж байна.

Эдгээрээс Хүүхэд хамгааллын тухай хууль /2024/, Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль, Эрүүгийн хууль, Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Зар сурталчилгааны тухай хууль зэрэг хуулиуд нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой хэм хэмжээг агуулж байна.

Үүнээс үзвэл дээрх хууль тогтоомжийн зохицуулалтыг хүүхдийн эрхийг хамгаалах нийтлэг хэм хэмжээ, нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах тусгай хэм хэмжээ зэмээн ангилан авч үзэж болохоор байна.

Хүүхдийн эрхийг хамгаалах нийтлэг хэм хэмжээнд задлан шинжилгээ хийвэл Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.6-т "Интернэцийн орчинд эрх зэмшиж байгаа ирэвч, хуулийн этгээд хүүхдэд зориулсан тусгай баазын үйлчилгээтэй байх бөгөөд үйлчлээний гэрээ байгуулахдаа тухайн этгээдийн асран хамгаалалд 18 нас хүрээгүй хүүхэд байгаа эсэхийг заавал асууж, насанд хүрээгчдэд зориулсан тусгай сүвгийн үйлчилгээг хэрэглэх эсэхийг тохиролцоно", Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-т "Мэдээллийн эзнээс хуульд заасан үндэслэл болон анх зөвшөөрөл авснаас өөр зорилгоор мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, ашиглахыг хориглоно", Эрүүгийн

хуулийн 16.9 дүгээр зүйлийн 1-т "Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчилсан хэвлэл, ном зохиол, зураг, кино, дүрс бичлэг, бусад зүйлийг бэлтгэсэн, борлуулсан, тараасан, хадгалсан ..." зэрэг зохицуулалт нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбогдон үүсэх харилцаанд шууд үйлчлэхээр байна.

Харин нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах тусгай хэм хэмжээг судлан үзвэл Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2-т "Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие махбод, оюун санаа, ёс суртахууны хөгжил, телевизилд сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц цахим тоглоом, хүүхдэд хортой агуулга, цахим сүлжээнээс хүүхдийг хамгаалах талаар зөвлөмж, зааварчилгааг олон нийтэд түгээх, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих чиг үүргийг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, цагдаагийн төв байгууллага хэрэгжүүлнэ" мөн зүйлийн 25.3-т "Хүн, хуулийн этгээд хүүхдийг цахимаар урхидах, дээрэлхэх, дарамтлахыг хориглоно.", 25.4-т "Хүн, хуулийн этгээд хүүхдийн нэр төр, алдар хүндийг гутаан доромжилсон, эсхүл хүүхдийн эцэг, эх, асран хамгаалагч, хэргалаан дэмжигчийн зөвшөөрөлгүйгээр хүүхдийн зураг, дуу, дуу-дүрсний бичлэг агуулсан контент, мэдээ, мэдээлэл, бүтээлийг олон нийтэд түгээхийг хориглоно" гэсэн нь тухайн асуудлыг зохицуулсан ерөнхий харилцаанд үйлчлэхээр байна.

Монгол Улсын хувьд нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалтай холбоотой нарийвчилсан зохицуулалттай бие даасан хууль байхгүй байна. Нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалтай холбоотой асуудлыг 2015 онд Эрүүгийн хуульд хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах гэмт хэргийг цахим орчин ашиглаж үйлдэх зохицуулалт хийгдсэнээр эхлэл нь тавигдсан байна. Харин цахим орчны хүүхэд хамгаалалтай холбоотой харилцааг холбогдох хууль тогтоомжуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар зохицуулах алхмыг хийсэн байна. Тухайлбал, Эрүүгийн хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль тогтоомжид хүүхдийг цахим орчны хор хөнөөлөөс хамгаалах, гэм буруутай этгээдэд холбогдох хариуцлагыг хүлээлгэхээр зохицуулсан байдаг.

2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль батлагдсанаар Эрүүгийн хуулийн 16.9 дүгээр "Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах" зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.1 дэх заалтын "цахим сүлжээ" гэснийг "кибер орчин" болгон өөрчилсөн байна.

Кибер аюулгүй байдлын тухай хуульд "кибер орчин" гэх мэдээлэлд хандах, нэвтрэх, цуглуулах, түүнийг боловсруулах, хадгалах, ашиглах боломж олгож байгаа мэдээллийн систем, мэдээллийн сүлжээний орчин байна гэсэн байна.

Нэгтгэн авч үзэхэд хууль тогтоомжийн зохицуулалт нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хэрхэн хамгаалах, цахим гэмт хэргээс тухайлбал, цахим орчин бэлгийн хүчирхийлэл, зүй бус аар сурталчилгаа, хуурамч, мэдээ, мэдээллээс хэрхэн хамгаалах, сөрөг агуулгатай контентын хандалтыг хязгаарлах, арилгах талаарх эрх зүйн харилцааг цогцоор нь тусгайлан зохицуулаагүй байна.

1.1.3. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг зохицуулахтай холбогдон үүсэх харилцааг хуулиар зохицуулах хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлахтай холбогдуулан үүсэн бий болсон асуудал, түүний мөн чанар, цар хүрээний талаарх судалгаа

Өнөөдөр дэлхий нийтээрээ интернэт орчинд ихэнх цагийг өнгөрүүлж, цахим орчин нь нийгмийн амьдралд гүнзгий нөлөөлөх болжээ.

2021 оны байдлаар дэлхийн нийт хүн ам 7.87 тэрбум байгаагаас интернэт хэрэглэдэг 4.66 тэрбум (дэлхийн нийт хүн амын 59.5 хувь), гурван хүүхэд тутмын нэг нь интернэт хэрэглэгч, гурван интернэт хэрэглэгч тутмын нэг нь 18-аас доош насны хүүхэд байна².

Дэлхий нийтийг хамарсан Коронавируст халдвар (Ковид-19) өвчний улмаас дэлхийн нийт оюутан, сурагчдын 99 хувь буюу 1.7 тэрбум хүүхэд танхимын хэлбэрээр сургалт явуулах боломжгүй болоод байна³. Ийнхүү хүүхдэд танхимын хэлбэрээр сургалт явуулах боломжгүй байгаатай холбоотойгоор нийгэм, эдийн засагт олон асуудал, үр дагавар үүсч байгаа бөгөөд цахим хэлбэрээр сургалтыг ургэлжлүүлэх сонголттой тулгараад байна. Үүнээс шалтгаалан хүүхдүүдийн цахим орчны хэрэглээ нэмэгдэж, нийгмийн сүлжээнд өнгөрөөх хугацаа эрс уртассан. Манай улсад ч ийм нөхцөл байдал үүссэн билээ.

ДЭМБ-ын судалгаагаар жил бүр 200 сая хүүхэд бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийллийн зөлиос болдог байна. Үүний тодорхой хувь нь нийгмийн сүлжээнд үйлдэгдэж, жилээс жилд хувь хэмжээ нь нэмэгдэж байгаа бөгөөд интернэт орчин нь мөлжлөг, хүчирхийллийн талбар болж байна⁴.

Нийгмийн сүлжээнд дараах төрлийн зөрчлүүд гарч, хүүхдийн эрх зөрчигдөж байгаа ба энэ нь тусгай зохицуулалт бүхий хуулийн төслийг боловсруулах хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судлах чухал шаардлагатай болохыг илэрхийлж байна. Үүнд:

1. Хууль бус агуулга бүхий мэдээлэл;
2. Нийгмийн сүлжээнд харилцаа тогтоохтой холбоотойгоор үүсэх гэмт хэрэг, зөрчил;
3. Цахим орчин дахь ялгаварлан гадуурхалт;
4. Цахим орчин ашиглан сэтгэл санаа болон бие махбодийн дарамтанд оруулах;
5. Хүүхдийн итгэлийг олж, дасгах;
6. Хүүхдийн хувийн мэдээлэл, нууцад халдах зэрэг болно.

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн зөрчлийн асуудал өдөр ирэх тусам нэмэгдэж, хүүхдүүд сургуулийн орчиндоо цахим халдлагад өртөх нь ихэсч, улмаар үүнийг дагасан олон сөрөг үр дагаварууд бий болж байна.

Эдгээрийг судлан авч үзвэл:

² <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report>
³ <https://ria.gov.mn/12/item/709#.1fn1>
⁴ <https://ria.gov.mn/12/item/709>

Хүүхэд цахим орчноос хууль бус, хоригтой мэдээлэл авснаар хүүхдийн хүмүүжил төлөвшилд сөргөөр нөлөөлж байна. Цахим орчин дахь ялгагварлан гадуурхалтаас үүдэн хүүхдүүд өөртөө итгэлгүй болох, нийгмийн харилцаанд орохоос айж эмээх, улмаар амиа хорлох шалтгаан нөхцлийг бий болгож байна. Түүнчлэн нийгмийн сүлжээнд бусадтай харилцаа тогтоож, улмаар гэмт хэргийн хохирогч болох явдалууд ч нэмэгдсээр байна.

Хэдийгээр ийнхүү нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхтэй хамааралтай олон хууль бус ажиллагаа явагдаж байгаа боловч цахим орчныг төрөөс бүхэлд нь хянан зохицуулах боломжгүй юм.

Тиймээс цахим орчин, интернэт хэрэглээг эрх зүйгээр зохицуулахын зэрэгцээ технологийн шийдлийн хувьд зохицуулах нь илүү оновчтой болохыг дэлхий нийтээр хүлээн зөвшөөрч байна.

Дийлэнх орнууд интернэт орчинд насанд хүрээгүй хүүхдэд сөргөөр нөлөөлөх мэдээллийг хориглох, хязгаарлах, үүнийг зохицуулах байгууллага, хороог байгуулан ажиллуулах арга замыг сонгон хэрэглэж байна.

Манай улсын хувьд ч хүүхдийн эрхийн зөрчил үүсгэх, насанд хүрээгүй хүүхдэд сөрөг нөлөө үзүүлэх мэдээллийг хориглох, хязгаарлах харилцааг зохицуулах зайлшгүй хэрэгцээ бий болсон гэж үзэхээр байна.

Ийнхүү нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгааллын асуудлыг манай улсын хувьд хууль тогтоомжоороо бүрэн зохицуулаагүй бөгөөд энэ төрлийн харилцааг зохицуулах хууль зүйн болон практик хэрэгцээ, шаардлага үүсэн бий болсон байх тул эл асуудлыг урьдчилан тандан судлах явдал нэн чухлаар тавигдаж байна.

Тиймээс нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хэрхэн хамгаалах нь зөв зохистой талаар судлан үзэх нь энэхүү тандан судалгааны "үндсэн асуудал"-аар тодорхойлж байна.

Асуудлыг тодруулах үүднээс авсан судалгааны талаар

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулахтай холбогдсон асуудлаар өсвөр насны хүүхдүүдээс болон эцэг, эх, асран хамгаалагч нараас дараах судалгааны анкетаар судалгаа авсан болно.

Хүүхдээс авсан судалгааны анкетын загвар:

НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ХҮҮХДИЙН ОРЛОЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ ТАЛААРХ САНАЛ АСУУЛГА /ХҮҮХДЭЭС АВАХ АСУУЛГА/

Энэ өдрийн мэндийг хүргэе!
Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах талаарх харилцааг зохицуулахад чиглэсэн хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгааны хүрээнд энэхүү санал асуулгыг бэлтгэсэн болно.

Бидний ажилд дэмжлэг үзүүлж энэхүү судалгааг үнэн зөв бөглөж өгөхийг танаас хичээнгүйлэн хүсье.

1. Хэдэн настай вэ?

- а. 10-12
- б. 12-14
- в. 14-16
- г. 16-18

2. Өдөрт дунджаар хэдэн цагийг нийгмийн сүлжээнд өнгөрүүлдэг вэ?

- а. 1-2 хүртэлх цаг
- б. 2-4 хүртэлх цаг
- в. 4 -8 хүртэлх цаг
- г. 8 болон түүнээс дээш цаг

3. Интернэтийг ихэнх тохиолдолд ямар зорилгоор хэрэглэдэг вэ?

- а. Мэдээ, мэдээлэл цуглуулах, олж авах
- б. Найз нөхдийн харилцаа
- в. Хичээл, сургалттай холбоотойгоор ашиглах
- г. Нийтийн сүлжээ (Фэйсбүүк, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)
- д. Онлайн тоглоом хайх, тоглох (Minecraft, PUBG mobile, Roblox, Mobile Legend зэрэг)
- е. Бусад

4. Нийгмийн сүлжээнд танихгүй хүнээс ирсэн хүсэлт, мессежинд хариу өгдөг үү?

- а. Хариу өгдөг
- б. Хариу өгдөггүй
- в. Сонирхож үздэг /орж хардаг/
- г. Шууд блок хийдэг

5. Нийгмийн сүлжээнд интернэт сүлжээний хэрэглэгчдээс заналхийсэн, үзэн ядсан, гутаан доромжилсон агуулгатай зурвас, пост авч байсан уу?

- а. Тийм
- б. Үгүй

6. Хэрэв тийм бол дараах сонголтуудаас алийг нь сонгох вэ?

- а. Хувийн мэдээллийг нийтэд тараах
- б. Дарамталсан үг зурвас
- в. Гутаан доромжилсон үг сэтгэгдэл
- г. Гэмт хэрэгт уруу татсан
- е. Садар самуун сурталчилсан
- ё. Бусад .....

7. Нийгмийн сүлжээнд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралдаж байсан уу?

- а. Тийм
- б. Үгүй

8. Нийгмийн сүлжээнд хувийн мэдээллээ хамгаалах тохиргоог хэрэглэдэг үү?

- а. Хэрэглэдэг
- б. Хэрэглэдэггүй
- в. Тохиргооны талаар мэдэхгүй
- г. Зарим мэдээллийг нууцалдаг

9. Эцэг, эхийн зүгээс интернэт хэрэглээний цагт ямар нэгэн хяналт тавьдаг уу?

- а. Үргэлж
- б. Заримдаа
- в. Огт үгүй

10. Эцэг, эхийн зүгээс интернэт хэрэглээний агуулгад ямар нэгэн хяналт тавьдаг уу?

- а. Үргэлж
- б. Заримдаа
- в. Огт үгүй

11. Хэн нэгэн нийгмийн сүлжээнд гутаан доромжилж ялгаварлан гадуурхвал үүний эсрэг ямар арга хэмжээ авах вэ?

- а. Эцэг эх, гэр бүлийн гишүүддээ хандана
- б. Найз нөхдөөсөө зөвлөгөө авна
- в. Сургуулийн багшид хандана
- г. Хүүхдийн тусламжийн байгууллагаас тусламж хүснэ
- е. Бусад .....

БАЯРЛАЛАА

Эцэг, эх, асран хамгаалагч нараас авсан судалгааны анкетын загвар:

**НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ОРЛОЦООГ ЗОХИЦУУЛАХ
САНАЛ АСУУЛГА**

/ЭЦЭГ ЭХЭЭС АВАХ АСУУЛГА/

Танд энэ өдрийн мэндийг хүргэе!

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад чиглэсэн хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгааны хүрээнд энэхүү санал асуулгыг бэлтгэсэн болно.

Бидний ажилд дэмжлэг үзүүлж энэхүү судалгааг үнэн зөв бөглөж өгөхийг танаас хичээнгүйлэн хүсье.

1. Та хүүхдийнхээ цахим орчны хэрэглээнд хяналт тавьдаг уу?

- а. Хяналт тавьдаг
- б. Хяналт тавьдаггүй
- в. Хааяа хяналт тавьдаг

2. Та цахим орчин дахь мэдээллийн шүүлт хийх тохиргооны талаар хэр мэдээлэлтэй вэ?

- а. Шүүлт хийх тохиргоо ашигладаг
- б. Сонсож байсан
- в. Мэдэхгүй

3. Таны хүүхэд нийгмийн сүлжээнд үе тэнгийнхний дарамт, шахалтанд өртөж байсан уу?

- а. Тийм
- б. Үгүй
- в. Мэдэхгүй

4. Таны хүүхэд цахим дарамтанд өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэг үү?

- а. Тийм
- б. Үгүй

5. Та нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн хамгаалалын талаар хэр мэдээлэлтэй вэ?

- а. Хангалттай
- б. Дунд
- в. Бага зэрэг
- г. Мэдэхгүй

6. Танд нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалын эрх зүйн зохицуулалттай холбоотой санал байвал дор бичнэ үү.

ТАНД БАЯРЛАЛАА

Судалгааны үр дүн:

Судалгааг өсвөр насны хүүхдүүдээс онлайн болон цаасан хэлбэрээр цуглуулсан бөгөөд нийт 1129 хүүхэд хамрагдсан байна. Эцэг, эх, асран хамгаалагч нараас онлайн хэлбэрээр судалгааг авсан бөгөөд нийт 253 иргэд хамрагдсан байна.

а/ Хүүхдээс авсан судалгааны үр дүн:

Нийт 1129 хүүхдээс авсан судалгааны үр дүнд дараах дүгнэлтүүдийг хийж байна. Үүнд:

-Тус судалгаанд оролцсон нийт хүүхдүүдийн насаар ангилан үзвэл нийт судалгаанд оролцогчдын 40 хувь нь 12-14 насны хүүхдүүд хамрагдсан байна;

- 46 хувь нь 2-4 хүртэлх цагийг нийгмийн сүлжээнд өнгөрүүлдэг байна;

-Давхардсан тоогоор нийт 79 хувь нь нийтийн сүлжээ (Фэйсбүүк, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)-нд холбогдохоор, 65 хувь нь найз нөхдийн харилцаа холбоо тогтоохоор цахим орчныг хэрэглэдэг байна;

-Нийгмийн сүлжээнд интернэт сүлжээний хэрэглэгчдээс заналхийсэн, үзэн ядсан, гутаан доромжилсон агуулгатай зурвас, и-мэйл авч байсан уу гэсэн асуулгад 78 хувь нь авч байгаагүй гэсэн хариулт өгсөн нь сайшаалтай байна;

-Харин авч байсан гэж хариулсан 22 хувийн оролцогчдоос 50 хувь нь хувийн мэдээллийг нь нийтэд тараасан гэсэн хариултыг сонгосон байна;

-Интернэтэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралдаж байсан уу гэдэгт 56 хувь нь тийм гэж хариулснаас үзвэл цахим сүлжээнд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэл нь ямар нэгэн шүүлтүүргүйгээр байршиж байдаг гэсэн дүгнэлтэд хүрэхээр байна;

-Нийгмийн сүлжээнд хувийн мэдээллээ хамгаалах тохиргоог хэрэглэдэг үү гэсэн асуулгад 60 хувь нь хэрэглэдэг гэж хариулсан байна.

-Эцэг, эхийн зүгээс интернэт хэрэглээний цаг болон агуулгад хяналт тавьдаг уу гэж асуухад заримдаа гэдгийг 55 хувь нь сонгосноос үзвэл цахим сүлжээнд дэх эцэг эхийн хяналт сул байна;

-Хэн нэгэн нийгмийн сүлжээнд гутаан доромжилж ялгаварлан гадуурхвал үүний эсрэг ямар арга хэмжээ авах вэ гэдэгт судалгаанд оролцсон нийт хүүхдүүдийн 59 хувь нь эцэг эх, гэр бүлийн гишүүддээ хандана, 41 хувь нь найз нөхдөөсөө зөвлөгөө авна гэсэн хариултыг сонгосон байна.

Үүнээс нэгтгэн дүгнэвэл 10-18 насны нийт 1129 хүүхдээс судалгаа авахад интернэтийг 2-4 цаг хүртэлх хугацаанд хэрэглэдэг, интернэтийг ихэвчлэн нийтийн сүлжээ (Фэйсбүүк, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)-нд холбогдох, найз нөхөдийн харилцаа холбоо тогтооход хэрэглэдэг, интернэт хэрэглээний цаг болон агуулгад эцэг, эхийн хяналт сул байдаг, интернэтэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралдаж, нийгмийн сүлжээнд гутаан доромжилж

ялгаварлан гадуурхвал нийт хүүхдүүдийн 59 хувь нь эцэг эх, гэр бүлийн гишүүддээ хандахаар байна гэсэн дүгнэлтэд хүрч байна.

б/ Эцэг эхээс авсан судалгааны үр дүн:

Нийт 253 эцэг, эхээс 6 төрлийн асуулга бүхий судалгаа авахад эцэг эхийн хяналт сул байдаг, хүүхдүүд нийгмийн сүлжээнд дарамт шахалтанд өртөж байгаагүй, хүүхэд цахим дарамтанд өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэггүй, нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгааллын талаар мэдлэг дүнд эсхүл бага зэрэг гэсэн хариултуудыг дийлэнх нь сонгосон байгаа бөгөөд тусгайлсан хууль гаргах нь зүйтэй гэсэн саналыг дийлэнх нь гаргасан байна.

Эцэг, эхчүүдээс нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалын эрх зүйн зохицуулалттай холбоотой дараах саналуудыг ирүүлсэн байна. Үүнд:

- хууль тогтоомжоор зохицуулах шаардлагаатай гэж боддог;
- эцэг эхчүүдийг цахим орчны мэдлэгийг нэмэгдүүлэх;
- тусгайлан хууль гаргаж сайтар хамгаалах нь зүйтэй байна;
- цахим орчны хэрэглээг хянах, аль болох утасны хэрэглээг багасгаж өөр зүйлд анхаарлыг хандуулах спортын ямар нэг төрлөөр хичээллүүлэх;
- Нийгмийн сүлжээнд зарим мэдээллийг хаалттай болгох, хүүхэд нэвтэрдэг учраас хоршоотой үг хэл ашиглахыг таслан зогсоох болон хүчирхийлэлтэй мэдээлэл түгээхгүй байх;
- Эрхзүйн зохицуулалттай байх хэрэгтэй гэж боддог. Ганц хүүхэд ч биш шүү дээ. Хүүхдүүдээ цаг үргэлж хянаж чадахгүй, цаг үргэлж цахим хэрэглээг нь хязгаарлаад байж болохгүй асуудал эцэг эх бүрт бий байх. Эрхзүйн зохицуулалттай болж ухуулга хийж байх хүүхэд ч, томчүүд ч өөрийгөө ч өрөөл бусдыг ч хамгаалах сэтгэл зүйтэй болгох байх гэж боддог;
- Тодорхой сайт өвбүүдэд нэвтрэх боломжгүй нас заах;
- Насанд хүрээгүй хүүхдүүдийг заавал нийгмийн сүлжээнд холбож байгаа нь таалагддаггүй. Ангийн групп нээчхээд тэндээ энэ тэр зар оруулна. Баши нар бүр шөнийн 23 24цэгт ангийнхаа хүүхдүүдэд зарын чанартай мэдээлэл оруулдаг. Одоо шалгалт энэ тэр мэдээллээ цахим групптэй оруулдаг энэ мэтээр хүүхдийг цахим орчноос хол байлгах нөхцөл бүрдэхгүй байна. Зарим нь бүр цахимгаар гэрийн даалгавар өгнө гээд төрөөдөг;
- Энэ төрлийн зохицуулалт байх нь зөв. Гол нь эрх зүйн орчин болоод технологийн шийдэл нь сайн байх хэрэгтэй;
- FB-г тодорхой насанд хүрсэн хүн хэрэглэж болдог. Гэтэл хичээл мэдээлэл нь бусад FB-ээр дамжиж хүрч байна. Тиймээс ямар ч арга байхгүй хэрэглэж болсон. Тиймээс хамгаална гэдгийг хэрхэн ойлгохоо мэдэхгүй байна;
- Хүүхдийн цахим орчин дахь хэрэглээ нь эцэг эх, асран хамгаалагчдын хараа хяналттай шууд холбоотой учир түүнд чиглэсэн зүйл заалт оруулж хариуцлагыг өндөржүүлэх тал дээр анхаарах;
- эрх зүйн мэдээллийн талаар мэдээлэл өгөх;
- Сурагуулийн эцэг эхчүүд нийлээд гар утас, PC-ний хэрэглээ хянах төлбөртэй цогц программ худалдаж авбал зүгээр байх;
- Энэ төрлийн гэмт хэрэг гарч л байгаа байх. Сайн хуульчилж өгөх ёстой;

- Шүүлтүүртэй мэдээллийг хүргэх;
- Нийгмийн сүлжээнд байршуулж байгаа мэдээлэлд тодорхой босоо тавьж, мэдээлэл байршуулж байгаа эх сурвалжийг хянадаг байх шаардлагатай байна;
- Эцэг эхчүүд өөрсдөө анхаарах;
- Цахим орчны хэрэглээг багасгах зэрэг болно.

Дээр дурдсан асуултанд хариулт өгсөн агуулгыг ерөнхийд нь дүгнэн үзвэл эцэг, эх, асран хамгаалагч нар нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалын эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, хүүхдэд хүрч байгаа мэдээлэлд хяналт тавих, шүүлт хийх, тус асуудлыг нийтэд хүрэхүйц түгээх, сурталчилах зэрэг талаар дурдсан байна.

Судалгааны дүнг Хавсралт 2-оос дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээдийг тодорхойлсон нь тодорхойлсон нь

Энэхүү хэсгээр тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээдийг тодорхойлсон бөгөөд тэдгээрт нөлөөлж буй хэлбэрийг Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах/судалгааны дүнд үндэслэн гаргасан болно.

Хүснэгт 1

Эрх ашиг нь хөндөгдөж байгаа бүлэг

Эрх ашиг нь хөндөгдөх бүлэг	Нөлөөлж буй хэлбэр
1. Төрийн байгууллага, албан тушаалтан	-Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн хэрэглээг зохицуулсан зохицуулалт, зөв зохистой хэрэглээний талаар зөвлөмж гаргадаг боловч тухайн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг буцаан аваагүй байна. -Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос хүүхдийн интернэт хэрэглээтэй холбоотой Эцэг эх, багш нарт зориулсан зөвлөмж, Үйлчилгээ эрхлэгчдэд зориулсан зөвлөмж, Бага насны хүүхдүүдэд зориулсан зөвлөмж ³ -ийг гаргаж өөрийн цахим хуудаст байршуулсан байх боловч зөвлөмжийн хэрэгжилт сул, түүнийг таниулан сурталчилах ажил сайтар хийдэггүй байна

³ Бага насны хүүхдүүдэд зориулсан зөвлөмж (сгс.gov.mn)

	-Ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт цахим орчны зөв зохистой хэрэглээний талаархи мэдээлэл хангалтгүй байгаагай холбоотойгоор цахим орчны зохистой хэрэглээний талаарх сургалтын гарын авлага, материал, модуль хөтөлбөртэй болох хэрэгцээ, шаардлага байна. - Цагдаа, прокурор, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөлүүд тодорхой төрлийн шторк, гарын авлага, зөвлөмжүүд хийдэг боловч яг тухайн зорилтот бүлэгт хүрээгүй байна.
2. Аж ахуйн нэгж, байгууллага	-Интернэтийн үйлчилгээ эрхлэгч нь насанд хүрээгүй хэрэглэгчид хүрэх сөрөг мэдээллийг шүүгч програм хангамжийн мэдээллийг хэрэглэгчид хүргэх үүргийг хуульчилах шаардлагатай. -Аж ахуйн, нэгж байгууллага нь нийгмийн сүлжээнд сурталчилгаа, мэдээ, мэдээлэл түгээхдээ насанд хүрээгүй этгээдэд хориглосон агуулга бүхий мэдээлэлд анхааруулах тэмдэг, тэмдэглэгээ, хандалтыг хязгаарласан програм ашигладаггүй байна.
3. Төрийн бус байгууллага	-Хүүхдийн эрхийг хамгаалах чиглэл бүхий төрийн бус байгууллагууд цөөнгүй байх боловч үйл ажиллагааны хэрэгжилт хангалтгүй, хүүхдийн цахим орчны хэрэглээний талаарх судалгаа шинжилгээний ажил хийдэггүй, энэ талаарх сургалт, мэдээллийн арга хэмжээ хангалтгүй байна.
4. Иргэн	- Цахим орчин хөгжих, илүү олон төрлийн платформ, үйлчилгээ нэмэгдэж буйтай холбоотой хүүхдийн интернэт хэрэглээний хугацаа нэмэгдэж, түүнд эцэг, эхийн зүгээс хяналт тавьдаггүй. -Эцэг, эхийн зүгээс нийгмийн сүлжээнд нэвтрэх хэрэгсэлд хяналтын программуудын тохиргоог идэвхижүүлдэггүй.

	- Интернетийн хэрэглээтэй холбоотой хүүхдэд мэдээлэл, зөвлөгөө өгдөггүй, зарим тохиолдолд эцэг, эхийн интернет хэрэглээний мэдлэг дутмаг байна.
5. Бусад хүн, хуулийн этгээд	-Хүүхдийг зохисгүй контентоос хамгаалах зорилгоор хязгаарлалт хийх арга хэмжээг хэрэгжүүлдэггүй. -Цахим хэрэглээтэй холбоотой мэдлэг, мэдээлэл олгох хөтөлбөр, контент, сурталчилгаа дутмаг байна.

1.3. Тухайн асуудал үүссэн шалтгаан, нөхцөлийг тодорхойлсон нь:

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийн хамгаалалтын талаарх хууль тогтоомжийг түүвэрлэн судлаад⁶ нийгмийн сүлжээнд хүүхдийг хамгаалах талаарх эрх зүйн бие даасан, тусгай зохицуулалт Монгол Улсад дутагдалтай байгааг онцолжээ.

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрх зөрчигдсөөр байгааг статистикийн тоо баримтуудаас харж болно. Тодруулбал, "Өсвөр үеийнхний цахим хэрэглээний өнөөгийн байдал" судалгааны "Цахим орчны хүүхдийн эрхийн зөрчил" бүлэгт:

- Гурван хүүхэд тугмын нэг нь цахим орчны хувийн нууц мэдээллээ хадгалах тохиргоог огт мэддэггүй бөгөөд эцэг, эхчүүдийн энэ талын мэдлэг нь хүүхдээсээ муу;
- Хоёр хүүхэд тугмын нэг нь садар самууныг сурталчилсан мэдээллэлтэй тогтмол тааралддаг, таван хүүхэд тугмын дөрөв нь цахимээр зүй бус утгатай зурвас авдаг ба эцэг эхчүүдийн ийм төрлийн сөрөг мэдээллийг шүүх программ хангамжийг ашиглах чадвар 95 хувьд нь огт байхгүй байна;
- Интернетийн байгууллага хэрэглэгчтэй гэрээ байгуулахдаа насанд хүрээгүй хүн байгаа эсэхийг 84 гаруй хувь нь асуугаагүй байна. Интернетийн компаниуд бага насны хүүхдтэй айлд сөрөг мэдээллийг шүүгч програмыг заавал суулуулах шаардлагатайг мэдээлэх үүрээ биелүүлэхгүй, нийгмийн харилцагаа ухамсарлахгүй байна;
- Гурван хүүхэд тугмын нэгнийх нь гар утасны дугаар өөр хүний нэр дээр бүртгэлтэй байна. Гар утасны дугаарыг хүүхдийн нэр дээр бүрэн бүртгэлжүүлснээр хориглосон буюу сөрөг нөлөө бүхий мэдээлэл хүлээн авахаас урьдчилан сэргийлэхэд ач холбогдолтой гэж үзэж байна.⁷ гэсэн дүгнэлт хүрч, нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалах хууль шаардлагатай байгааг дурьджээ.

⁶ Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн, Цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийн хамгаалалт, 2017 он
⁷ www.fcu.gov.mn, Өсвөр үеийнхний цахим хэрэглээний өнөөгийн байдал судалгааны тайлан /албан хэрэгцээнд/, 2018 он, х26

Коронавирус (Ковид 19)-ын цар тахалын улмаас хүүхдийн интернэтийн хэрэглээ нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор одоогийн хүүхдийн эрхийг хамгаалах хууль тогтоомжийн хэрэгжилт хангалтгүй байгааг судалгааны үр дүнгээс харж болохоор байна. Тодруулбал, Цахим орчин дахь хүүхдийн аюулгүй байдлын талаар судалгааны тайлангийн Интернэтэд орох нь хэр зэрэг аюултай гэж үзэж байгаа талаарх асуулгын үр дүнд "хүүхдүүдийн 25% буюу 10 хүүхэд тугмын 2-3 нь хувийн мэдээллээ бусдад алдах аюултай гэж үзэж байна. Үүний дараа дөнгөж 9% нь хакердуулах, фейсбүүкийн нууц үг, бусад мэдээллээ алдах болон нүдний хараа муудах аюул бий гэж үнэлж байна. Өөрөөр хэлбэл, хүүхдүүд цахим орчны эрсдэлийн түвшинг хэт багаар дүгнэж байж болзошгүй зүйл харагдаж байна."⁸ гэж дүгнэжээ

Нийгмийн сүлжээнд үүсэх харилцаанаас үүдэлтэй гэмт хэргүүд (садар самуун үйлдэл хийлгэх зорилготой цахим өдөөл, цахим шоглолт/зовоолт, гүтгэх, сэтгэл санааны хохирол учруулах, сэтгэл санаа болон бие махбодийн дарамтанд оруулах гэх мэт) сүүлийн жилүүдэд ихээр нэмэгдэж байгаатай холбоотой нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудал нэн чухал болоод байна. Хүүхдийн хувийн мэдээлэл нь нийгмийн сүлжээнд нээлттэй, ил тод байх, эцэг, эхийн хараа хяналт сул зэрэг нь хүүхдийг энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогч болох нөхцлийг бүрдүүлж байна.

Түүнчлэн олон нийтийн дунд Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулахууламсар хандлагыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээ, хүүхдэд интернэтийг зүй зохистой ашиглах талаарх мэдлэг олгоход чиглэсэн иргэн, хуулийн этгээд болон төрийн болон бус байгууллагын үйл ажиллагааг зохицуулсан хууль тогтоомжийн зохицуулалт дутмаг байна.

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн зөрчилтэй холбоотой зохицуулалт дутмаг байгаагаас цахим орчин дэх хүүхдийн эрхийн зөрчлийг шийдвэрлэхгүйгээр орхигдуулах нөхцөл байдалд хүрч байна.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛТЫГ ТОМЬЁОЛСОН НЬ

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах асуудлуудыг судлан тодруулж, дүн шинжилгээ хийсний үндсэн дээр "Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал"-ын 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу дээрх асуудлуудыг шийдвэрлэх зорилгыг томьёолсон болно.

Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдийг цахим дарамт, заналхийлэл, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах үйл ажиллагааны тогтолцоо, эрх зүйн үндсийг тогтооход чиглэгдсэн Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах явдал юм.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах.

⁸ Цахим орчин дахь хүүхдийн аюулгүй байдлын талаар судалгааны тайлан (сгс.gov.mn)

2. Нийгмийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгч хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах;
3. Бусад этгээд нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах;
4. Нийгмийн хүүхдийн эрхийг хамгаалах талаар төрийн байгууллагын уялдаа холбоо зохион байгуулалтын хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;
5. Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийн зөрчилтэй холбоотой гомдол, мэдээлэл хүлээн авах, шийдвэрлэх түргэн, шуурхай, чирэгдэлгүй байхаар зохицуулах зэрэг зорилтыг хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРЫГ ТОГТООЖ, ЗЕРЭГ БОЛОН СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛСАН НЬ

Аргачлалын 5.1-т зааснаар асуудлыг зохицуулах хувилбаруудыг тогтоож, эерэг болон сөрөг талыг харьцуулан үзэх ажлын хүрээнд дээр дурдсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг биелүүлэхэд чиглэсэн хувилбаруудыг тогтооно.

Аргачлалын дээрх зүйлд зааснаар асуудлыг шийдвэрлэх доор дурдсан хувилбарууд байна:

- 5.1.1. "Тэг" хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах;
- 5.1.2. хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх;
- 5.1.3. зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх;
- 5.1.4. төрөөс санхүүгийн интервенц хийх;
- 5.1.5. төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх;
- 5.1.6. захиргааны шийдвэр гаргах;
- 5.1.7. хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.

Энэхүү тайлангийн 1.3 дахь хэсэгт заасан асуудлыг шийдвэрлэх хувилбарыг зэрэгцүүлэн авч үзвэл:

Хүснэгт №2

Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, өгөөжийн харьцаа	Үр дүн
1. "Тэг" хувилбар	Өнөөгийн үүсэж байгаа асуудал, бэрхшээл хэвээр үлдэнэ. Зорилгод хүрэх боломжгүй.	Зардал нэмэгдэхгүй боловч үүссэн асуудал шийдвэрлэгдэхгүй.	Үр дүнгүй
2. Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан	Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудлыг дан ганц хэвлэл мэдээллийн болон бусад хэрэгслээр олон нийтэд хандсан ухуулга сурталчилгаа, соён сурталчилгаа,	Хэвлэл мэдээлэл, олон нийтэд таниулах зорилготой холбоотой сургалт, нэвтрүүлэг, ухуулга	Үр дүн хангалттай бус

олон нийтийг соён гэгээрүүлэх	гэгээрүүлэх ажил хийх нь хүлээгдэж байгаа үр дүнд хүрэх хангалттай арга хэмжээ болж чадахгүй юм.	хийх нэмэлт зардал гарах боловч энэ талаар хийгдэж буй арга хэмжээ асуудлыг шийдэхгүй. Гэхдээ нэмэлт байдлаар энэ зохицуулалтын хувилбарыг ашиглах боломжтой байна.	Үр дүнгүй
3. Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх	Асуудал үүссэн гол шалтгаантай холбоогүй тул зорилгод хүрэх боломжгүй.	Зардал, үр өгөөж тооцох боломжгүй.	Үр дүнгүй
4. Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх	Төрөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх тохиолдолд хүний нөөц, техник, технологийг бэхжүүлэх боломжтой ч зорилгыг бүрэн хамарч чадахгүй.	Ихээхэн зардал шаардлагатай. Үр өгөөж нь хүний нөөц, техник, технологийг бэхжүүлэх хэдий ч зорилгод хүрэхгүй.	Үр дүнгүй
5. Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүрэг гүйцэтгүүлэх	Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой төрийн чиг үүргийг хувийн бус байгууллага, хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжгүй. Харин эдгээр байгууллагууд зах зээлийн механизмаар нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах хангах үйл ажиллагаанд оролцох боломжтой.	Тодорхой зардал гарах хэдий ч үр өгөөж нь бага.	Үр дүнгүй
6. Захиргааны шийдвэр гаргах	Асуудал үүссэн гол шалтгаантай холбоогүй тул зорилгод хүрэх боломжгүй.	Зардал, үр өгөөж тооцох боломжгүй.	Үр дүнгүй
7. Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Зохицуулагдаагүй байгаа харилцааг зохицуулах боломжтой болж зорилгыг бүрэн хангах боломжтой.	Зардал гарах боловч үр өгөөж нь зорилгод хүрэхгүй байна.	Үр дүнтэй

Асуудлыг зохицуулах хувилбаруудыг тогтоож, эерэг болон сөрөг талыг харьцуулж үзэхэд хууль тогтоомж батлан гаргах хувилбар нь хамгийн оновчтой хувилбар гэж үзэж байна. Түүнчлэн энэхүү тайланд дурдсан асуудал нь хүүхдийн эрхтэй шууд хамааралтай тул "Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал"-ын 5.4.1-д заасны дагуу хууль тогтоомжийн төсөл хэрэгжүүлэх хувилбарыг шууд сонгохоор байгаа нь эдгээр асуудлуудыг зохицуулах хүрээнд хууль тогтоомж батлан гаргах хувилбар нь хамгийн сайн хувилбар мөн гэдгийг давахар нотолж байна.

Иймд хуулийн төслийн агуулга, зохицуулалтыг өмнө тодорхойлсон зорилгын дагуу дараах ерөнхий байдлаар томьёолж байна. Өөрөөр хэлбэл, энэхүү хуулийн төсөл нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах зорилготой байна.

ДЭРӨВ. ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛАХ ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН НЬ

Хууль тогтоомжийн тухай хууль болон Засгийн газраас баталсан аргачлалын 6-д заасны дагуу сонгосон хувилбарын үр нөлөөг аргачлалд заасан ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа. Энэ талаарх тодорхой хариултыг Хавсралт 3-аас дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

4.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Хүний эрхийн нэг хэсэг томоохон салаа мөчир бол хүүхдийн эрх мөн. Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагын (НҮБ) Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенц буюу хүүхдийн эрхийн тухай цогц хэм хэмжээ бүхий баримт бичгийг 1989 оны 11-р сарын 20-ны өдөр баталснаас хойш 193 орон нэгдэн орсон ба уг конвенцод Монгол Улс 1990 онд нэгдэн орсон байна. Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцын 2-р зүйлд хүүхэд гэдэг 18 нас хүрээгүй хүн бүрийг хэлнэ гэж заасан. Тухайн конвенцод хүүхдийн суурь дөрвөн эрхийг заасан нь амьд явах эрх, хөгжих эрх, хамгаалуулах эрх болон оролцох эрх юм.

Гэвч мэдээллийн технологи хурдацтай хөгжихийн хэрээр олон нийтийн сүлжээг түлхүү ашиглаж өөрийн үзэл бодол, байр суурийг цахим хуудас, инстаграм /instagram/, ютүб /youtube/, фэйсбүүк /facebook/, твиттер-х /x/, тик-ток /tik-tok/ гэх мэт сүлжээг ашиглаж үзэл бодол, санал сэтгэгдлээ бичиж байгаа нь нэг талаас хүний үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхийн талбар хэдий ч нөгөө талаас хүүхдийн эрх, тэдгээрийн эсэн мэнд амьдрах, хөгжих зэрэг ялгагарлалтаас ангид байх, хүүхдэд ээлтэй орчинг бий болгох гэх мэтчилэн хүүхдийн эрхийг хөндсөөр байна.

Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулах тухай хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь хүний эрхэд ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй. Харин Монгол Улсын Үндсэн хуулиар тунхагласан хүний эрх, эрх чөлөө, түүнчлэн Хүүхдийн

эрхийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах эерэг нөлөө үзүүлнэ. Тухайлбал, интернэт дэх хууль бус агуулгыг хориглох, бэлгийн хүчирхийлэл, мөлжлөгийг устгах, нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрх баталгаажих зэрэг эерэг нөлөө үзүүлнэ.

4.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь эдийн засагт сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй бөгөөд Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд Хэвлэл, мэдээлэл, цахим орчин дахь хүүхэд хамгааллын асуудлыг тусгасны дагуу хүүхэд, өсвөр үеийнхнийг дэлгэцийн донтолт, цахим орчны гэмт хэрэг, хүчирхийлэл, дарамтаас урьдчилан сэргийлэх, мэдээллийн техник, технологийн зохистой хэрэглээг дэмжиж ажиллах чиглэлээр НҮБ-ын Хүүхдийн сан, Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газар, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөл, Цагдаагийн ерөнхий газар, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар хамтран ажиллах зэргээр эерэг нөлөө бий болно.

Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаас салбар дундын зохицуулалтыг ханган ажиллах хүрээнд НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн санхүүжилтээр 2019 оноос эхлэн олон улсын "Бид хамгаална" загварыг хэрэгжүүлж, цахим орчин дахь хүүхдийн эсрэг бэлгийн хүчирхийлэл, мөлжлөгөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг хэрэгжүүлж байгаа ба үүнтэй холбогдуулан цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийг хамгаалах төрлийн ажиллагааг хөхиүлэн дэмжих үр нөлөөтэй байна.

4.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь нийгэмд ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүйн зэрэгцээ техникийн тусламжтай авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хүрээнд шүүлийн програм ашиглах (filtering), техникийн тусламжтай агуулгын рейтинг тогтоох, хор хөнөөлтэй агуулгыг шалгах (labeling), хүүхдийн насыг магадлах систем бий болгох (age verification system) зэрэг нийгмийн техникийн хөгжлийн арга хэлбэр ашиглаж, нийгэмд илүү эерэг орчин үүсгэнэ.

Түүнчлэн хүүхэд ихээр цуглардаг орчин /жишээ нь: боловсролын байгууллагууд/-оор бүсчлэн зохицуулах арга, хүүхдэд зориулсан тусгай сайтуудыг ажиллуулах, олон нийтийн дунд энэ талаарх ухамсар хандлагыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг авах зэргээр нийгмийн хөгжилд эерэг үр нөлөө үзүүлнэ.

4.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь байгаль орчинд ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

4.5. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хуультай нийцэж байгаа эсэх

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол улсын Олон улсын гэрээ болон бусад хууль тогтоомжтой бүрнээ нийцэх юм.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫГ ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.3 дахь хэсэг, Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судлах аргачлалын 5.1-д зааснаар үүсэн бий болсон асуудлыг зохицуулах хувилбарыг дараах байдлаар тодорхойлсон:

- "Тэг" хувилбар.
- Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх;
- Зах зээлийн механизмээр дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх;
- Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх;
- Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх;
- Захиргааны шийдвэр гаргах;
- Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах.

Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судлах аргачлалын 7.1-д зааснаар эдгээр хувилбаруудаас хэд хэдэн хувилбар санал болгосон бол тэдгээрийн аерэг болон сөрөг үр нөлөөг харьцуулж, дүгнэлт хийхээр байна. Бидний санал болгосон хувилбар нь гагцхүү хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах зохицуулалтын хувилбар байгаа тул бусад зохицуулалтын хувилбаруудтай харьцуулан дүгнэлт хийх шаардлага үүсэхгүй юм. Харин ийнхүү хууль тогтоомжийн төслийг боловсруулж, хэрэгжүүлснээр Хүүхдийн Эрхийн Тухай Конвенцийн дагуу хүлээсэн үүргүүд болон Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 11 дэх хэсэгт заасан хүүхдийн ашиг сонирхлыг төр хамгаалах зорилго хангагдахын зэрэгцээ Арван зургадугаар зүйлийн 2, 13, 14, 17 хэсгүүдэд тус тус заасан хүний эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, халдашгүй, чөлөөтэй байх хүний үндсэн эрхийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулах зорилго хангагдахын сацуу нийгэм, эдийн засагт аерэг нөлөө үзүүлнэ гэсэн нэгдсэн дүгнэлтэд хүрсэн болно.

Тус хуулийг хэрэгжүүлснээр төр болон иргэнд зардлын ачаалал бий болгохгүй юм.

ЗУРГАА. ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН СУДАЛГАА (ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА)

Бид олон улсын болон бусад улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгааг хийхдээ Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын 8.3-т заасан "эрх зүйн соёл түүх, газар зүйн байршил, эрх зүйн эх сурвалжийн ангилал"⁹-ыг харгалзан үзсэний зэрэгцээ нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой хууль тогтоомжийг баталж, жишиг болгон хөгжүүлж чадсан улс орнуудыг сонгосон болно.

6.1. АВСТРАЛИ УЛСЫН НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХТАЙ ХОЛБООТОЙ ХУУЛИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

Австрали улс 2015 онд Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах тухай хуулийг баталсан бөгөөд 2021 онд өргөжүүлж Цахим аюулгүй байдлын тухай хууль¹⁰-ийг баталсан ба тус хууль нь 2022 оны 1 дүгээр сарын 23-ны өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна. Энэхүү хуулийн онцлог нь насанд хүрээгүй хүүхэд болон насанд хүрсэн Австрали хүн бүрт үйлчилж байгаагаар онцлог юм. Тус хууль нь нийт 16 хэсэг, 240 зүйлээс бүрдэх төрөлжсөн хууль юм. Нийт 209 хуудсаас бүрдэх тус хуулийн хуулийн зорилт нь:

- (а) Австраличуудын цахим орчны аюулгүй байдлыг сайжруулах; болон
- (б) Австраличуудын цахим орчны аюулгүй байдлыг дэмжих¹¹ болно.

Тус хуулийн 5 дугаар зүйлд нэр томъёоны тодорхойлолтыг оруулж өгсөн бөгөөд "хүүхэд" гэдэг нь 18 насанд хүрээгүй хүнийг хэлнэ гэж заасан. Тус хуулийн 6 дугаар бүлэгт хүүхдийн цахим гадуурхалт, дээрэлхэлтийн талаарх ойлголтыг тодорхойлсон ба дараа дараагийн холбогдох бүлэгт энэ талаарх гомдлыг хэрхэн гаргах, хаана гаргах, хянан шалгах зэрэг ажиллагаануудыг нэрившчлэн заасан байсан.

Тус хуульд 2024 оны 12 дугаар сард өөрчлөлт оруулсан бөгөөд тус өөрчлөлтөөр 16 хүртэлх насны хүүхдийн цахим хэрэглээг бүрэн хаахаар зохицуулсан.

Тодруулбал, Австралийн хүүхдүүдийн 80 хувь нь YouTube, TikTok, Instagram, Snapchat зэрэг платформыг ашигладаг бөгөөд ямар нэгэн насны хязгаарлалт байхгүй, хяналтын механизм хангалтгүй зэргээс шалтгаалан насанд хүрээгүй хүүхэд ямар нэгэн шүүлтүргүйгээр мэдээ, мэдээллийг авах, гэмт хэргийн хохирогч болж байгаа тул ийнхүү хуулийн шаардлагатай арга хэмжээг авч буйгаа зарлажээ.

Тус хуулийн дагуу нийгмийн сүлжээний платформ хөгжүүлэгч, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд 16-аас доош насны хүүхдийг нэвтрүүлэхгүй, хааг үүсгэхгүй байх үүрэг хүлээсэн бөгөөд уг үүрэгээ биелүүлээгүй бол торгуулийн шийтгэл оногдуулахаар хуульчилсан байна. Нөгөө талаар энэ нь тухайн хүүхэд болон эцэг, эхэд ямар нэгэн үүрэг, хариуцлага хүлээлгэхгүй байх талаар мөн дурджээ.

⁹ Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судлах аргачлалын 8.3

¹⁰ 2021 оны Австрали улсын Цахим аюулгүй байдлын тухай хууль

¹¹ 2021 оны Австрали улсын Цахим аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйл

6.2. АНУ-ЫН НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХТАЙ ХОЛБООТой ХУУЛИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

АНУ-ын нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой хууль тогтоомжид дараах хуулиуд хамаарна. Үүнд:

1. **Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль (СОРРА).** Энэхүү актыг 1998 оны 10 дугаар сарын 21-ний өдөр баталсан бөгөөд 2000 оны 4 дүгээр сарын 21-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөж эхэлсэн. Энэхүү акт нь 13-аас доош насны хүүхдүүдийн хувийн мэдээллийг цуглуулахад үйлчилнэ. Цахим хуудасны оператор нууцлалын бодлогодоо ямар мэдээлэл оруулах болон эцэг, эх, асран хамгаалагчаас баталгаажуулах зөвшөөрлийг хэзээ, хэрхэн авах, мөн 13-аас доош насныхны маркетинг хязгаарлах зэрэг хүүхдийн нууцлал, аюулгүй байдлыг хамгаалахад оператор ямар үүрэг хариуцлага хүлээх зэргийг нарийвчлан тусгасан. Хэдийгээр 13-аас доош насны хүүхдүүд эцэг, эхийнхээ зөвшөөрлөөр хувийн мэдээллээ өгч болох боловч олон цахим сайтуд, ялангуяа олон нийтийн сүлжээний сайтуд зардал, ажлын ачаалал зэргээс шалтгаалан 13-аас доош насны хүүхдүүдэд үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалздаг, мөн тэднийг өөрсдийнхөө цахим хуудсыг ашиглахыг хориглодог байна.

Энэхүү хууль нь дараах агуулга бүхий 12 зүйлээс бүрдэнэ: 1. Хүүхэд, 2. Оператор, 3. Комисс, 4. Ил болгох, 5. Холбооны агентлаг, 6. Интернет, 7. Эцэг, эх, 8. Хувийн мэдээлэл, 9. Эцэг, эхийн баталгаажуулсан зөвшөөрөл, 10. Хүүхдэд чиглэсэн цахим хуудас эсхүл цахим үйлчилгээ, 11. Эгтгээд, 12. Цахим хаяг тус тус орно.

2. **Интернэт орчинд хүүхдийг хамгаалах тухай хууль (СІРА).** Энэхүү хуулийг АНУ-ын Конгресс 2000 онд баталсан бөгөөд хүүхдүүд интернэт ашиглан садар самуун эсвэл хор хөнөөлтэй контентод нэвтрэхийг хязгаарлах зорилготой болно. СІРА нь E-rate хөтөлбөрөөр дамжуулан интернэт холболт эсвэл дотоод холболтын хөнгөлөлт авдаг сургууль, номын сангуудад тодорхой шаардлага тавьдаг. Энэхүү хөтөлбөр нь тухайн шаардлага хангасан сургууль, номын сангуудад тодорхой харилцаа холбооны үйлчилгээ, бүтээгдэхүүнийг илүү хямд болгох хөтөлбөр байдаг. 2001 оны эхээр Холбооны улсын харилцаа холбооны комисс (FCC) нь СІРА-г хэрэгжүүлэх дүрмийг гаргаж, 2011 онд тус дүрмийг шинэчилсэн байна.

Хэрэв СІРА-д хамрагдах сургууль, номын сангууд нь технологийн хамгаалалтын арга хэмжээг багтаасан интернэтийн аюулгүй байдлын бодлоготой гэдгийг нотлож баталгаажуулаагүй бол E-rate хөтөлбөрийн хөнгөлөлтийг авахгүй болно. Хамгаалалтын арга хэмжээ нь дараах дүрс зургуудын интернэтийн хандлагыг хаах буюу шүүх ёстой: (а) садар самуун; (б) хүүхдийн порнограф; эсвэл (в) насанд хүрээгүй хүмүүст хор хөнөөлтэй (насанд хүрээгүй хүмүүсийн ханддаг компьютерийн хувьд) дүрс зураг зэрэг болно. Энэхүү интернэтийн аюулгүй байдлын бодлогыг батлахаас өмнө сургууль, номын сангууд нь зохих мэдэгдэл гаргаж, нэгээс доошгүй нийтийн сонголт, уулзалт зохион байгуулж, санал, хүсэлтийг шийдвэрлэнэ.

СІРА-д хамрагдах сургуулиудыг гэрчилгээ олгоходоо дараах хоёр нэмэлт шаардлагыг тавьдаг: 1) интернэтийн аюулгүй байдлын бодлогод насанд хүрээгүй хүүхдүүдийн цахим үйл ажиллагаанд хяналт тавих; 2) XXI зуунд Хүүхдийг хамгаалах тухай хуульд заасан журмын дагуу насанд хүрээгүй хүүхдүүдэд нийгмийн сүлжээний цахим хуудас, чат өрөөнд бусад хүмүүстэй харилцах, цахим дарамтын тухай ойлголт, хариу арга хэмжээ авах зэрэг нийгмийн сүлжээнд зохистой зан үйлийг төлөвшүүлэх талаар сургах ёстой.

СІРА-д хамрагдах сургууль, номын сангууд дараах асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн интернэтийн аюулгүй байдлын бодлогыг баталж, хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна. Үүнд:

- Насанд хүрээгүй хүмүүсийн интернэт дэх зохисгүй зүйлд хандах, аюулгүй байдал;
- Цахим шуудан, чат өрөө болон шууд цахим харилцааны бусад хэлбэрийг ашиглах үед насанд хүрээгүй хүмүүсийн аюулгүй байдал;
- Насанд хүрээгүй хүмүүсийн нийгмийн сүлжээнд зөвшөөрөлгүй нэвтрэх, үүнд "хакердах" болон бусад хууль бус үйлдлийг хориглох;
- Насанд хүрээгүй хүмүүсийн хувийн мэдээллийг зөвшөөрөлгүй задруулах, ашиглах, тараахыг хориглох;
- Хүүхдэд хор хөнөөлтэй материалд нэвтрэх эрхийг хязгаарлах арга хэмжээ.

СІРА нь зөвхөн харилцаа холбооны үйлчилгээнд хөнгөлөлт авдаг сургууль, номын сангуудад үйлчилдэггүй бөгөөд сургууль, номын сангууд E-rate-ийн санхүүжилт авахаасаа өмнө СІРА-ийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхээ баталгаажуулах хэрэгтэй байдаг.

Эрх бүхий этгээд нь шударга ёс болон хууль ёсны бусад зорилгод нийцүүлэн нэвтрэх боломжийг чөлөөтэй олгохын тулд насанд хүрсэн хүн тухайн цахим орчныг ашиглах үед хаалтын эсвэл шүүлтийн программыг идэвхгүй болгож болно.

СІРА нь насанд хүрээгүй эсвэл насанд хүрэгчдийн интернэтийн хэрэглээг хянадаггүй болно.

3. **Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийг хамгаалах тухай хууль (СОРА).** Энэхүү хуулийг АНУ-д 1998 онд баталсан бөгөөд Интернет дэх насанд хүрээгүй хүүхдэд хор хөнөөлтэй гэж тодорхойлсон аливаа материалд насанд хүрээгүй хүмүүсийн хандлагыг хязгаарлах зорилготой байсан боловч 2009 онд болсон гурван ч удаагийн шүүх хурлаар тус хуулийн эсрэг байнгын ажиллагааг идэвхижүүлсэн тул хүчин төгөлдөр болоогүй.

СОРА нь "насанд хүрээгүй хүүхдэд хортой мэдээлэл"-ийг нийтэлдэг бүхий л арилжааны эрхлэгчдийг өөрсдийн сайтад насанд хүрээгүй хүмүүсийн нэвтрэх эрхийг хязгаарлахыг шаардсан байсан.

4. **Хорингэдүгээр зуунд хүүхдийг хамгаалах тухай хууль.** Видео үйлчилгээ үзүүлэгчид хүүхдийн порнограф гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, хүүхдийг цахим орчин дахь түрэмгийлэгч нараас хамгаалах, улс хоорондын худалдаанд

хүүхдийн хувийн мэдээллийг худалдах, худалдан авахыг хязгаарлах зорилгоор 1934 оны Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан хууль юм.

6.3 ЯПОН УЛС- ХҮҮХЭД АЮУЛГҮЙ, ТАЙВАН ИНТЕРНЭТ ХЭРЭГЛЭХ ОРЧИНГ БҮРДҮҮЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬ (2008 ОН)

Энэхүү хууль нь нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хор хөнөөлтэй мэдээлэл түгэн тархсантай холбогдуулан интернэтийг зөв зохистой хэрэглэх чадварыг хүүхэд суулгахад шаардлагатай арга хэмжээг тодорхойлж, тус хор хөнөөлтэй мэдээллийн шүүлтүүн (filter) програм хангамжийн ажиллагааг дээшлүүлэх, түүний хэрэглээг түгээн дэлгэрүүлэх, тухайн хор хөнөөлтэй мэдээллийг хүүхэд интернэтээс үзэх боломжийг аль болох багасгах арга хэрэгслийг тодорхойлох замаар хүүхдийн эрхийг хамгаалах зорилготой болно.¹²

Тус хуулиар хүүхдийн интернэтийн зөв зохистой хэрэглээтэй холбоотой үндсэн төлөвлөгөө, боловсрол, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг дэмжих, хүүхэд интернэтээс хор хөнөөлтэй мэдээлэл олж үзэхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, эцэг, эх, асран хамгаалагч, төрийн захиргааны байгууллага, гар утас, интернэтийн оператор компани, хор хөнөөлтэй мэдээллийн шүүлтүүн (filter) програм хангамж зохион бүтээгч зэрэг тус харилцаанд оролцогч этгээдүүдийн үүрэг, оролцоо, интернэтийн зөв зохистой хэрэглээтэй холбоотой олон нийтийн байгууллын дэмжлэг, хор хөнөөлтэй мэдээллийн шүүлтүүн (filter) үйл ажиллагаа хөгжүүлэгчийн бүртгэлтэй холбоотой харилцааг зохицуулна.

6.4 ИТАЛИ УЛС-ХҮҮХДИЙН ЦАХИМ ДЭЭРЭЛХЭЛ, ГАДУУРХАЛТАЙ /CYBER-BULLYING/ ТЭМЦЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬ (2017 ОН)

Тус хуулиар нийгмийн сүлжээнд хүүхдийг доромжилсон эсвэл нэр төрийг гутаасан мэдээлэл нийтлэх, интернэтээр айлган сүрдүүлэх эсвэл хувь хүний мэдээллийг хулгайлахыг хориглосон. Нийгмийн сүлжээнд дээрэлхүүлж, гадуурхагдсан хохирогч нь тус агуулгыг нийтлэсэн цахим хуудас эрхлэгчээс тухайн мэдээллийг 48 цагийн дотор устгах шаардлага гаргаж болно. Уг хуулиар Итали Улсад цахим дээрэлхэл, гадуурхал /cyber-bullying/ гэдэг ойлголтыг хууль зүйн талаас анх удаа тодорхойлж, нийт сургуулиудад интернэт орчин дахь хариуцлагын талаар суралчдад боловсрол олгох, цахим дээрэлхэл, гадуурхал, цахим орчны зөрчлийг илрүүлж, тэмцэх ажлыг хариуцсан ажилтантай байх шаардлагыг тавьж өгсөн.

6.5 БҮГД НАЙРАМДАХ СОЛОНГОС УЛС

Бүгд Найрамдах Солонгос Улс (БНСУ) нь цахим аюул заналхийлэл, эрсдэлийн талаар мэдлэгтэй байх, цахим эрин үед интернэт хэрэглэгчдийн хувьд хүүхдүүдийн аюулгүй байдал, хувийн нууцыг хамгаалах мэдлэгтэй байхын зэрэгцээ үйлчлэх боломжтой нэгдсэн хууль тогтоомж, үр дүнтэй техник, захиргааны болон нийгмийн арга хэмжээ авах шаардлагатай гэж үздэг. БНСУ-ын Үндсэн хууль нь

¹² <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=4204C10000000079>

иргэний үндсэн эрх чөлөөг баталгаажуулж, хүүхдийн эрхийг хамгаалах үндсэн эрх чөлөөг зохицуулсан ерөнхий заалтыг агуулдаг бөгөөд тусгай хуулиудад хүүхдийн боловсрол, сайн сайхныг зохицуулсан байдаг.

БНСУ-ын Үндсэн хууль¹³-ийн:

21-р зүйлийн (4): "Үг хэллэг, хэвлэл мэдээллийн аль нь ч бусдын нэр төр, эрхийг зөрчиж, олон нийтийн ёс суртахуун, нийгмийн ёс зүйг гутааж болохгүй";

37-р зүйлийн (2): "Үндсэн хуульд нэмэлтээр "үндэсний аюулгүй байдал, хууль, хэв журмыг сахиулах, нийтийн сайн сайхны төлөө" шаардлагатай бол Үндсэн хуулиар олгогдсон эрхийг хязгаарлаж болно" гэж тус тус заасан байдаг.

Сүлжээний хэрэгжилтийн тухай хууль¹⁴ /Мэдээлэл, харилцааны сүлжээний ашиглалт, мэдээллийн хамгааллыг дэмжих ажиллагаа/ 2016-ийн:

44-р зүйлийн (5): Интернэтэд жинхэнэ нэрээр бүртгүүлэх (ЖНБ) систем нь 2007 онд танилцуулагдсан. Энэ хуулийн нэг хэсэг болсон тус систем нь 2010 онд БНСУ-ын Үндсэн хуулийн шүүхэд маргаан дагуулж шийдвэрлэгдэж байсан ба шүүхийн 2010 Хэон Ма 47, 252¹⁵ дугаартай хэрэгт энэ хуулийн 44-р зүйлийн 5 дугаарт заасан жинхэнэ нэрээр бүртгүүлэх системийг Үндсэн хуульд харш гэж үзсэн.

Энэ системийг танилцуулах шалтгаан бол үндэслэлгүй цуурхал, цахим дээрэлхэл, гадуурхалыг зогсоох болон хувийн нууцад халдах зэрэг гэмт хэргээс урьдчилан хамгаалах зорилгоор интернэтэд нэвтрэхээс өмнө нь интернэт хэрэглэгчдийн хэн болохыг баталгаажуулахыг шаарддаг байна. ЖНБ системийг уг хэлэх эрх чөлөөг зөрчсөн гэх үндэслэлээр 2012 онд Үндсэн хуулийн шүүхэд хандсан байна. Үндсэн хуулийн шүүх уг системийг үндсэн хуульд харш гэж үзсэн боловч ЖНБ-ийн зорилгыг хууль ёсны хэмээн үзсэн. Мөн хувийн мэдээллийг хулгайлах хэд хэдэн тохиолдоос болж ЖНБ-ийг цуцалсан боловч интернэтэд нэвтрэх боломжийг олгох Ай-пин системийг нэвтрүүлсэн явдал нь онцлох хэсэг болсон.

Солонгос улс цахим бүртгэлийн тогтолцоондоо хүүхдийн насны магадлан тогтоох программыг ашигладаг ба энэхүү программ нь нийгмийн сүлжээнд хүүхдийг хор хөнөөлтэй мэдээллээс хамгаалахад зориулагдсан. Түүнчлэн тус улс интернэтийн үйлчилгээ эрхлэгч байгууллагуудаас хүүхдэд хор хөнөөлтэй мэдээллийн шүүлтүүн программ ашиглаж байхыг үүрэг болгон хуульчилсан байдаг.

Сургуулийн орчин дахь хүчирхийлээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох тухай хууль¹⁶

Энэхүү хуулиар суралч хариуцсан албанд өргөдөл гаргаж буй хохирогч суралчдыг сургуулийн орчин дахь хүчирхийлээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд тавигдах шаардлагыг тодорхойлж, таатай нөхцөл байдлыг төлөвшүүлэх зорилгоор хохирогч, түрэмгийлэн халдагч суралчдыг хооронд

¹³ <http://www.lko.org/dyn/nallex/docs/ELECTRONIC/67127/98324/F2042155478/KOR67127%20English.pdf>

¹⁴ https://elaw.ktr.re.kr/eng_service/view.do?hseq=38422&lang=ENG

¹⁵ <http://openinfor.korea.org/openinfor-content/uploads/2014/03/Korean-real-name-law-decision-english.pdf>

¹⁶ <https://law.go.kr/LXVXinfoP.do?hseq=199081&viewOjs=engLsInfo&unitMode=engLsInfo&unitNo=0000>

нь эвлэрүүлэх замаар суралцагчдын эрх ашгийг хамгаалах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.

Тус хуульд "Цахим дээрэлхэл, гадуурхал" гэдгийг интернэт, гар утас болон бусад мэдээлэл, харилцаа холбооны хэрэгслээр суралцагчид тодорхой сурагчийн хувийн мэдээллийг задруулах, эсвэл тухайн сурагчийн талаар худал, цуурхал тараах зорилгоор бусад сурагчдын сэтгэл санааг хохироож, зөвлон шаналалд унагах, улмаар байнга болон давтан үйлдэх аливаа хэлбэрийг хэлнэ¹⁷ гэж тодорхойлсон бол "сургууль" гэж Бага, дунд боловсролын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлд заасан бага сургууль, дунд сургууль, ахлах сургууль, тусгай сургууль, төрөлжсөн сургуулийг, мөн дээрх хуулийн 61 дүгээр зүйлд заасны дагуу үйл ажиллагаа явуулж буй сургуулийг хэлнэ¹⁸ гэж заасан.

6.6 ШВЕД УЛС

Швед Улс НҮБ-ын Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцид 1990 онд нэгдэн орж, 2020 оны 1-р сарын 1-нд дотоодын хууль тогтоомжуудаа уялдуулсан байна¹⁹. Цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийг хамгаалах хүрээнд ерөнхий дэмжлэг болгох зохицуулалтыг Мэдээллийг хамгаалах ерөнхий журам /GDPR²⁰-д тусгасан.

Швед Улс нь Европын Холбоонд 1995 оны 1 сарын 1-ны өдөр нэгдэн орсон тул Европын Холбооны хүүхдийн эрхийг хамгаалах эрх зүйн зохицуулалт²¹ тус улсад үйлчилнэ.

Европын Холбооны Цахим худалдааны заавар (Directive on electronic commerce)-т тусгаснаар аж ахуйн нэгжүүд нийгмийн сүлжээнд хүүхдийг хамгаалах талаарх ёс зүйн дүрэмтэй байх, үүнийгээ хэрэгжүүлэн ажиллах шаардлагыг тогтоосон²². Үүний зэрэгцээ Европын Холбооны Дуу дүрс бичлэгийн хэвлэл мэдээллийн үйлчилгээний тухай заавар (EC Directive of the Audiovisual Media Services 2010/13/EU)-д хэрэглэгчдийн хүсэлтээр интернэтээр нэвтрүүлэг түгээгч нь хүүхдийг хор хөнөөлтэй мэдээллээс, мөн зохисгүй зар сурталчилгаанаас хамгаалах ёстой байх тухай заасан нь хүүхдийг хор хөнөөлтэй мэдээллээс хамгаалах маш чухал зохицуулалт болсон²³.

Түүнчлэн 2011 онд хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, бэлгийн мөлжлөг, хүүхдийн порнографтай тэмцэх тухай заавар батлагдсан ба энэхүү хүрээнд нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн порнограф үзүүлэх болон "садар самуунд уруу татах зорилгоор интернэт ашиглан харилцаа тогтоох" гэмт хэрэгт эрүүгийн хармицлага хүлээлгэж байхаар тусгасан²⁴. Мөн Европын холбоо нь гишүүн орнуудын нийгмийн сүлжээнд

¹⁷ Сургуульд хүчирхийлээс урьчилан сэргийлэх, эсрэг арга хэмжээ авах тухай хуулийн 1-3 дахь зүйл
¹⁸ Сургуульд хүчирхийлээс урьчилан сэргийлэх, эсрэг арга хэмжээ авах тухай хуулийн 2.2 дахь зүйл
¹⁹ <https://www.togeltherscotland.org.uk/news-and-events/news/2018/06/sweden-to-incorporate-the-uncrc-into-law>
²⁰ https://gdprhub.eu/Data_Protection_in_Sweden
²¹ https://downloads.unicef.org/ukwp-content/uploads/2019/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?_afid_sfid=www.unicef.org/uk/16449751315438_adid_cas=3DGoogle%26m%3Dorganic%26ca%3Dnot%2520en%26cc%3Dno%2520sea%26%3Dnot%2520sea
²² https://www.unicef.org/uk/16449751315438_adid_cas=3DGoogle%26m%3Dorganic%26ca%3Dnot%2520en%26cc%3Dno%2520sea%26%3Dnot%2520sea
²³ https://www.unicef.org/uk/16449751315438_adid_cas=3DGoogle%26m%3Dorganic%26ca%3Dnot%2520en%26cc%3Dno%2520sea%26%3Dnot%2520sea
²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031>

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010L0013>
²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0083>

хүүхдийг хамгаалах хүрээнд авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнд байнга үнэлэлт, дүгнэлт өгч байх эргэх холбоог хэрэгжүүлдэг.

Швед Улс НҮБ-ын Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцын оролцогч тул нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудлыг тус конвенцын хүрээнд тодруулах нь чухал. Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцын 3-р зүйлд Хүүхдийн талаарх бүх арга хэмжээ, шийдвэрийг гаргахдаа хүүхдийн дээд ашиг сонирхлыг харгалзан үзэх ёстой гэж заасан байх ба конвенцэд тусгасан бүх эрхийг хүүхдэд холбоотой асуудалд хамааруулахгүй боловч үндсэн дөрвөн зарчим баримтлах шаардлагатай байдаг.

Швед Улс интернэтийн аюулгүй орчин хөтөлбөрийн хүрээнд салбарын өөрийн зохицуулалт мөн төрийн болон салбарын хамтарсан зохицуулалтын дагуу гурван гол арга хэмжээг авч хэрэгжүүлдэг. Үүнд: уг салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг ёс зүйтэй байхыг хөхиулэн дэмжих замаар ёс зүйн дүрэмтэй болох; контентын шүүмлийн болон чансаа тогтоох технологи хөгжүүлэх; эцэст нь олон нийтийн дунд энэ талаарх ухамсарыг дээшлүүлэх арга хэмжээг авдаг.

Швед Улсын мэдээлэл хамгаалах ерөнхий журам /Хүүхдийн эрх/. Энэ журамд хүүхдийн тухай асуудлыг илүү онцлон тусгасан байх ба бага насны хүүхэд нь өөрийн хувийн мэдээлэл ямар аюулд өртөж болох тухай мэдлэг хомс байдагаас тэдний хувийн мэдээлэлд тусгайлан анхаарал тавьж, хамгаалах шаардлагатай гэж үздэг байна.

НҮБ нь 16 нас хүрсэн хүүхэд өөрийн хувийн мэдээллийг нийгмийн сүлжээнд өгөх эсэх талаар шийдвэр гаргах чадамжтай гэж үздэг бол НҮБ-ын гишүүн улс орнууд энэхүү шийдвэр гаргах насны талаар өөр журам /буруулж/ тогтоож болдог. Швед Улсын хувьд 13 нас хүрсэн хүүхэд²⁵ өөрийн хувийн мэдээллийг нийгмийн сүлжээнд өгөх эсэх талаар шийдвэр гаргах чадамжтай гэж үздэг. Мөн тус журамд хүүхэдтэй холбогдолтой мэдээллийг авах, мөн ашиглахад хэрхэн хариуцлагатай байх талаар чухал зарчмуудыг тусгасан байдаг.

Хэвлэл мэдээллийн хорттой нөлөөллөөс хүүхдийг хэрхэн хамгаалдаг вэ?

Маркетингийн тухай хуульд²⁶ 16 нас хүрээгүй хүүхдэд зар сурталчилгаа шууд түгээх болон шууд худалдан авалт хийх сэдэл төрүүлэхийг хориглодог. Мөн Радио болон Телевизийн тухай²⁷ хуульд хүчирхийлэл, садар самууныг харуулсан зураглал бүхий контентыг хязгаарлах талаар заасан. Шведийн хэвлэл мэдээллийн зөвлөлөөс олон нийтэд хүргэх мэдээлэлд насны хязгаарыг зааж өгдөг нь хүүхдийг хор хөнөөлтэй мэдээллийн агуулгаас хамгаалдаг. Мөн телевизээр тодорхой төрлийн контентыг нэвтрүүлж болох өдрийн цагийг тухайн нэвтрүүлэгт тусгай зөвшөөрлөөр олгодог.

Энэ чиглэлээр ажилладаг төрийн байгууллагууд:

1. Шведийн хэвлэл мэдээллийн зөвлөл;
2. Шведийн хэрэглэгчийн агентлаг.

²⁵ Шведэд зөвшөөрлийн нас нь Мэдээлэл хамгаалах тухай хуулийн § 4-ийн дагуу 13 нас байна
²⁶ <https://www.government.se/45446ba0/contentassets/747603b3d1a04351b1773524c74e3c84/2008466-marketing-act>
²⁷ <https://www.pnr.se/globalassets/dokument/agar-och-regler/radioandtelevisionact2016.pdf>

3. Шведийн хэвлэл, өргөн нэвтрүүлгийн байгууллага;
4. Хууль зүйн канцлерын алба;
5. Шведийн цагдаагийн байгууллага.

Хүүхдийн эрхийг нийгмийн сүлжээнд бэхжүүлэх зорилгоор Хүүхдийн Омбудсмен²⁸ болон Шведийн Хэвлэл мэдээллийн зөвлөлтэй хамтран олон нийтийн сүлжээ, тоглоом болон бусад цахим орчныг хариуцдаг хүмүүст зориулан гарын авлагыг гаргадаг²⁹ байна.

6.7 ОРОСЫН ХОЛБООНЫ УЛСЫН НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХТАЙ ХОЛБООТОЙ ХУУЛИЙН ЗОХИЦУЛАЛТ

Оросын Холбооны Улс (ОХУ) 2010 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдөр Хүүхдийн эрүүл мэнд, хөгжилд сөргөөр нөлөөлөх мэдээллээс хүүхдийг хамгаалах тухай хуулийг³⁰ баталсан бөгөөд 2012 оны 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс дагаж мөрдөж эхэлсэн байна. Тус хууль нь 7 бүлэг 23 зүйлтэй.

Тус хуулийн зорилго нь хүүхдийг эрүүл мэнд, хөгжилд сөргө нөлөө үзүүлэхүйц мэдээллээс хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино. Хуулийн 2 дугаар зүйлд дараах нэр томъёог хууль тогтоогч тухайлан тайлбарлаж тодорхойлсон байна. Үүнд:

- "хүүхдийн мэдээлэл авах боломж" гэж хүүхдэд зориулсан нээлттэй мэдээллийг хүлээн авах, ашиглах боломж;
- "мэдээллийн бүтээгдэхүүний тэмдэг" гэж мэдээллийн бүтээгдэхүүний ангиллын дагуу мэдээллийн бүтээгдэхүүний график ба текстийн тэмдэглэгээ;
- "хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдал" гэж мэдээллийн улмаас хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун ухаан, оюун санаа, ёс суртахууны хөгжилд хохирол учруулахаас хүүхдийг хамгаалахыг;
- "мэдээллийн бүтээгдэхүүн" гэж ОХУ-ын нутаг дэвсгэрт эргэлтэд оруулах зориулалттай олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, хэвлэмэл материал, аливаа төрлийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл дээрх дуу дүрсний бүтээгдэхүүн, цахим төхөөрөмж (компьютерийн программ) болон мэдээллийн санд зориулсан программүүд, түүнчлэн хөгжөөнт арга хэмжээ, мэдээлэл, харилцаа холбооны сүлжээ, интернэт болон хөдөлгөөнт радио телефоны сүлжээгээр дамжуулан түгээх мэдээлэл;
- "хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн" гэж хүүхдийн бие бялдар, оюун ухаан, сэтгэл санааны болон ёс суртахууны хөгжилд сэдэв, агуулга, уран сайхны загвар нь тохирсон мэдээллийн бүтээгдэхүүн;
- "мэдээллийн бүтээгдэхүүний ангилал" гэж энэ хуульд заасны дагуу тогтоосон хүүхдийн насны ангиллаар мэдээллийн бүтээгдэхүүнийг түүний

сэдэв, төрөл, агуулга, уран сайхны загвараас хамааран ангилсаныг хэлнэ хэмээн тусгажээ.

Түүнчлэн, тус хуулийн 4 дүгээр зүйлд хүүхдийг эрүүл мэнд, хөгжилд нь хор хөнөөлтэй мэдээллээс хамгаалах чиглэлээр ОХУ-ын төрийн захиргааны байгууллагын бүрэн эрхийг хуульчилсан байна. Үүнд:

- хүүхдийг эрүүл мэнд, хөгжилд нь хор хөнөөлтэй мэдээллээс хамгаалах чиглэлээр төрийн нэгдсэн бодлого боловсруулж хэрэгжүүлэх;
- хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, мэдээллийн бүтээгдэхүүний эргэлтэд чиглэсэн холбооны арга хэмжээний жагсаалтыг боловсруулж хэрэгжүүлэх, (Холбооны хуулийн 2021 оны 7-р сарын 1-ний өдрийн 264-ФЗ-ийн нэмэлт, өөрчлөлт)
- хуульд заасан мэдээллийн бүтээгдэхүүний шалгалт хийх журмыг тогтоох;
- хүүхдийг эрүүл мэнд, хөгжилд хортой мэдээллээс хамгаалах тухай ОХУ-ын хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөхөд холбооны улсын хяналт хэрэгжүүлэх;
- хүүхдийг эрүүл мэнд, хөгжилд нь хор хөнөөлтэй мэдээллээс хамгаалах чиглэлээр ОХУ-ын зохих байгууллагуудын төрийн эрх баригчдын бүрэн эрхэд хүүхдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн бүс нутгийн арга хэмжээний жагсаалтыг боловсруулж хэрэгжүүлэх, хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, мэдээллийн бүтээгдэхүүний эргэлт, түүнчлэн энэхүү холбооны хуулиар тогтоосон бусад бүрэн эрх. (Холбооны хуулийн 2019 оны 5-р сарын 1-ний өдрийн 93-ФЗ, 2021 оны 7-р сарын 1-ний өдрийн 264-ФЗ-р нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан).

Мөн хуулийн 6 дугаар зүйлд мэдээллийн бүтээгдэхүүнийг хуулийн шаардлагын дагуу дараах насны ангиллаар ангилдаг байна. Үүнд:

- зургаан нас хүрээгүй хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн;
- зургаагаас дээш насны хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн;
- арван хоёр наснаас дээш насны хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн;
- арван зургаан нас хүрсэн хүүхдэд зориулсан мэдээллийн бүтээгдэхүүн;
- хүүхдэд хориглосон мэдээллийн бүтээгдэхүүн гэж тус тус ангиллалыг тогтоож өгсөн байна.

Ийнхүү ангилал тогтоосноороо хүүхэд өөрт нь тохироогүй мэдээ, мэдээллийг олж авахтай холбогдсон харилцааг зохицуулсан байна. Үүнээс гадна энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлд мэдээлэл, харилцаа холбооны сүлжээгээр дамжуулан мэдээлэл түгээх онцлогийг тусгасан байна.

- Олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр бүртгэгдээгүй "Интернэт" мэдээлэл, харилцаа холбооны сүлжээнд байгаа сайт нь мэдээллийн бүтээгдэхүүний тэмдэг (түүний дотор машинд уншигдах хэлбэрээр) ба хүүхдийн дунд тархалтыг хязгаарлах тухай анхааруулга бүхий

²⁸ https://www.imv.se/globalassets/dokument/rapporter/the-rights-of-children-and-young-people-on-digital-platforms_accessible.pdf

²⁹ https://www.imv.se/globalassets/dokument/rapporter/the-rights-of-children-and-young-people-on-digital-platforms_accessible.pdf

³⁰ <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody&nd=102144583>

бичвэрийг агуулж болно. Энэхүү Холбооны хуулийн шаардлагын дагуу сайтуудыг эзэмшигчид нь бие даан ангилна.

- Аудио-визуал үйлчилгээ нь энэ зүйлийн 3-р хэсэгт заасан мэдээллийн бүтээгдэхүүний ангиллын аль нэгэнд хамаарах мэдээллийн бүтээгдэхүүний тэмдэглэгээ (түүний дотор машинд уншигдахуйц хэлбэрээр) ба хүүхдийн дунд мэдээллийн бүтээгдэхүүний тархалтыг хязгаарлах тухай анхааруулга агуулсан байх ёстой гэж тусгагсан байна.

Дээр дурдсанчлан мэдээллийн хязгаарлалт, хяналтыг тогтоосноор хүүхдийг нийгмийн сүлжээнд хамгаалах механизм бүрэлдэн бий болдог.

6.8 ИХ БРИТАНИ УЛСЫН НИЙГМИЙН СҮЛЖЭЭНД ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХТАЙ ХОЛБООТОЙ ХУУЛИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

Их Британи нь техник, технологийн дэвшилттэй холбоотой үүсч буй асуудлуудыг шийдвэрлэхийн тулд холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах арга замыг хэрэгжүүлж байна. Жишээ нь: Эрүүгийн болон олон нийтийн хэв журмыг сахиулах тухай хуульд садар самуун материал "хэвлэн нийтлэх" гэдэг ойлголт нь интернэт дэх агуулгыг адил хамрах болсон. Түүнчлэн технологи ашиглаж, компьютерийн тусламжтай эсхүл өөр ямар нэгэн техник ашиглан бий болгосон хүүхдийн дүрс зураг бүхий садар самуун хэв маягтай "дууриамал зураг" нь эрүүгийн гэмт хэрэгт тооцогддог. Цаашлаар, 1978 онд батлагдсан Хүүхдийн эрхийг хамгаалах тухай хуульд "зураг" гэх ойлголтыг цахим хэлбэрийг оруулан ойлгох тухай, мөн нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан байна. 2003 оны Садар самуун тухай хууль нь интернэтийг буруугаар ашиглан хүүхдүүдийг хохироох аюулаас хамгаалах үүднээс хүүхдийг садар самуун үйл хэрэгт ашиглах зорилгоор хүүхдийн итгэлийг олж аван, түүнтэй найз нөхдийн дотно харилцааг бий болгодог "садар самуун уруу татах зорилгоор интернэт ашиглан харилцаа тогтоох" гэмт хэргийг хамааруулах болсон. Садар самуун уруу татах зорилгоор интернэт ашиглан харилцаа тогтоох хэлбэрийг гэмт хэрэгт хамруулах болсоноор хүүхдийг өдөөн хатгах, хууран мэхлэх үйлдлийг таслан зогсоох хэм хэмжээг хуульчилсан.

Хүүхдийн эсрэг бэлгийн хүчирхийлэл гэдэгт компьютерийн тусламжтай бий болгосон хүүхдийн дүрсийг харуулсан садар самуун зураг нь Садар самуун зүйл хэвлэн нийтлэх тухай хуулийн дагуу хүүхдийн эсрэг бэлгийн хүчирхийлэл хэмээн тооцогдох болсон. Мөн уг хууль нь Английн насанд хүрэгчдэд зориулсан контент түгээдэг цахим хуудасны операторууд насны хязгаар тогтоох тухай журамгүй байдаг аймаг терлийн контент түгээхийг хууль бус үйлдэл болгон хуульчилсан.

Их Британи нь ЕХ-ны гишүүн орны хувьд Холбооны өмнө хүлээсэн харилцлагын дагуу ЕХ-ны хөтөлбөр арга хэмжээг авахаас гадна өөрийн орны түүх, соёлын онцлогт тохирсон тодорхой арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байна.

Их Британийн Дотоод хэргийн яам болон тус байгууллагын дэргэдэх Аюулгүй интернэт орчин бүрдүүлэх комисс (The Home Secretary's Internet Task Force) нь хүүхдэд зориулсан аюулгүй орчин бий болгох, хүүхдийг хамгаалах гэсэн хоёр үндсэн зорилго, чиг үүрэгтэй ажилладаг.

Үүний зэрэгцээ төрөөс санхүүждэг салбарын төлөөлөл болон цагдаа, шүүх байгууллагын төлөөлөл нь хамтарсан байдлаар цахим ертөнцөд хүүхдийг хамгаалах, аюулгүй орчныг бүрдүүлэх зорилгоор бий болсон "Цахим ертөнц дэх хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийн төв" /The Child Exploitation and Online Protection Centre/ гэсэн хамтын зохицуулалт хэрэгжүүлдэг байгууллага эрчимтэй үйл ажиллагаа явуулдаг. Уг байгууллага нь хууль сахиулах байгууллагын нэг хэсэг учраас хүүхдийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны хүрээнд үйл ажиллагаа явуулдаг.

1996 онд Их Британийн засгийн газрын дэмжлэгтэйгээр бий болсон Интернэтийн хяналтын байгууллага нь /The Internet Watch Foundation/ байнгын утас, факс, и-мэйлээр хууль бус агуулга, хүүхдийн порнограф болон хүүхдийг харуулсан садар самуун материал түгээж байгаа талаарх мэдээллийг олон нийтийн зүгээс хүлээн авдаг. Уг байгууллага нь холбогдох төрийн байгууллагууд, салбар байгууллагууд, хууль сахиулах байгууллагуудтай хамтран ажилладаг.

Уг байгууллага нь салбартаа өөрийн бие даасан зохицуулалт бүхий хууль сахиулах бүрэн эрхгүй байгууллага (self-regulatory) боловч хуулийн дагуу бүрэн эрхийн хүрээнд олгогдсон холбогдох хууль сахиулах байгууллагуудтай хамтран ажилладаг тул хуулийн хэрэгжилт нь өндөр үр дүнтэй хэрэгжих боломжийг нөхцөлдүүлдэг.

Хууль бус агуулгатай, хууль бус агуулга бүхий магадлалтай мэдээлэл нийтэлдэг цахим хуудасны жагсаалтыг гаргаж, цаашид хуулийн дагуу ажиллуулах арга хэмжээг бүрэн эрхийнхээ хүрээнд авч хэрэгжүүлдэг байгууллага руу шилжүүлдэг. Энэ байгууллагын гол зорилго нь хүүхдийн эсрэг бэлгийн хүчирхийлээс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэдэг ба "мэдэгдэх болон таслах" (notice and takedown) тактикийн дагуу эрчимтэй ажилладаг байна.

Өөрөөр хэлбэл, уг байгууллага нь тодорхой зөрчил гаргасан эсхүл гаргах өндөр магадлал бүхий сайт эрхлэгчдэд анхааруулах мэдэгдэл илгээдэг ба тус мэдэгдлийг хүлээн авсан тухайн байгууллага хэрэв үл тоомсорловол харьяалах хууль сахиулах байгууллагад мэдэгдэж, зохих арга хэмжээг авдаг. Энэхүү "мэдэгдэх болон таслах" арга хэмжээ нь цахим ертөнц дэх окууны өмчийн зөрчлийн асуудалд маш өргөн хэрэглэгддэг арга юм. Тус байгууллага нь мөн олон улсын хүрээнд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулдаг.

Их Британийн томоохон 4 интернэтийн үйлчилгээ эрхлэгч нь ЕХ болон Английн төрийн уриалга, санаачлагын дагуу хүүхдийн эрхийг нийгмийн сүлжээнд хамгаалах үйл хэрэгт өөрсдийн хувь нэмрийг оруулах үүднээс өөрсдийн ёс зүйн дорломтэй бөгөөд шүүмлийн болон контентыг хаах техникийн тусламжтайгаар амиа хорлолт, хүчирхийлэл, порнограф зэрэг зүй бус контент хүүхдийн эрхийг нийгмийн сүлжээнд хамгаалах болсон. Интернэт орчныг хянах байгууллагаас гаргасан хаах боломжтой цахим хуудасны жагсаалтын дагуу контентыг хаах, түүнчлэн тусгай техникийн тусламжтайгаар хүүхдийн порнограф, хүчирхийлэл болон терроризмыг агуулсан контентыг хаадаг байна.

Их Британийн Засгийн газар утасгүй интернэтийн үйлчилгээ эрхлэгч байгууллагад шүүлтийн программ байршуулах тухай гэрээ байгуулан ажилладаг. Энэхүү хүрээнд нэлээдгүй утасгүй интернэтийн үйлчилгээ эрхлэгч байгууллагууд шүүлтийн техникийн тусламжтайгаар хор хөнөөлтэй контентыг хязгаарласан байна. Гэсэн хэдий ч маш чухал гэгдэх бэлгийн боловсролын талаарх цахим сайт гэх мэт хор хөнөөлтэй, харин ч үр ашгтай сайтуудыг хаасан хэмээн олон нийтийн зүгээс ихээхэн гомдол гаргах болсон. Иймд хаах/хязгаарлах үйл ажиллагаатай холбоотой судалгаа хийх шаардлага гарсан ба шүүлтийн программ болон хаах үйл ажиллагаа нь хэр зохистой хийгдэж байгаа талаар судалгаа хийгдэж байгаа аж.

Харилцаа холбооны тухай хуулийн дагуу Харилцаа холбооны зохицуулах газар нь олон нийтийн ашиг сонирхлыг харилцаа холбооны салбарт хамгаалахад маш чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Энэ газар нь хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах үүднээс интернэт дэх мэдээллийн агуулга ялангуяа сэдэр самуун зүйлийг зохицуулах талаар холбогдох эрх бүхий байгууллагуудад зөвлөмж боловсруулж, тус хүрээнд маш идэвхтэй ажилладаг. Мөн Харилцаа холбооны зохицуулах газар нь интернэт дэх "телевизийн нэвтрүүлэг адил" (television-like content) агуулгыг зохицуулах болсон.

Их Британийн хүүхдэд зориулсан боловсролын, үйлчилгээний байгууллагуудын стандартад хяналт тавьдаг Офстед байгууллага (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (Ofsted))-ын гаргасан Нийгмийн сүлжээнд аюулгүй байдлыг хангах талаарх заавар (the Ofsted eSafety guidance)-ын дагуу цахим аюулгүй орчин бүрдүүлэх ажлыг гүйцэтгэсэн эсэхийг сургууль, дээд боловсролын байгууллагуудыг аттестатчилахдаа дүгнэдэг байна.

Боловсролын байгууллагууд шүүлтийн программтай байдаг ба сургуулийн хүүхдүүд болон оюутнуудын мэдээллийн технологийн хичээлд интернэтийн зохистой хэрэглээ, "сэдэр самуун уруу татах зорилгоор интернэт ашиглан харилцаа тогтоох", "цахим дарамт буюу дээрлэхэл, гадуурхал" зэрэг ойлголтын талаар заадаг. Үүний зэрэгцээ нийгмийн ухамсар хандлагыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн хүүхдүүд, эцэг эхчүүд, сурган хүмүүжүүлэгчид, харилцаа холбооны хувийн хэвшлийн байгууллагуудад зориулсан www.thinkuknow.co.uk гэх тусгай цахим сайтыг төрийн зүгээс ажиллуулдаг байна.

6.9 БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД УЛС

2019 оны 8-р сарын 22-ны өдөр Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Кибер орон зайн удирдах газар Хүүхдийн хувийн мэдээллийг нийгмийн сүлжээнд хамгаалах тухай журмыг гаргасан байна. Мэдээллийн нууцлалын шинэ журамд БНХАУ-ын нутаг дэвсгэрт байгаа хүүхдийн хувийн мэдээллийг цуглуулах, хадгалах, ашиглах, шилжүүлэх, задруулахад тавигдах өндөр түвшний шаардлагуудыг тусгасан. Энэ нь интернэт дэх хүүхдийн хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай тусгайлан зохицуулсан Хятадын анхны эрх зүйн хэм хэмжээ болсон бөгөөд 2019 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн.

Тус журмын зорилго нь хүүхдийн хувийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах, хүүхдийн эрүүл хэвийн өсөлтийг дэмжих зорилгоор БНХАУ-ын Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль, БНХАУ-ын Насанд хүрээгүй хүүхдийг хамгаалах тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжийн дагуу боловсруулагдсан болно.

Хүүхдийн хувийн мэдээллийг цахимаар хамгаалах тухай журмын дагуу 14 нас хүрээгүй хүүхдийг насанд хүрээгүй гэж тодорхойлсон. БНХАУ-ын нутаг дэвсгэр дэх интернэт болон бусад холбогдох үйл ажиллагаагаар дамжуулан хүүхдийн хувийн мэдээллийг цуглуулах, хадгалах, ашиглах, шилжүүлэх, задруулахад энэхүү журам хамаарна. Ямар ч байгууллага, хувь хүн хүүхдийн хувийн мэдээллийн аюулгүй байдалд халдсан мэдээллийг үйлдвэрлэх, гаргах эсхүл тарааж болохгүй. Хүүхдийн асран хамгаалагч нь асран хамгаалах чиг үүргээ зөв гүйцэтгэж, боловсрол, удирдамжаар дамжуулан хүүхдийн хувийн мэдээллийг хамгаалах ухамсар, чадварыг дээшлүүлж, хүүхдийн хувийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалж байх ёстой.

Журам нь сүлжээний операторуудаас³¹ хүүхдийн хувийн мэдээллийг цуглуулах, хадгалах, ашиглах, шилжүүлэх, задруулахдаа зөв шударга, зайлшгүй шаардлагатай, бүрэн мэдээлэл авсны үндсэн дээр зөвшөөрөх, тодорхой зорилготой, баталгаатай аюулгүй байдал болон хууль ёсны дагуу ашиглах зарчмуудыг баримтлахыг шаарддаг. Мөн энэхүү журмын дагуу сүлжээний операторууд хүүхдийн хувийн мэдээллийг хамгаалах тусгай бодлого, хэрэглэгчийн гэрээ байгуулж, хүүхдийн хувийн мэдээллийг хамгаалах үүрэг бүхий тусгай ажилтнуудыг томилсон байдаг.

Хүүхдийн хувийн мэдээллийг цуглуулах, ашиглах, шилжүүлэх, задруулахаас өмнө эцэг, эх, асран хамгаалагчийн зөвшөөрлийг авах ёстой. Зөвшөөрөл авсан сүлжээний операторууд зөвшөөрөл өгөхөөс татгалзаж, дараах мэдээллийг хүүхдийн асран хамгаалагчид өгөх ёстой. Үүнд:

1. Хүүхдийн хувийн мэдээллийг цуглуулах, хадгалах, ашиглах, шилжүүлэх, задруулах зорилго, арга, хамрах хүрээ;
2. Хадгалах байршил, хадгалах хугацаа, харилцан тохиролцсон хадгалах хугацаа дууссаны дараа мэдээллийг боловсруулах;
3. Хүүхдийн хувийн мэдээллийг хамгаалах аюулгүй байдлын арга хэмжээ;
4. Хүүхдийн хувийн мэдээллийг ашиглах, шилжүүлэх, задруулах, хадгалахыг зөвшөөрөхөөс татгалзсаны үр дагавар;
5. Зөрчлийн талаар мэдээлэх эсхүл сүлжээний операторт гомдол гаргах арга хэрэглүүр;
6. Хүүхдийн хувийн мэдээллийг засах, устгах арга хэрэглүүр.

³¹ Сүлжээний операторууд гэдэг нь БНХАУ-ын Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулийн 76 дугаар зүйлийн 76.3-д заасны дагуу "Хятадын аливаа сүлжээ, сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгчийн "зэмшилч, менежер" гэсэн утгатай бөгөөд "сүлжээ" гэдэг нь компьютер болон холбогдох тоног төхөөрөмжийн систем, мэдээллийг цуглуулах, хадгалах, мэдээлэл дамжуулах, солилцох, боловсруулахыг хэлнэ" гэж томъёолсон байна <https://www.newamerica.org/cybersecurity/initiative/digitalchina/blog/translation-cybersecurity-law-peoples-republic-china/>

7. Сүлжээний операторууд мэдээлэл өгөх ёстой бусад асуудал.

Энэхүү журам нь сүлжээний операторуудад хүүхдийн хувийн мэдээллийг цуглуулах, ашиглах зорилгодоо хүрэхэд шаардагдах хугацаанаас хэтрүүлэн хадгалахыг хориглож, мэдээллийн аюулгүй байдлыг шифрлах болон бусад аргыг хэрэглэхийг операторуудаас шаарддаг. Үүнээс гадна сүлжээний операторууд хүүхдийн хувийн мэдээллийг ашиглахдаа захиргааны хууль тогтоомж, эсхүл хоёр талын тохиролцсон ашиглалтын зорилго, хүрээг зөрчихгүй байх ёстой. Сүлжээний операторууд гуравдагч этгээдийн үйлдвэрлэгчдийг татах, хүүхдийн хувийн мэдээллийг гуравдагч этгээдэд шилжүүлэхээс өмнө аюулгүй байдлын үнэлгээ хийсэн байх ёстой байдаг байна.

Аливаа байгууллага, хувь хүн энэхүү журмыг зөрчсөн үйлдлийг илрүүлсэн тохиолдолд интернэтийн мэдээллийн хэлтэс эсхүл бусад холбогдох хэлтэст мэдээлж болно. Сүлжээний операторууд хүүхдийн хувийн мэдээллийн аюулгүй байдлын удирдлагыг хангалтгүй хэрэгжүүлж, аюулгүй байдлын томоохон эрсдэлт оруулсан, аюулгүй байдлын зөрчил гарсан тохиолдолд интернэтийн мэдээллийн алба нь үүргийнхээ дагуу хариуцлага гаргасан ажилтантай ярилцах бөгөөд сүлжээний операторууд залруулга хийх, аюулыг арилгах арга хэмжээг шуурхай авч ажиллана³². Харин тухайн үүргээ биелүүлээгүй интернэтийн мэдээллийн алба болон бусад холбогдох хэлтэст Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль, Интернэт мэдээллийн үйлчилгээний удирдлагын арга хэмжээ зэрэг холбогдох хууль тогтоомжид заасан хариуцлага болон эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээр заасан байдаг байна³³.

ДОЛОО. ДҮГНЭЛТ

Судлаачдын баг нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль болон Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын дагуу **Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судалсан судалгааг хийж гүйцэтгэлээ.**

Нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгааллын асуудал нэн чухалд тооцогдож, дэлхийн улс орнууд анхаарлаа хандуулж хууль тогтоомжоо шинэтгэх болсон. Улс орнууд эл шинэтгэлийг хийхдээ *нэгдүгээрт*, холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах; *хоёрдугаарт*, нарийвчилсан зохицуулалт бүхий хуулийн төсөл боловсруулж батлах гэсэн хоёр чиглэлийг баримталж байна.

Монгол Улсын хувьд нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгааллын асуудлыг зохицуулахдаа Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Эрүүгийн хууль, Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль, Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль зэрэг хууль тогтоомжоор зохицуулсан

³² <https://www.chinalawtranslate.com/en/childrepersonalinfoonline/>

³³ <https://www.ioc.gov/Item/global-legal-monitor/2019-10-28/china-regulation-on-online-protection-of-childrens-personal-information-issued/>

боловч тус харилцаанд оролцогч талуудын эрх үүрэг, цахим дарамт, заналхийлэл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, мэдээллийн шүүлтийн цогц үйл ажиллагаа, эцэг эхийн хяналт, хүүхдийг нийгмийн сүлжээнд ороход хязгаарлах зэрэг асуудлыг зохицуулаагүй байна.

Хүүхэд, эцэг, эхээс авсан судалгаанаас үзвэл хүүхдүүд интернэтийг 2-4 цаг хүртэлх хугацаанд хэрэглэдэг, интернэтийг ихэвчлэн нийтийн сүлжээ (Фэйсбүүк, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)-нд холбогдох, найз нөхөдийн харилцаа холбоо тогтооход хэрэглэдэг, интернэт хэрэглээний цаг болон агуулгад эцэг эхийн хяналт сул байдаг, интернэтэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралддаг гэсэн байхын зэрэгцээ эцэг эх нь хүүхдүүд нийгмийн сүлжээнд дарамт шахалтанд өртөж байгаагүй, хүүхэд цахим дарамтанд өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэггүй, нийгмийн сүлжээнд хамгааллын талаар мэдлэг дүнд эсхүл бага зэрэг гэсэн хариултаадыг дийлэнх нь сонгосон байгаа бөгөөд тусгайлан хууль гаргах нь зүйтэй гэсэн саналыг ихэвчлэн гаргасан байна.

Энэ нь нийгмийн сүлжээнд хүүхэд дарамтанд орох, заналхийлэлд өртөх, цахим дээрлэхэл, гадуурхал, гүтгэлэг, доромжлол, хууль бус контент, сурталчилгаанд өртөх зэрэг байдлаар илэрч, улмаар энэ нь донтох, ёс суртахуун, хүмүүжлийн доголдолтой болох, сэтгэл гутралд орох, эцэст нь амиа хорлоход хүргэх зэрэг тодорхой үр дагаврыг хүүхдэд бий болгох болсон тул нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалах асуудалд онцгойлон анхаарал хандуулах шаардлагыг бий болгосон байна.

НАЙМ. ЗӨВЛӨМЖ

Нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалтай холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулсан эрх зүйн хэм хэмжээг нэгэн голомтод төвлөрүүлж бие даасан хууль батлан гаргах хэрэгцээ шаардлага нэгэнт үүссэн байна.

Нийгмийн сүлжээнд үүсэх харилцаа нь шинжлэх ухаан, техник, технологийн ололтоос шууд хамааралтай байдаг онцлогийг харгалзахын зэрэгцээ хүүхдийн бие махбод, оюун санаа, ой ухаан, сэтгэц, зан байдал, харилцаа нь гэр бүл, төрийн бодлогын төвд байх онцлогийг мөн харгалзаж зохистой тусгасан бие даасан хууль гаргах нь цахим орчны зүй бус, хор хөнөөлтэй нөлөөлөл болох цахим дарамт, заналхийлэл, цахим сүлжээ ашиглан хүүхдийг садар самуунд уруу татах, гэмт хэрэг, зөрчилд уруу татах, улмаар амиа хорлохоос ирээдүй хойч үеэ хамгаалах, иргэдийн эрх, эрх чөлөөний аюулгүй байдал, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах гол арга зам хэмээн үзэж байна.

.....oOo....

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

Нэг. Хууль, эрх зүйн акт

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, 1992.
2. Хууль тогтоомжийн тухай хууль, 2015.
3. Иргэний хууль, 2002.
4. Эрүүгийн хууль, 2015
5. Зөрчлийн тухай хууль, 2017
6. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, 2019
7. Зар сурталчилгааны тухай хууль, 2002.
8. Садар самуун явдалтай тэмцэх тухай хууль, 1998.
9. Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, 2016
10. Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, 2016.
11. Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хууль, 2012
12. Оюуны өмчийн тухай хууль, 2020
13. Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, 2021
14. Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль, 2021
15. Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хууль, 1998
16. Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль, 2002
17. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль, 2019.
18. "Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл". Монгол Улсын Их Хурлын 12 дугаар тогтоол, 2021.
19. Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал, Засгийн газрын 59 дүгээр тогтоол, 2016.
20. Хүүхдийн эрхийн тухай Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын конвенц, 1989

Хоёр. Монгол болон гадаад улсын эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, судалгаа

1. Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хөгжлийн байгууллага (ОЕСД)-аас 2021 оны 5 дугаар 31-ний өдөр гаргасан "Цахим орчин дахь хүүхэд" шинэчлэн найруулсан зөвлөмж.
2. Европын зөвлөлөөс 2018 оны 9 дүгээр сард "Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хүндэтгэх, хамгаалах болон хэрэгжүүлэх талаархи удирдамж".
3. Өсвөр үеийнхний цахим хэрэглээний өнөөгийн байдал судалгааны тайлан /албан хэрэгцээнд/, 2018 он.
4. Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн, Цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийн хамгаалалт, 2017 он.
5. Цахим орчин дахь хүүхдийн аюулгүй байдлын талаар судалгааны тайлан, Харилцаа Холбооны Зохицуулах Хороо, 2021 он.
6. Нийгмийн сүлжээнд аюулгүй байдлыг хангах талаарх заавар (the Ofsted eSafety guidance-UK), 2019

7. Хүүхдийн Омбудсмен болон Шведийн Хэвлэл мэдээллийн зөвлөлтэй хамтран олон нийтийн сүлжээ, тоглоом болон бусад цахим орчныг харууцдаг хүмүүст зориулсан гарын авлага
8. Европын Холбооны хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, бэлгийн мөлжлөг, хүүхдийн порнографтай тэмцэх тухай заавар, 2011
9. Европын Холбооны Дуу дүрс бичлэгийн хэвлэл мэдээллийн үйлчилгээний тухай заавар, 2010
10. Бага насны хүүхдүүдэд зориулсан зөвлөмж (csc.gov.mn)

Гурав. Гадаад эх сурвалж

1. www.saferinternetday.org
2. <https://www.unicef.org/mongolia/mn>
3. http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/67127/98324/F2042155478/KO_R67127%20English.pdf
4. https://elaw.kiri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=38422&lang=ENG
5. <http://opennetkorea.org/en/wp/wp-content/uploads/2014/03/Korean-real-name-law-decision-english.pdf>
6. <https://www.chinalawtranslate.com/en/childrens-personal-info-online/>
7. <http://duma.gov.ru/news/50878/>
8. <https://rkn.gov.ru/>
9. <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report>
10. <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2019-10-28/china-regulation-online-protection-of-childrens-personal-information-issued/>
11. <https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/digichina/blog/translation-cybersecurity-law-peoples-republic-china/>
12. <https://www.government.se/4abc0a/contentassets/747603b3d1a04351b1773524c7de3684/2008486-marketing-act>
13. <https://www.mprt.se/globalassets/dokument/lagar-och-regler/radioandtelevisionact2016.pdf>
14. https://www.imy.se/globalassets/dokument/rapporter/the-rights-of-children-and-young-people-on-digital-platforms_accessible.pdf
15. <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody&nd=102144583>
16. www.thinkuknow.co.uk
17. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32010L0013>
18. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0093>
19. <https://www.together.scotland.org.uk/news-and-events/news/2018/06/sweden-to-incorporate-the-un-crc-into-law/>
20. [https://downloads.unicef.org/uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?_adal_sd=www.unicef.org.uk.1644975131543&_adal_ca=so%3DGoogle%26me%3Dorganic%26ca%3D\(not%2520set\)%26co%3D\(not%2520set\)%26ke%3D\(not%2520set\).1644975131543&_adal_cw=1644975110033.1644975131543&_adal_id=3f637e28-b702-4661-b65e-](https://downloads.unicef.org/uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?_adal_sd=www.unicef.org.uk.1644975131543&_adal_ca=so%3DGoogle%26me%3Dorganic%26ca%3D(not%2520set)%26co%3D(not%2520set)%26ke%3D(not%2520set).1644975131543&_adal_cw=1644975110033.1644975131543&_adal_id=3f637e28-b702-4661-b65e-)

dba9ea34294b.1644975110.2.1644975110.1644975110.b9ec6fed-1206-411e-a88c-0c3be100d0de.1644975131543&_ga=2.159751674.65386346.1644975109-551663205.1644975109
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&lang=eng&urlMode=eng&urlInfoR#0000>

21. https://gdprhub.eu/Data_Protection_in_Sweden

Дөрөв. Цахим эх сурвалж

1. www.legalinfo.mn
2. www.ekids.mn
3. www.crc.gov.mn
4. www.fcy.gov.mn
5. www.mddc.gov.mn
6. www.gja.gov.mn

Хавсралт 1: Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбоотой хууль тогтоомжийн түлээ

№	Хуулийн нэр	Зүйл, заалт
1.	Хүүхэд хамгааллын тухай хууль	<p>8 дугаар зүйл. Хэвлэл, мэдээлэл, цахим орчин дахь хүүхэд хамгаалагч</p> <p>8.1. Эцэг, эх, асран хамгаалагч гэр бүлийн орчинд, балш, сургуулийн ажиглагчид сургуулийн орчинд, хуулиар үүрэг хүлээсэн төрийн байгууллага, хуулийн этгээд бусад орчинд өөрсдийн эрх, үүрэгээ хэрэгжүүлэх замаар хүүхдийн түүний хөгжил, эрүүл мэнд, хүмүүжил, төлөвшилд, сөрөг нөлөө үзүүлэхгүйц тоглоом ном, үрлэгийн бүтээл, мэдээ, мэдээлэл зар сурталчилгаа, цахим сүлжээгээс хамгаална.</p> <p>8.2. Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, цагдаагийн төв байгууллага хүүхдийн хөгжил, эрүүл мэнд, хүмүүжил, төлөвшилд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүйц тоглоом, ном, үрлэгийн бүтээл, мэдээ, мэдээлэл, зар сурталчилгаа, цахим сүлжээгээс хүүхдийн хамгаалах талаар зөвлөж, зааварчилгаа олон нийтэд тогтмол мэдээлж, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавьж ажиглана.</p> <p>8.3. Хүүхдэд зориулсан мэдээ, мэдээлэл нь хүүхдийн хөгжил, эрүүл мэнд, хүмүүжил, төлөвшилд сөрөг нөлөө үзүүлэх эрсдэлтэй гэж үзсэн иргэн, хүүхэд, түүний хууль ёсны албан тушаалтанд хандан шийдвэрлүүлнэ.</p> <p>8.4. Сонин хэвлэл, төлөвж, радио, цахим сүлжээ ашиглаж, хүүхдийн хувийн нууцад халдаж гэж мэдээлсэн, олон ёмөн гутаасан ажиглагч, албан тушаалтан, иргэн, хуулийн этгээдэд хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.</p>

<p>5.</p>	<p>Зар сурталчилгааны тухай хууль</p>	<p>6 дугаар зүйл. Зар сурталчилгаа бүтээх, түгээхэд тавих ерөнхий шаардлага</p> <p>6.5. Зар сурталчилгаа бүтээх, түгээхэд дараах зүйлийг хориглоно:</p> <p>6.5.1. Монгол Улсын хууль тогтоомжийг зөрчих үйлдэл, үйл ажиллагаанд хүргэж болох зар сурталчилгаа;</p> <p>6.5.2. Үндэс төрүүлэх, хүчирхийлэл, садар самуунд уруу татах, түүнчлэн хүний амь нас, эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд гэм хор үчрүүлэх үйлдэл, үйл ажиллагаанд хүргэж болох зар сурталчилгаа;</p> <p>6.5.3. Хуулиар сурталчлахыг хориглосон бараа, ажил, үйлчилгээг сурталчлах.</p> <p>7 дугаар зүйл. Хууль бус зар сурталчилгаа</p> <p>7.1. Хууль бус зар сурталчилгаанд зүй бус, бодит байдалд үл нийцсэн, ёс суртахуунд үл нийцсэн, дан зар сурталчилгаа хамаарна.</p>
<p>4.</p>	<p>Хэвлэл мэдээний эрх чөлөөний тухай хууль</p>	<p>3 дугаар зүйл. Мэдээлэл хяналт тавихыг хориглох</p> <p>3.1. Хэвлэл мэдээллийн хэргэл нь өөрийн нийтэлж, нэвтрүүлж байгаа зүйлийнхээ төлөө хариуцлага хүлээнэ. Төрөөс олон нийтийн мэдээллийн агуулгад хяналт /цензур/ тогтоохгүй.</p> <p>3.2. Төрөөс хэвлэл мэдээллийн хэргэлд нийтлэх, нэвтрүүлэх мэдээлэлд хяналт тавих байгууллага байгуулахгүй бөгөөд ийм хяналтын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхгүй.</p>
		<p>15.1.3. Кибер аюулгүй байдал, кибер хангах асуудлаар хүн, хуулийн этгээд зөвлөж, шаардлага, сэрэмжлүүлэг хүргүүлэх;</p> <p>15.1.4. Кибер халдлага, зөрчилтэй тэмцэх, тоног төхөөрөмж, програм хангамжийг шалгах, судалгаа, шинжилгээ хийх, дүгнэлт гаргах зорилгоор тоон шинжилгээний лаборатори ажиглуулах.</p>

<p>3.</p>	<p>Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль</p>	<p>15 дугаар зүйл. Цагдаагийн байгууллага</p> <p>15.1. Цагдаагийн байгууллага кибер аюулгүй байдлыг хангах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:</p> <p>15.1.1. Кибер халдлага, зөрчилтэй холбоотой гэмт хэргийн мэдээллийг хүлээн авч, хуульд заасан ажиллагааг явуулах;</p> <p>15.1.2. Энэ хуулийн 15.1.1-д заасан чиг үүрэг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай мэдээллийг холбогдох төрийн байгууллага, албан тушаалтан, хүн, хуулийн этгээдээс гаргуулан авах;</p>
<p>2.</p>	<p>Хүний мэдээллийг хамгаалах хуулийн тухай хууль</p>	<p>29 дүгээр зүйл. Хориглох зүйл</p> <p>29.1. Мэдээллийн зэнээс хуульд заасан үндэслэл болон анх зөвшөөрөл авснаас өөр зорилгоор мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, ашиглахыг хориглоно.</p> <p>29.2. Мэдээллийг хүний оронцоогүй цахим хэлбэрээр боловсруулсны үр дүнд мэдээллийн зэний эрх, эрх чөлөөг зөрчихийг хориглоно.</p> <p>29.3. Мэдээллийг энэ хуульд заасны дарту олж мэдсэн этгээд бусдад задруулахыг хориглоно.</p>
		<p>8. Арван зургаан насанд хүрээгүй хүүхэд бусад хүүхдийнхээ эсрэг хийсэн энэ зүйлийн 8.4-т заасан үйлдлээс үүсэх хохирол, хор үршлийг түгшгийг эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч хуульд заасны дарту хариуцна.</p> <p>8.6. Интернетийн орчинд эрх зээмшиж байгаа иргэн, хуулийн этгээд хүүхдэд зориулсан тусгай багцын үйлчилгээтэй байх бөгөөд үйлчилгээний гэрээ байгуулахдаа тухайн этгээдийн асран хамгаалагч 18 нас хүрээгүй хүүхэд байгаа эсэхийг заавал асууж, насанд хүрчээд зориулсан тусгай сувгийн үйлчилгээг хэрэглэх эсэхийг тохиролцоно.</p>

6.	<p>Садар самуун явдалтай тэмцэх тухай хууль</p>	<p>5 дугаар зүйл. Садар самууныг сурталчлахыг хориглох</p> <p>5.1. Хэвлэл, мэдээллийн хэрэгсэлээр садар самууныг сурталчлахыг хориглоно.</p> <p>5.2. Садар самууныг сурталчлсан хэвлэл, ном зохиол, зураг, кино, дүрс бичлэг, бусад зүйлийг бэлтгэх, тараах, борлуулах, энэ зорилгоор хадгалгахыг хориглоно.</p>
16	<p>16 дугаар зүйл. Зар сурталчилгаа бүтээх, байрлуулах, түгээхэд хүүхдийн эрхийг хамгаалах</p> <p>16.1. Зар сурталчилгаа бүтээх, байрлуулах, түгээхэд дараахь зүйлийг хориглоно:</p> <p>16.1.1. эцэг, эх, асран хүмүүжүүлэгчийн нэр хүндийг бууруулах;</p> <p>16.1.2. тухайн бүтээгдэхүүнийг худалдан авахыг эцэг, эх болон бусад этгээдээс шаардахыг хүүхдэд шууд зөвлөх, ухуулах, бусад хэлбэрээр нөлөөлөх;</p> <p>16.1.3. тухайн бүтээгдэхүүнийг худалдан авсан, эсхүл аваагүйгээс бусад хүүхдээс давуутай буюу дор байдалд орно гэсэн ойлголтыг хүүхдэд бий болгох;</p> <p>16.1.4. хүүхдийг аюултай орон зай, нөхцөл байдалд дүрсэлсэн дүрс, дуу авиа, эсхүл үг хэллэгийг зар сурталчилгаанд ашиглах;</p> <p>16.1.5. тухайн бүтээгдэхүүнийг хэрэглэхэд шаардлага мэдлэг, дэдлэг, туршлагын төвшинг бууруулж буюу өсгөж сурталчлах;</p> <p>16.1.6. бүтээгдэхүүний үнийн талаар буруу ойлголт хүүхдэд бий болгох.</p> <p>16.1.7. Нялх, бэлчир хүүхдийн хүнсний тухай хуулийн 3.1-8-д зааснаас бусад нялх, бэлчир хүүхдэд зориулж үйлдвэрлэсэн хүнс болон хооллох хэрэгслийг сурталчлах;</p> <p>16.1.8. чихэр, давс, транс болон ханасан тос ихээр агуулсан хоол, хүнсний бүтээгдэхүүнийг зар сурталчилгаанд хүүхдэд оролцуулах.</p>	

		<p>7.2. Дараахь зар сурталчилгаанд зүй бус зар сурталчилгаанд тооцно:</p> <p>7.2.1. бусдын нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндэд харш сурталчилгаа;</p> <p>7.3. Дараахь зүйлийн талаар хэрэглэгчийг төөрөгдүүлсэн зар сурталчилгаа бодит байдалд үл нийцсэнд тооцно:</p> <p>7.4. Дараахь зар сурталчилгаанд эс суртахуунд үл нийцсэнд тооцно:</p> <p>7.4.1. бусдын бүтээгдэхүүнийг гутаан доромжилсон;</p> <p>7.4.2. үндэс үгсээ, хэл, арванхоёрдугаар, нийгмийн гарал, байдал, нас, хүйс, мэргэжил боловсрол, машин шүтлэг, үзэл бодлыг гутаан доромжилсон үг хэллэг, харьцуулалт, дүрсэл зэргийг ашигласан;</p> <p>7.4.3. хүүхдэд, өс, эс суртахуун, Монгол хүний эрхэмлэн дээдэлдэг зан заншлын ёс горимыг зөрчсөн.</p> <p>7.5. Энэ хуулийн 6.1-д заасныг зөрчсөн, хэрэглэгчийн ухамсарт шууд бусад нөлөөлөх зар сурталчилгаанд дагд зар сурталчилгаа гэж тооцно.</p> <p>7.6. Шүүх энэ хуулийн агуулга, зарчмыг нийцүүлэн энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд зааснаас бусад үндэслэлээр зар сурталчилгааг хууль бус гэж тооцож болно.</p> <p>7.7. Хууль бус зар сурталчилгаа захиалах, бүтээх, түгээхийг хориглоно.</p> <p>12 дугаар зүйл. Интернетээр түгээх зар сурталчилгаа</p> <p>12.1. Зар сурталчилгаа түгээгч нь бусдын эзэмшилд байгаа интернетийн хуудсанд өөрийн зар сурталчилгааг зөвшөөрөлгүй байрлуулахыг хориглоно.</p>
--	--	--

Бусад	<p>10.1.4. Хүүхдийг сурган хүмүүжүүлэх, боловсрол эзэмших, авьяас чадавгыг хөгжүүлэхэд сургууль, хүүхдийн болон бусад хөндөгдөх байгууллага, албан тушаалтан, иргэдтэй хамтран ажлаах;</p> <p>10.1.5. Хүүхдийг хууль тогтоомжид заасан нийгмийн үйлчилгээнд хамруулах;</p> <p>10.1.6. Хүүхдийн нэр төр, эрүүл мэнд, хувийн нууцыг хадгалж, хувийн ороо сайг хамгаалах;</p> <p>10.1.7. Хүүхдийг хүндэтгэн соноож, шийдвэр гаргах;</p> <p>10.1.8. Хүүхдийг хөгжиж, төлөвшихэд нь дэмжин туслах;</p> <p>10.1.9. Хууль тогтоомжид заасны дагуу хүүхдийнхээ өмнөөс хариуцлага хүлээх;</p> <p>10.1.10. Хүүхдийг наад захын хэрэгцээт зүйлээр хангах;</p> <p>10.1.11. Хууль тогтоомжид заасан бусад.</p>
16.	<p>Монгол улсын мянгань хөгжлийн зорилгод сурдсан үндэсний хөгжлийн цолт болгоно</p> <p>https://legalinfo.mn/mn/detail/7045</p>
17.	<p>"Лажим монгол" үндэсний хөтөлбөр</p> <p>https://legalinfo.mn/mn/detail/9465</p>
18.	<p>Хүүхдийн хөгжил, хамгааллыг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр</p> <p>https://legalinfo.mn/mn/detail/4698</p>

9.	<p>Мансуруулах эм, сэтгэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль</p>	<p>13.1. Мансуруулах эм, сэтгэд нөлөөт бодис, тэдгээрийн түүхий эдийн хор хөнөөлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дараахь үйл ажиллагааг хоригоно:</p> <p>13.1.2 мансуруулах эм, сэтгэд нөлөөт бодис, тэдгээрийн түүхий эдийг бэлтгэх, хэрэглэхийг аргаар хянаж, тэдгээрийн хууль бус эргэлт, харгалзат сурталчилсан кино, дуу, дүрс бичлэгт хуураг, ном товхимол, хэвлэмэл зургийг нийтэд түгээх, хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, компьютерийн сүлжээг ашиглан сурталчлах;</p>
10.	<p>Хүүхдийн эрхийн тухай хууль</p>	<p>13.1. Хүүхдийн бие махбодь, оюун санаа, ой ухаан, сэтгэл, зан байдал, харилцаанд гарч байгаа ахиц өөрчлөлтийг хүүхдийн хөгжилтэй үзэх бөгөөд хүүхэд дараахь эрх эдлэнэ:</p> <p>6.1. Хүүхэд чөлөөтэй бодож сэтгэх, өөрөө эсхүл бусдаар дамжуулан үзэл болгоо чөлөөтэй илэрхийлэх, мэдээлэл хайх, хүлээн авах;</p> <p>10.1. Хүүхдийн эрхийг хангах талаар эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч нь доор дурдсан үүрэг хүлээнэ:</p> <p>10.1.1. Хүүхэд гэр бүлдээ аз жаргалтай, хайр халамжтай, бүхий л талаар хөгжих орчин бүрдүүлэх;</p> <p>10.1.2. Хүүхдээ хүмүүжүүлэх, хариуцанаа соёл төлөвшүүлэх;</p> <p>10.1.3. Хүүхдийн хөгжил, эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй эрсдэлт нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах;</p>

19.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай /Мэдээллийн аюулгүй байдал/	https://legalinfo.mn/mn/detail/4716
20.	Гэмт хэргийн тухай хуулийн төсөл	https://mojha.gov.mn/newmojha/?p=557
21.	Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал батлах тухай	https://legalinfo.mn/mn/detail/6163

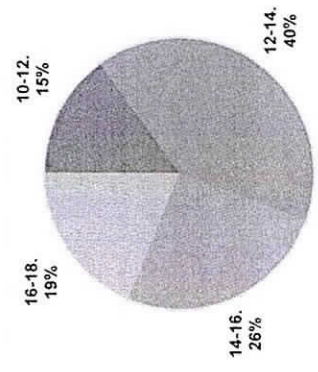
Хавсралт 2: Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн оролцоог зохицуулахсанал асуулгын дүн

Судалгааны талаарх тойм танилцуулга:

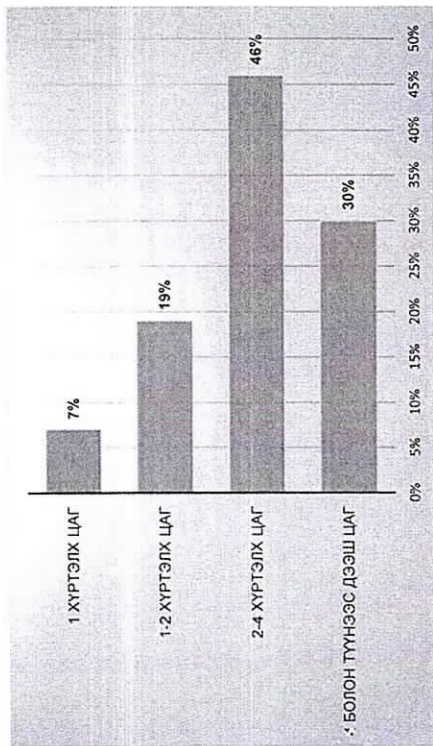
Нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбогдсон асуудлаар өсвөр насны хүүхдүүдээс болон эцэг, эх, асран хамгаалагч нараас дараах судалгааны анкетаар судалгаа авсан болно. Судалгааг өсвөр насны хүүхдүүдээс онлайн болон цаасан хэлбэрээр цуглуулсан бөгөөд нийт 1129 хүүхэд хамрагдсан байна. Эцэг, эх, асран хамгаалагч нараас онлайн хэлбэрээр судалгааг авсан бөгөөд нийт 253 иргэд хамрагдсан.

НЭГ. Хүүхдээс авсан судалгааны үр дүн:

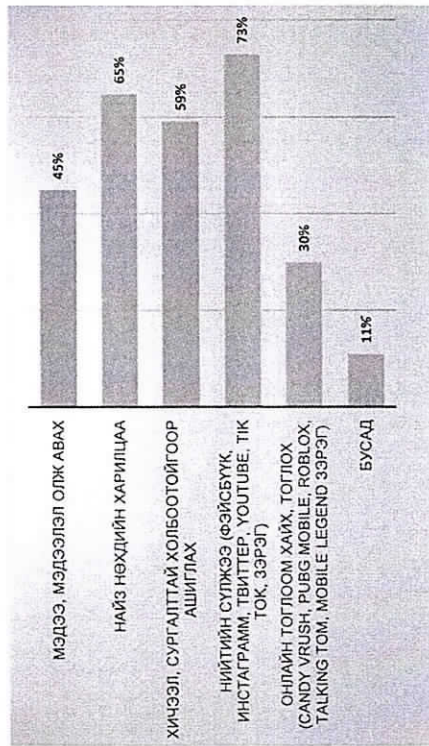
1.Хэдэн настай вэ?

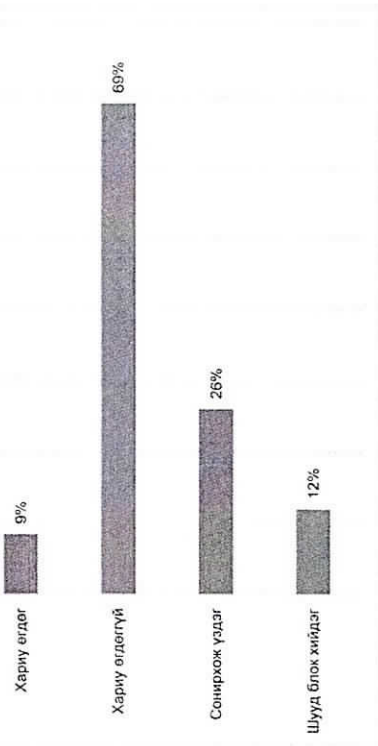
2. Өдөрт дунджаар хэдэн цагийг нийгмийн сүлжээнд өнгөрүүлдэг вэ?

3. Интернетийг ихэнх тохиолдолд ямар зорилгоор хэрэглэдэг вэ?

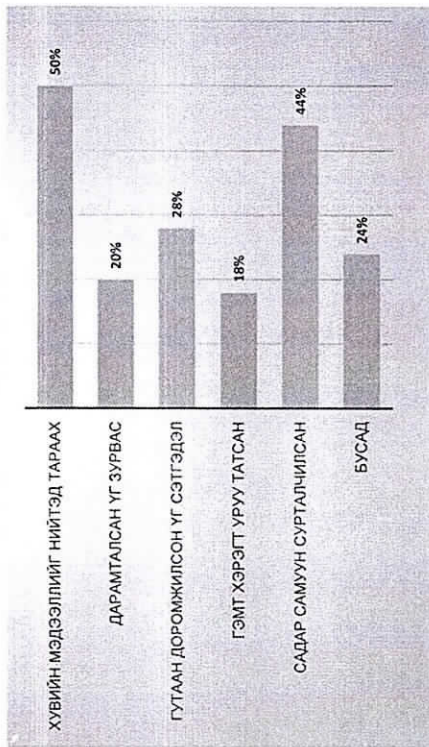
4. Нийгмийн сүлжээнд танихгүй хүнээс ирсэн хүсэлт, мессежид хариу өгдөг үү?

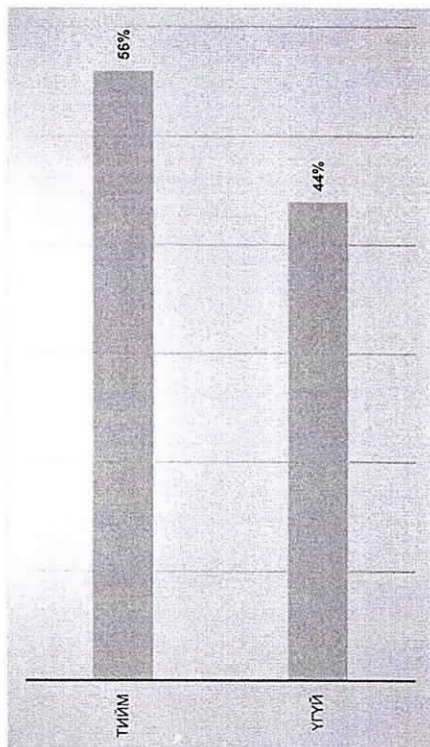
5. Нийгмийн сүлжээнд интернэт сүлжээний хэрэглэгчдээс заналхийсэн, үзэн ядсан, гутаан доромжилсон агуулгатай зураас, и-мэйл авч байсан үү?

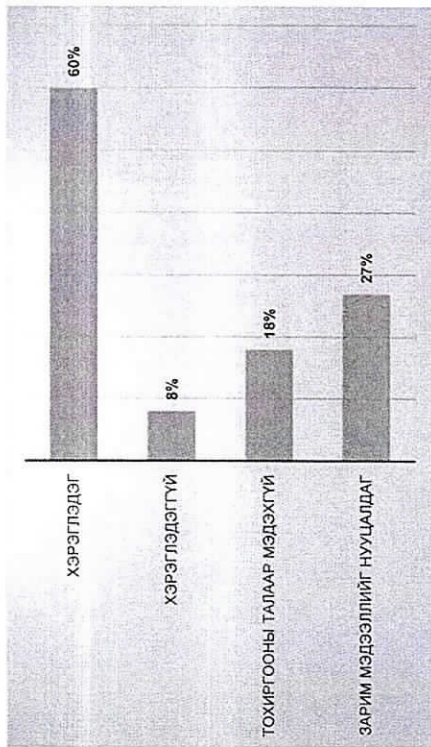
6. Хэрэв тийм бол дараах сонголтуудаас алийг нь сонгох вэ?

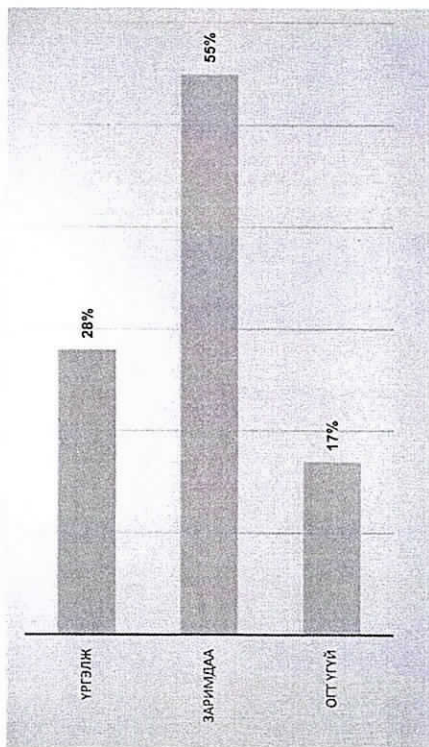
7. Интернетэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралдаж байсан уу?

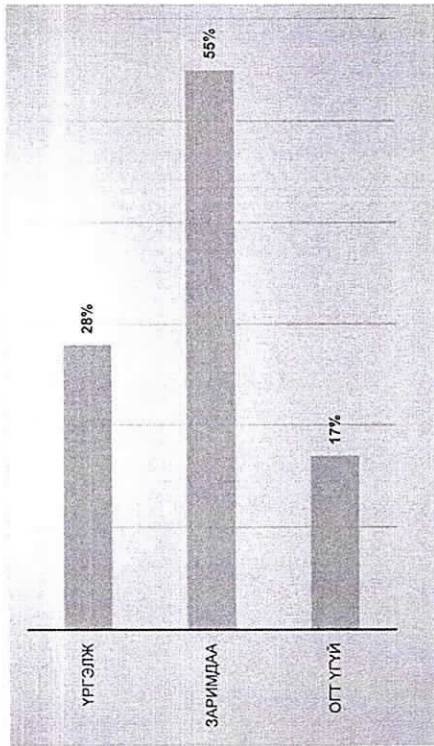
8. Нийгмийн сүлжээнд хувийн мэдээллээ хамгаалах тохиргоог хэрэглэдэг үү?

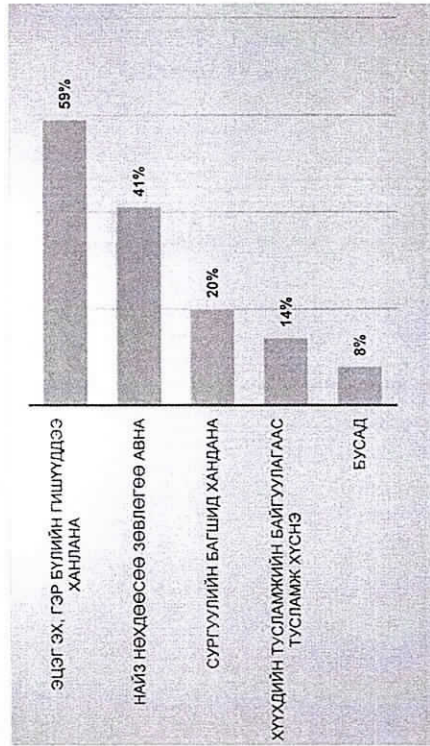
9. Эцэг, эхийн зүгээс интернет хэрэглээний цагт ямар нэгэн хяналт тавьдаг уу?

10. Эцэг, эхийн зүгээс интернэт хэрэглээний агуулгад ямар нэгэн хяналт тавьдаг уу?

11. Хэн нэгэн нийгмийн сүлжээнд гутаан доромжилж ялгаварлан гадуурхвал үүний эсрэг ямар арга хэмжээ авах вэ?

Хүүхдээс авсан судалгааны үр дүн:

Нийт 1129 хүүхдээс авсан судалгааны үр дүнд дараах дүгнэлтүүдийг хийж байна. Үүнд:

-Тус судалгаанд оролцсон нийт хүүхдүүдийн насаар ангилан үзвэл нийт судалгаанд оролцогчдын 40 хувь нь 12-14 насны хүүхдүүд хамрагдсан байна;

-46 хувь нь 2-4 хүртэлх цагийг нийгмийн сүлжээнд өнгөрүүлдэг байна;

-Давхардсан тоогоор нийт 79 хувь нь нийтийн сүлжээ (Фэйсбүүк, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)-нд холбогдохоор, 65 хувь нь найз нөхдийн харилцаа холбоо тогтоохоор цахим орчныг хэрэглэдэг байна;

-Нийгмийн сүлжээнд интернэт сүлжээний хэрэглэгчдээс заналхийсэн, үзэн ядсан, гутаан доромжилсон агуулгатай зурвас, и-мэйл авч байсан уу гэсэн асуулгад 78 хувь нь авч байгаагүй гэсэн хариулт өгсөн нь сайшаалтай байна;

-Харин авч байсан гэж хариулсан 22 хувийн оролцогчдоос 50 хувь нь хувийн мэдээллийг нь нийтэд тараасан гэсэн хариултыг сонгосон байна;

-Интернэтэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралдаж байсан уу гэдэгт 56 хувь нь тийм гэж хариулснаас үзвэл цахим сүлжээнд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэл нь ямар нэгэн шүүлтүүргүйгээр байршиж байдаг гэсэн дүгнэлтэд хүрэхээр байна;

-Нийгмийн сүлжээнд хувийн мэдээллээ хамгаалах тохиргоог хэрэглэдэг үү гэсэн асуулгад 60 хувь нь хэрэглэдэг гэж хариулсан байна;

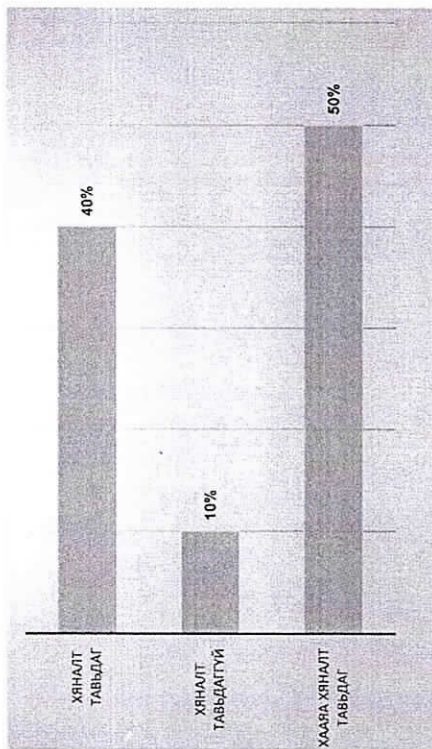
-Эцэг, эхийн зүгээс интернэт хэрэглээний цаг болон агуулгад хяналт тавьдаг уу гэж асуухад заримдаа гэдгийг 55 хувь нь сонгосноос үзвэл цахим сүлжээнд дэх эцэг эхийн хяналт сул байна;

-Хэн нэгэн нийгмийн сүлжээнд гутаан доромжилж ялгаварлан гадуурхвал үүний эсрэг ямар арга хэмжээ авах вэ гэдэгт судалгаанд оролцсон нийт хүүхдүүдийн 59 хувь нь эцэг эх, гэр бүлийн гишүүддээ хандана, 41 хувь нь найз нөхдөөсөө зөвлөгөө авна гэсэн хариултыг сонгосон байна.

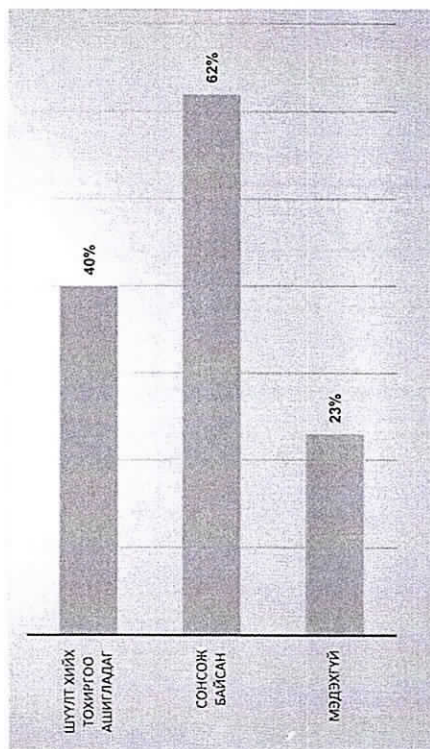
Үүнээс нэгтгэн дүгнэвэл 10-18 насны нийт 1129 хүүхдээс судалгаа авахад интернэтийг 2-4 цаг хүртэлх хугацаанд хэрэглэдэг, интернэтийг ихэвчлэн нийтийн сүлжээ (Фэйсбүүк, инстаграмм, твиттер, youtube, Tik tok зэрэг)-нд холбогдох, найз нөхөдийн харилцаа холбоо тогтооход хэрэглэдэг, интернэт хэрэглээний цаг болон агуулгад эцэг, эхийн хяналт сул байдаг, интернэтэд буруу зүйлд уруу татсан агуулга бүхий мэдээ, мэдээлэлтэй тааралдаж, нийгмийн сүлжээнд гутаан доромжилж ялгаварлан гадуурхвал нийт хүүхдүүдийн 59 хувь нь эцэг эх, гэр бүлийн гишүүддээ хандахаар байна гэсэн дүгнэлтэд хүрч байна.

ХОЁР. Эцэг, эх, асран хамгаалагчаас авсан судалгааны үр дүн:

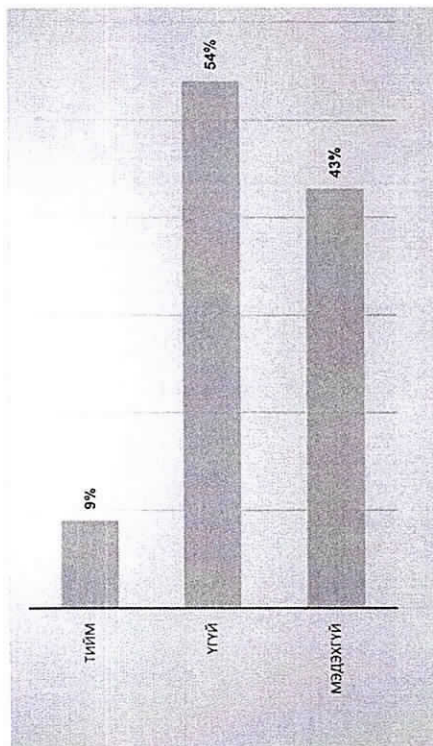
1. Та хүүхдийнхээ цахим орчны хэрэглээнд хяналт тавьдаг уу?

2. Та цахим орчин дахь мэдээллийн шүүлт хийх тохиргооны талаар хэр мэдээлэлтэй вэ?

3. Таны хүүхэд нийгмийн сүлжээнд үе тэнгийнхний дарамт, шахалтанд өртөж байсан уу?

4. Таны хүүхэд цахим дарамтанд өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэг үү?

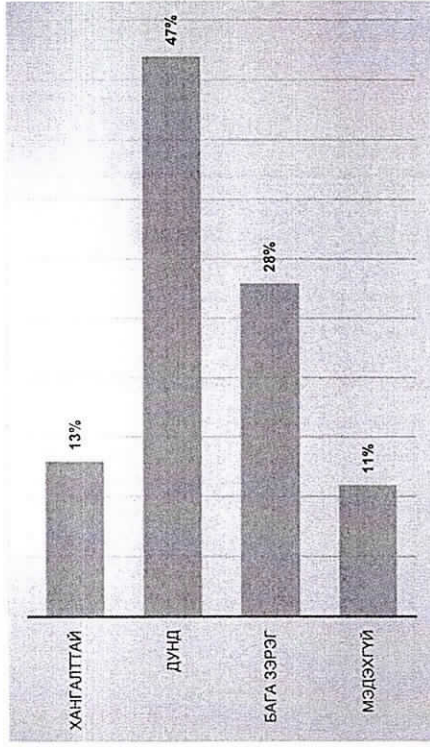
- Насанд хүрээгүй хүүхдүүдийг завсгал нийгмийн сүлжээнд холбож байгаа нь таалагдаагүй. Ангийн бүрт нэгжээд тэндээ энэ тэр зэр оруулна. Багш нар бүр шөнийн 23 24цагт ангиныхаа хүүхдүүдэд зарын чанартай мэдээлэл оруулдаг. Одоо шалгалт энэ тэр мэдээлэл цахим оруулж өгөхөөр оруулдаг энэ мэтээр хүүхдийг цахим орчноос хол байгааг хөндөж өгөхөөр оруулдаг энэ нь бүр цахимаар гэрийн даалгавар өгнө гээд тараадаг;
- Энэ төрлийн зохицуулалт байх нь зөв. Гол нь эрх зүйн орчин болоод технологийн шийдэл нь сайн байх хэрэгтэй;
- FB -г тодорхой насанд хүрсэн хүн хэрэглэж болдог. Гэтэл хичээл мэдээлэл нь бүгд FB-ээр дамжиж хүрч байна. Тиймээс ямар ч арга байхгүй хэрэглээ болсон. Тиймээс хамгаална гэдгийг хэрхэн ойлгохоо мэдэхгүй байна;
- Хүүхдийн цахим орчин дахь хэрэглээ нь эцэг эх, асран хамгаалагчдын хараа хяналттай шууд холбоотой учир түүнд чиглэсэн зүйл заалт оруулж хариуцлагыг өндөржүүлэх тал дээр анхаарах;
- эрх зүйн мэдээллийн талаар мэдээлэл өгөх;
- Сургуулийн эцэг эхчүүд нийлээд гар утас, PC-ний хэрэглээ хянах төлбөртэй цогц програм худалдаж авбал зүгээр байх;
- Энэ төрлийн гэмт хэрэг гарч л байгаа байх. Сайн хуульчилж өгөх ёстой;
- Шүүтүүртэй мэдээллийг хүргэх;
- Нийгмийн сүлжээнд байршуулж байгаа мэдээлэл тодорхой босго тавьж, мэдээлэл байршуулж байгаа эх сурвалжийг хянадаг байх шаардлагатай байна;
- Эцэг эхчүүд өөрсдөө анхаарах;
- Цахим орчны хэрэглээг багасгах зэрэг болно.

Дээр дурдсан асуултанд хариулт өгсөн агуулгыг ерөнхийд нь дүгнэн үзвэл эцэг, эх, асран хамгаалагч нар нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалын эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, хүүхдэд хүрч байгаа мэдээлэлд хяналт тавих, шүүлт хийх, тус асуудлыг нийтэд хүрэхгүйц түгээх, сурталчилах зэрэг талаар дурдсан байна.

Эцэг эхээс авсан судалгааны нэгдсэн үр дүн:

Нийт 253 эцэг, эхээс 6 төрлийн асуулга бүхий судалгаа авахад эцэг эхийн хяналт сул байдаг, хүүхдүүд нийгмийн сүлжээнд дарамт шахалтанд өртөж байгаагүй, хүүхэд цахим дарамтанд өртөж байсан тухай гэр бүлийнхэндээ хэлдэггүй, нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгааллын талаар мэдлэг дүнд эсхүл бага зэрэг гэсэн хариулуудыг дийлэнх нь сонгосон байгаа бөгөөд тусгайлсан хууль гаргах нь зүйтэй гэсэн саналыг дийлэнх нь гаргасан байна.

5. Та нийгмийн сүлжээнд хүүхдийн хамгаалалын талаар хэр мэдээлэлтэй вэ?

6. Танд нийгмийн сүлжээнд хүүхэд хамгаалалын эрх зүйн зохицуулалттай холбоотой санал байвал дор бичнэ үү. Гэсэн асуултанд судалгаанд оролцогчид бичгээр санал гаргасан байна. Үүнийг ямарваа засваргүйгээр, эрэмбэлэхгүйгээр дор дурдвал:

- хууль тогтоомжоор зохицуулах шаардлагатай гэж боддог;
- эцэг эхчүүдийг цахим орчны мэдлэгийг нэмэгдүүлэх;
- тусгайлан хууль гаргаж сайтар хамгаалах нь зүйтэй байна;
- цахим орчны хэрэглээг хянах, аль болох утасны хэрэглээг багасгаж өөр зүйлд анхаарлыг хандуулах спортын ямар нэг төрлөөр хичээллүүлэх;
- Нийгмийн сүлжээнд зарим мэдээллийг хаалттай болгох, хүүхэд нэвтэрдэг учраас хориотой үг хэл ашиглахыг таслан зогсоох болон хүчирхийлэлтэй мэдээлэл түгээхгүй байх;
- Эрхзүйн зохицуулалт байх хэрэгтэй гэж боддог. Ганц хүүхэд ч биш шүү дээ. Хүүхдүүдээ цаг үргэлж хянаж чадахгүй, цаг үргэлж цахим хэрэглээг нь хязгаарлаад байж болохгүй асуудал эцэг эх бүрт бий байх. Эрхзүйн зохицуулалттай болж ухуулга хийж хүүхэд ч, томчууд ч өөрийгөө ч өрөөл бусдыг ч хамгаалах сэтгэл зүйтэй болох байх гэж боддог;
- Тодорхой сайт өсбүүдэд нэвтрэх боломжгүй нас заах;

Хавсралт 3. Хуулийн төсөл боловсруулах зохицуулалтын хувилбарын хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг тандан судалсан суурь асуултуудын хариулт

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар	
1. Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1. Ялгаарлан гадуурхахгүй ба тэгш байх	Тийм	Ялгаарлан гадуурхсан зохицуулалт байхгүй	
	1.1.1. Ялгаарлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм	Ялгаарлан гадуурхсан зохицуулалт байхгүй	
	1.1.2. Ялгаарлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг байхгүй.	
	1.1.3. Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Нийцэж байгаа	
	1.2. Оролцоог хангах			
	1.2.1. Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцоо боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм	Нийгмийн 1-р хэсгийн эмзэг бүлэг хүүхдүүдийн эрхийн оролцоог бүрдүүлнэ.	
	1.2.2. Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Асуудал тус бүрээр бүлгүүдийг тусгайлан тодорхойлж, тэдэнд үзүүлэх нөлөөг тооцсон.	
	1.3. Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			

Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар	Хүүхдийн эрх ашгийг хамгаална.	
1. Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.3.1. Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм	1.3.1. Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмийн талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенц буюу хүүхдийн эрхийн тухай цогц хууль бүхий баримт бичгийн зөвлөмжтэй нийцэж байна.	
	1.3.2. Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмийн талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм	1.3.2. Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмийн талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенц буюу хүүхдийн эрхийн тухай цогц хууль бүхий баримт бичгийн зөвлөмжтэй нийцэж байна.	
	1.3.3. Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм	1.3.3. Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенц буюу хүүхдийн эрхийн тухай цогц хууль бүхий баримт бичгийн зөвлөмжтэй нийцэж байна.	
	2. Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх		2.1. Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх	Хязгаарласан зохицуулалт агуулаагүй.	
	2.2. Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		2.2. Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх	Хязгаарласан зохицуулалт агуулаагүй.	
	3. Эрх агуулагч		3.1. Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Үгүй	Эрх агуулагчдыг ангилан, тодорхойлох зохицуулалт агуулаагүй.
			3.2. Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх	Үгүй	Тэдгээрийн эмзэг байдал, эрх ашиг ямар нэгэн байдлаар хөндөгдөхгүй.
			3.3. Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Үгүй	Тэдгээрийн эмзэг байдал, эрх ашиг ямар нэгэн байдлаар хөндөгдөхгүй.
			3.4. Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн	Үгүй	Тэдгээрийн эмзэг байдал, эрх ашиг ямар нэгэн байдлаар хөндөгдөхгүй.

ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)			
4. Үүрэг хүлээгч	4.1. Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	
5. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1. Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх 5.2. Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм Тийм Тийм	

б/ Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үрнөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1. Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1. Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх 1.2. Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	1.3. Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм	Цахим сүлжээн дахь гэмт хэргийн шинжтэй үйлдэлээс хүүхдийг хамгаалах

2. Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх болон тогтвортой байдал	2.1. Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.2. Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөрөгдлийг бий болгох эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.3. Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.4. Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.1. Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.2. Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.3. Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.4. Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.5. Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.1. Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх 5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх 5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн серег нөлөө байхгүй.
6.Инновац болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх 6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм	Ямар нэгэн серег нөлөө байхгүй.
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх 7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх 7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх 7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Ямар нэгэн серег нөлөө байхгүй.
8.Тодорхой нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой нутаг буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм	Хүүхдийн эрхийг нийгмийн сүлжээнд хамгаалах, энэ

9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх 9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх 9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Тийм	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх 10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх 10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх	Тийм	Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцж байгаа эсэх	Тийм	Ямар нэгэн серег нөлөө байхгүй.

в/ Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
		Тийм	Үгүй	
1. Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1. Шинээр ажлын байр бий болох эсэх			Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	1.2. Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	1.3. Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Эерэг нөлөө үзүүлнэ.
2. Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	1.4. Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.1. Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.2. Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.3. Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
3. Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	2.4. Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.5. Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.1. Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
Үзүүлэх үр нөлөө	г/ Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө	Хариулт		Тайлбар
	Холбогдох асуулт			

1. Агаар	1.1. Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
2. Зам түлш, тээвэр, эрчим хүч	2.1. Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.2. Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.3. Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.4. Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
3. Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1. Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.2. Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.3. Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.4. Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
4. Усны нөөц	4.1. Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.2. Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.3. Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

5. Хөрсний бохирдол	5.1. Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	5.2. Хөрсийг ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6. Газрын ашиглалт	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
6. Газрын ашиглалт	6.1. Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.2. Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.3. Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
7. Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1. Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхийг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	7.2. Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Тийм	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.